

3

G V L I E L M I B A L L O N I I

MEDICI PARISIENSIS CELEBERRIMI
DEFINITIONVM MEDICARVM
LIBER,

*IN QVO NON ITA IN VERBIS IPSIS
laboratur, vt non potiùs rerum distinctiones proprietatésq;
exquirantur. Immo sapè datâ operâ relicto ipsius dispu-
tationis filo loci Hippocratis & Galeni obscuri
explicantur, vt commentarij ad-
instar esse possit.*

Studio & Operâ M. IACOBI THEVART,
Doctoris Medici Parisiensis ordine Alphabetico
digestus, & in lucem primùm editus.

Νῦν ἀπαντῶν τὰ χίτος, διὰ τὰς γὰρ τέχει.

PARISIIS,
Apud IACOBVM QVESNEL, viâ Iacobæâ,
sub signo Cochleæ & Columbarum.

M. DC. XL.
CVM PRIVILEGIO REGIS!

RECEIVED

1911

THE

1911

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

NOBILISSIMO CLARISSIMOQVE
VIRO DOMINO

LVDOVICO DVRETO

DOCTORI MEDICO PARISIENSI,
& Professori Regio.

GVLIELMVS DE BAILLOV S. P. D.

HIC, DVRETE, tuos potes lepôres
Nosse, diuitias, tuum nitôrem,
Ac oris teretis suauitatem.

*Hic, furtim nitet elegans supellex
Ingeni nimiùm tui eruditi.*

*Vbertas Senis hîc videnda Coi,
Solo marte tuo vel euolûta.*

*Opacis etenim priûs tenebris
Obscûra, eximios Duces latebat
Artis, quam coluit Senex Machaon.*

*Furti me alligo, detegoque crimen,
Totum namque tuum: Tuum, ôhe, dico,
Si quid purius, elegantiusque
Dictum. Si quid erit parum venustum;*

*Squallens, horridulum, lepore nullo
Obuersans oculis, meum putabo.*

*Si qua laus redeat meo labori
In te tota caput suum redundat.
Si quod dedecus inde nasciturum est,
Admitto, attribuo, sacrum ac Osirin
Nostrum deiero. Nil est ad Duretum.*

*Vt tantò tibi sit, Durète, majus
Pulchriusque tuos libro hoc lepores
Nosse diuitias, tuum leporem,
Quantò turpius insolente scripto
Squallente, horridulo, lepore nullo,
Ortum quod resipit parum, est aborsum,
Hoc nostrum ingenium explicasse deses.*

*Hac confesco tibi. Nefas putavi
Magnum, grandèque censui piàclum
Eorum minimè palam fateri
Nomen, qui vigiles scientiarum
Arcanum docuère vix apertum.*

*» Pœnas vix animus potest subire
» Ingratus satis arduas grauèsque.*

VALE.

LECTORIBVS BENEVOLIS

GVLIELMVS DE BAILLOV,

Doct̃or Medicus Parisiensis,

in op̃a. 115.

QVIDEM cum iis præclarè semper actum iudicavi, qui cum primam ineuntis ætatis commendationem à virtute duxissent, in eo elaborarunt, vt quàm fieri maxime posset ad nascentis Virtutis indolem literarum lumen & gloria accederet. Atque hoc eò libentiùs ardentiusque præstiterunt, quòd in illis aliquid cum dignitate nominis præstabile & augustum, tum mira vbertate delectabile cognouissent. Nam siue priuatorum hominum & à communi foro abhorrentium otium spectes, siue eorum qui in luce Reipublicæ versantur iunctum cum molestia negotium, vtrisque sua est delectatio, & quæ cum satietate memoriam habeat nusquam perituram. Neutros rerum expectatarum euentus fefellerunt. Etenim cum earum lumine & ductu omnes ferè omnium rerum antecessiones & progressus tanquam è specula dispiciant, dum honoribus in omnium oculis florent, & ingenio, aut genio potiùs autore dignitatem reperiunt, cum faciliè cursum tenère possunt, vt sine periculo

in negotio versentur : Sin iucundo otij liberioris
fructu delectari malunt, cum dignitate etiam in eo-
dem consistunt. Atque ita suscepti olim æquiore
animo labores, non longè post incredibili potius
voluptate leniuntur ac eleuantur, quàm nouâ mo-
lestiâ cumulantur. Quod contrà accidit iis qui nil
prius antiquiùsque esse rati quàm desidiâ torpescere,
tantulam illam voluptatem quam nouis libidinibus
pellectam delicatius perceperunt, infinito molestia-
rum pressu ac angustis cum tristi sensu redemerunt.
Carent enim sale, carent festiuitate, & ridicula tan-
dem ieiunitate inter proletarios triobolarésque ho-
mines sese iactant principatùmque tenent. Contrà
verò in literatis suauis odor quidam est vrbانيتatis,
& lepos comparatur quo tanquam sale dicta eo-
rum factæve omnia persperguntur, ac, penè dicam,
condiuntur. Vt quod insulsum in plebeis homini-
bus, illepidum, horridulùmque perspicitur, in li-
teratis lepore, sale, & suauitate quadam temper-
tur. Quod de iis dictum velim quorum non adeo
læua mens est vt literis & otio abutantur, turpi igna-
uiâ langueant, aut mollitie diffuant ac liquecant.
Siquidem eos valere iubemus quibus id studio esse
solet vt præclaris suis ornamentis abutantur, illáque
ad explendas satiandásque voluptates, tanquam ad
finem optimũ traducant. Hos cum videris, dubita-
re potes, an in humana facie fera, & bruta natura re-
feratur, an vera feritas ipsa humana facie repreſente-
tur. Ac nisi immanitas ista virtutis quibusdâ radicibus
niteretur eorum vita & consuetudo cane & angue
peius vitaretur. Aliorum verò & natura & consiliũ
laude efferendum videtur qui cum expressa non a-

dumbrata solùm virtutum vestigia insequantur, si
sefeignauia, desidriaque dediderint, id demum nefas
esse credant, quòd mens nostra nisi excolatur, ob-
torpescat, & quantulum eruditionis vigilia nobis
pepererint, id sensim minuatur ac exolescatur. Sin
autem mens ipsa suscitatis illis igniculis quos natura
inseuit, agitetur, erecta tunc aliquid eximium mo-
litur cuius iucunda fruitione mirum in modum de-
mulceatur ac deliniatur. Nam tunc contenta satia-
tæque iucundo rerum speratarum euentu, si quid
fortè enervatum, molle, demissum ac effœminatum
est, dimittens, ac si in seipsa verteretur agitatione
suâ veluti terminata ac conclusa conquiescit. Quæ
nisi sperarentur, ex animo que procedere tandem
posse spes esset; nil est cur tot se laboribus homines
emacient & frangant, domi militiaeque euigilent,
quorum ingenij diuitia & ornamenta sic passim ap-
pareant, vt ab omni senectutis obliuione faciliè
vindicerentur. Missos faciamus eos qui luculento stre-
nuitatis militiae relicto argumento florère. Nos
qui tranquillius pacatiùsque vitæ genus consecta-
mur, eos amplectamur & scripto celebremus quo-
rum industria domi viget, & illic excitata iam libe-
riorem auram appetens palam magna cum commen-
datione sese iactare potest. Quo ex genere sunt qui
libris editis, aut domi elucubratis de hominibus suis
merentur. Quorum non ludetur opera dum eorum
laudibus reuiuiscunt celebrati, quibus sensus aliquis
inest. Cum nemo adeo à ratione deficiat, & à ve-
ritate auersus qui eos non faciat magni qui in id
industriæ curriculum coniecerunt sese, vt publicæ
utilitati seruientes diu noctûque multa versant quæ

tandem in communem vsum conferre possint. Hoc autem genus instituti multi variè exercent, ac omnes in sua quisque arte consecretantur, prout in ea limatiores ac concinniores esse videbuntur. In qua enim quisque arte sese acuit ac limauit, ex eius penu potest aliquid depromere quod magis arrideat, quam si in messem alienam falcem immiserit. Ex multis autem scriptoribus ij plurimùm profecerunt quorum in eo versata est opera vt vocum cuique arti accommodatarum vim ac proprietatem explicarent. Is autem labor adeo vber est, ac fluit, vt tanquam principes existant ad ingrediundam cuiusque artis rationem, quem si tollas, omnia tenebris implices ac inuoluas. Eam operam susceperunt cuiusque artis proceres, quod eâ operâ se tyronum ieiunitatem & imbecillitatem leuatueros esse confiderent. Ne autem figillatim aliarum artium illustratores diligentius inquiramus, quod sudore plenum est, finibus nostris circumscripti vnum Gorræi opus de Definitionibus Medicis in medium afferemus. Magnarum vigiliarum opus, & multis nominibus commendatione dignum posterorum. Quod cum nobis aliqua ex parte mancum videretur, è re multorum fore putauimus, si operæ nonnihil substitueremus. Hinc enim lumen non acquireret, sed consummatius edetur. Neque verò credat aliquis mancum hoc opus vocari à nobis quod iis, quæ scripta editaque sunt absolutius quidpiam scribi edive possit: quid enim opere Gorræi ornatus? quid omnem in partem perfectius? sed quod ad eâ quæ ita tersè nitidèque scripta sunt infinitæ voces adiungi possint, quarum explicatio plurimum utilitatis iuxta ac voluptatis sit allatura. Vocemus

itaque, quoniam ita lubet, addere, adlicere, augere, non autem, quod à me longè est, perficere, limare, polire. Omnia adeo suis numeris sunt absoluta, vt si velit laborétque Gorraeus, aut eo aliquis limatior concinniorque, sed nusquam reperias, ornatiùs scriptum reddere, ipse nequeat omnino, ludátque operam omnem. Omnem enim adhibuit ornatum sententiarum & rerum lepóre politissimus, artificio suo omnes superaturus. Nam & selectorum verborum frequentia ita creber est, ita aptus & pressus, vt nil redundet, nil superfluat, nil desit, & sic imitandæ industriæ suæ spem cæteris ademit, immò & sibi ipsi vt qui rem magis non possit limare. Huius rei opinionem facient eius scripta ne quis existimet me eius scriptorum gravitatem imbecillitate mea metiri. Et cum non accommodet ad forenses causas orationem in quibus maiestas orationis requiritur, nec in ieiunis rebus versetur, hoc effecit vt suam gravitatem orationis suauitate temperaret. Atque ita est medius & temperatus, vt nec omnino oratorũ fulmine vtatur, nec leuiorum incondita inamœnâque oratione delectetur. Sic volubilitas gravitatis verborum comes est & flumen verborum illi placuit, cum nec curiosa affectatione & aucupio delectetur, nec aliorum enervata, molli, dissoluta ac languida oratione. Nos autem id quod Gorraeus eleganti, graui, temperatâque oratione est ausus, id subtili tantũ pressâque oratione limati efficiemus. Prius enim verebar ne tenuis venia excusationis daretur, sed fortè, si quæ à nobis animi gratia tantũ scribuntur non lentè & fastidiosè leguntur, in aliquo artis loco reponentur. Ac præsertim si non in eos

incidant, quorum in aggrediendis rebus suoque ingenio tractandis languida industria, in alieno opere carpendo traducendoque acuatur nimium ac vigeat. Hæc cum non serio à nobis scribantur, ludicra saltem sint, hocque facere nos dicamus quod & ij qui à muniis bellicis feriantes, umbratili discrimine conferunt manus, dimicant: sic nos multa in priuato studio tandem in publicum tanquam in aciem proditura exercitatione quasi ludicra prædiscimus ac meditamur. Cupiueram enim iampridem vt quæ dispersa dissolutaque in forulis haberem & obiter notata, ea colligerem ac limarem: quæ si cui placere cognouerimus omnem expectationem diuturni desiderij facile sumus expleturi. Non rem ad vnguem persequor, nec enim ieiunitas mea hoc patitur, cum artis cuiusque diorismos proponere non sit cuiusuis, sed eius qui multa lectione sit tritus ac delassatus: Rem tantum noto; viam commonstro, &, quod fieri solet, digitum ad fontes intendo. Sin labore eruditio nostra creuerit, & vsu aliquid consecuti fuerimus in rei ipsius arcem inuademus. Trahit enim sæpè rerum series ac ordo admirabilis, vt quæ initio ieiuna sunt, ac frigida, ea augeantur; &, vt sic dicam, incalêscant. Omnes qui hunc nostrum laborem sunt obseruaturi rogatos volumus, vt suo candore audaciam leniant, bonique consulant, quod aliquid in communem usum afferre studeamus.

V A L E.

AD LECTOREM.

*N*ulla Ars quæ aliquo in usu sit, sine vocibus intelligi explicarique potest, ita in earum cognitione aliquid opera terendum videtur. Omnibus enim, sua cuique, vocum est proprietas, cuius explicatio viam ad artem ipsam instruat ac muniat. Est tamen hic, ut & in cæteris adhibendus modus, cum nimietas in vitio ducenda sit. Ut enim is errore non vacat qui negligendis vocibus aliquid in arte se posse putet: ita in earundem aucupio nimium occupatum esse nefas est. Quod à me dictum volui, ne quod Horæus finxit, aut expresit potius, nimirum hominum genus inter cætera laborare inuidiâ maximè, illud ipsum in me sentiam ac experiar. Diuinabam enim cum primùm animum ad scribendum adiunxi, fore qui industriæ nostræ stimulum retunderent, incitationemque nostram sisterent ac retardarent. Nimirum cum facile obijciant sedulam in viribus vocum, proprietate naturæque euoluenda operam Authori ipsi quidem negotio laborique esse, iis qui hæc legerent tedio, neutris vilitati fore. Quorum languida fortassis opinioni nervos auctoritatemque addere videtur dictum illud Platonis. Iis futura est sua senectus iucundior, ipsoque Sapientiæ munere vberior qui de nominibus parum laborarint. Atque ita partim inuidiâ moti maledicentiæ suæ virus in nos spargunt, legitimam se satis occasionem nactos rati, si eum tantum grammaticè agere di-

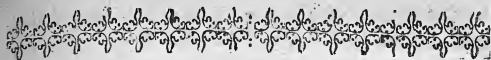
cant qui de verbis commentarios edat : partim verò , quibus
salis nonnihil & candoris superest , non inuidebunt quidem ,
sed nos frustra in hoc opere faciundo curam ponere conque-
rentur. Ac si tantum ab re nostra sit , vt non potius ori
nostri partem nonnullam , leuèmq; , quæ conceditur , temporis
vsuram in opus aliquantò vtilius conferamus , quàm in hoc
grammatico Pelago longè maximo , ex quo vix enatare nobis
liceat , agitemur. At inuidiæ hic nullus locus reliquus est ,
quarela dolorique fortè nonnullus datur. Nam non temerè
scribentium molestias conqueruntur , cum si cui in animo sit
de vocum proprietate scripto aliquid mandare , is multarum
vigiliarum opus aggrediatur. Immo illis sæpè coniecturà ni-
tendum est , & ex authorum mente sensus eliciendus est , sæpè
vi extorquendus , frustrà alioqui laborarent. Quis enim nescit
quin eadem vox multa significet , immutetur , traducatur , in
hunc aut illum sensum rapiatur , prout Authori collubitum
fuerit ? Nam voces modo propriè , modo per translationem
accipiuntur , modo vi , modò precariò in hunc aut illum lo-
cum deducuntur. At vtrisque qui hunc nostrum laborem boni
non consulent satis esse factum volumus. Maleuolis candore
nostrum , & consulendi Reipubl. aliquo officij genere de-
siderium opponemus. Hoc enim facile coniecta aut palam ,
aut per cuniculos inuidiæ tela opprimer atque eludet. Candi-
diores verò quos nullus inuidiæ tangit aculeus , monitos volu-
mus vt si eos iners otium delectet , eo abutantur. Vicem
verò nostram non doleant qui tam alacri , expedito facillique
animo laborem acuendæ industriæ nostræ & Reipublicæ con-
sulendi gratiâ suscipimus , quàm pigro , languidoque eundem
detrectent ac deprecentur. Ita enim si quid habent industriae
illud hebescere , extinguere languescereque sinunt. Norint non
alienæ modum statuere industriæ. Quod si nihil inde laudis

utilitatisve redire posse credant, quid ad eos attinet? Contenti vivant sua desidiâ, & in opinione hac effæminata, molli enervatâque voluptuentur. An verò sciunt quis futurus sit eorûm animus quorum manibus labor noster teretur? si iis non placeat, nil moror, non idem omnium animus cum sæpè in varias partes distrahatur. Hinc enim alij fortè fructum sunt percepturi, cum nihil adeo absurdè, languidè, horridè, illepidè putidève dictum scriptûmve sit, ex quo nonnulla utilitas capi non possit. Habet enim & limus, & fex suas commoditates & usus: habet & fabularum vanitas suas opportunitates. De laude minùs iis laborandum, si ex nostro labore tandem ieiuni, tenues, inglorijque redeamus. Quanquam enim quemque amor studiûmque laudis trahit, quid ad eos si nos parum de hominum commendatione laborare dicamus? Non quòd nos hîc dissolutos videri in animo sit, quasi parum simus solliciti quid de nobis homines sentiant: sed quòd malimus tacito apud nos de Republica merendi sensu eluere labem inertiae quæ nobis inureretur, si otio & silentio vitam transigeremus, quàm scriptitando gloriolam quâ parum industrij, leuèsque homines pascuntur, consecrari. Quòd si ne minimùm quidem laudis assequimur, sorte tamen nostra contenti sumus, è reque nostrâ abundè futurum credimus, si modò in Bonorum calumniam non incurramus. Quam me Hercules non possumus incurrere, nisi fortè immeritò. Et si enim opus hoc nostrum mendis quibusdam aspersum (quod effugiemus pro virili) in lucem exeat: tamen quia publicè vritatis studio, tanquam velamine, sese regit ac prætexit, omnis inistè reprehensionis occasio tollitur: saltem vis publici nominis omnem reprehendendi impetum eludet. Quod ad Platonis opinionem adductam, cuius se præsidio sese satis tutos putant, vt nostrum institutum euertant, hoc accipiant à nobis nihilò

magis hoc consilium nostrum hac opinione labefactari ac debilitari. Illudit enim Λογδαῖδαίλοις, ac Sophistis sui temporis qui nil præter inanem verborum strepitum cum leuiusculo quodam ornatu habuerunt. Et hoc verborum aucupio tanquam lenocinio quodam in omnium animos sese dicendo, aut effutiendo potius verbaque dando, influere arbitrabantur. At nos rem verbis coniungimus, & vtraque sic apta inter se ac copulata volumus, sprete verborum argutiis, ut parum nos de verbis sollicitos esse dicamus, nisi ipsa verba res proximè consequatur. Quod facile intelligent ij quibus non erit molesta vnius horula vsura in legendis nostris. Illic enim non tam de verbis curam exactam sollicitamque diligentiam reperient (quod ad verborum artifices pertinet) quam artis diorismos ac distinctiones quæ opere aliquod pretium sunt allature ad obscurorum locorum in Hippocrate & Galeno intelligentiam, ut iam sæpè instar commentarij aut scholiorum esse possint. Sed hac in re omnes suo iudicio vtantur, non nostro.

V A L E.

A P P R O B A T I O.

 GO CAROLVS GVILLEMEAV, in
saluberrima Medicinæ facultate Parisiensi
Decanus, Consiliarius & Medicus Regis
Ordinarius fidem facio, me librum qui
inscribitur GVILLELMI DE BAILLOV *Doctoris*
Medici Parisiensis Definitionum Medicarum liber, In quo
non ita in verbis laboratur, &c. perlegisse, omniaque
in illo iuxta veram & legitimam Hippocratis &
Galenī doctrinam summa cum eruditione exponi.
Lutetiæ Parisiorum octaua Octobris. Ann. 1636.

GVILLEMEAV Decanus.

IOANNES DE BOVRGES
Doctor Medicus Parisiensis.

GVIDO PATIN. Doctor
Medicus Parisiensis.

Extraict du Priuilege du Roy.

AR grace & Priuilege du Roy, il est permis à M. IACQUES THEVART, Docteur Regent en la faculté de Medecine à Paris, & Medecin de la Royne Mere du Roy, de faire imprimer vn liure intitulé *Definitionum Medicarum liber*, &c. composé par M. GVILLAVME DE BAILLOV, iadis tres. celebre Docteur Regent, Doyen & Antien Maistre de ladite faculté de Medecine son oncle, par luy reueu, examiné, corrigé, & mis en bon ordre, avec defences à tous Libraires & Imprimeurs, & autres personnes de quelque qualité & condition qu'ils soient, d'imprimer ou faire imprimer, vendre ny debiter ledit liure dudit sieur de BAILLOV sans le congé & permission dudit sieur THEVART, durant le temps & espace de sept ans, à compter du iour que ledit liure sera acheué d'imprimer, à peine de confiscation des exemplaires, de mil liures d'amende enuers luy, & de tous despens, dommages & interests; ainsi qu'il est plus au long contenu en l'Original. Donné à Paris, le dix neufuième Ianuier mil six cent trente-six. Signé par le Roy en son Conseil TARTERON; Et scellé du grand Sceau de cire jaune.

L Edit sieur THEVART a consenty & consent que IACQUES QVESNEL marchand Libraire à Paris, puisse imprimer ledit liure aux conditions & pour le temps porté par ledit priuilege; & ainsi qu'ils en sont demeurez d'accord.

Acheué d'imprimer le 27. Aoust 1639.

INDEX
DEFINITIONVM MEDICARVM
G. BALLONII
ORDINE ALPHABETICO
DIGESTVS.

A

ΘΡΟΟΝ καὶ ἀθρόως.	pag. I.
Ἀκρητον.	5
Αλυσμός, ἄλυσ καὶ ἄουσα.	II

B

Β Ορθορυγμός.	12
---------------	----

Γ

Γ Λάουσα ἀειπλευμονική.	16
Γειφόμενον.	17

Δ

Δ Υγράιον.	20
------------	----

E

Ε Ιλεός.	21
Εμπίπλει καὶ ὀπιπτεσῖν: ἔχειν καὶ ἔχειν: ἔρπειν καὶ ἔρπτοι: ἔα ἰόντα.	22
Ενδοιαφός Ικτερος.	24
Επανόλαισις καὶ ἐπανάστημα.	ibid.
Επανόλαισις.	25
Επάνθισμα ἀφρωδες.	ibid.

INDEX.

Επιγίναξ.	}	31
Επιγενόμηνον, ὃ		
Επιγένημα.		
Επιδιδόναι.		
Επίφυσις.		38
Ε'υχρῶσα.		39
Ε'φοδος.		40
	Z	43
Ημίρροπος κρίσις.		46
Ικτεράδες.		47
Ιχθῶρ καὶ ἰχθῆρες.		50
	K	
Κατάκλισις καὶ ἐρρήσις.		53
Κατελῆσαι φοναί.		57
	Λ	
Λαίμα.		59
	M	
Μύκη.		61
	N	
Νηδύς.		62
	Ξ	
Ξηρόν.		63
	Π	
Παράκρησις ἀσαφής καὶ ψευδής.		71
Πελιδνόν καὶ μέλας.		73
Περίρροια.		75
Πρόχειρον πνεῦμα.		76
Πύρετος ἀνελκυστός.		ibid.
	P	
Ρευματική διάθεσις.		76
Ρήξις.		81
Ριπασμός.		82

Σ Παπλή.	82
Σπάδων, aut melius σπαδών.	ibid.
Σπυραθίδες διαχρήματα.	83
Σύναγμα.	85
Σύντροφος νῆσος.	86
Σφακελίζειν.	91

Τ Εκμαρσις.	95
Τετραιοφύες κὶ πενταιοφύες πυρετός.	97

Χ Αλᾶν.	106
---------	-----

Ψ Αθρηά κὶ ὑποφάθρηα διαχρήματα.	106
----------------------------------	-----

FINIS.

83
84
85
86
87
88

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM
OF
ART AND
ARCHAEOLOGY
OF THE
UNIVERSITY OF
CAMBRIDGE

89
90
91
92

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM
OF
ART AND
ARCHAEOLOGY
OF THE
UNIVERSITY OF
CAMBRIDGE

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM
OF
ART AND
ARCHAEOLOGY
OF THE
UNIVERSITY OF
CAMBRIDGE

FINIS

G V L I E L M I
B A L L O N I I

MEDICI PARISIENSIS CELEBERRIMI
DEFINITIONVM MEDICARVM
LIBER.

*In quo non ita in verbis ipsis laboratur, vt non potiùs rerum
distinctiones proprietatesque exquirantur. Immo sæpè datâ
operâ relicto ipsius disputationis filo loci Hippocratis
& Galeni obscuri explicantur, vt commen-
tarij ad instar esse possit.*

T O A.

Ἄρρωστος ἄρρωστος magnam vim in ^{in brui. vado. vado}
Arte nostra habent, cum quid dicitur aut ^{surat. vado. vado}
fieri, aut excerni ἄρρωστος: Item cum
διὰ τὴν ἄρρωστος dicitur fieri: Verbi
enim proprietas non pili faciunda est.
Ἄρρωστος confertim, affatimque verti
debet: & ἄρρωστος simul totum, vt sic di-
cam, confertum, multum, agminatim
factum, effusum. Absolute autem,
multum, non significat: nam Galenus in libris ad Glauconem

φυλακτέον ἀθρόας καὶ πολλὰς κενώσεις : Temperandum à confertis
 effusisque & multis vacuationibus, sic πολλὰ καὶ ἀθρόον distingui
 videntur. Quicquid enim sit, quantâque quantitate, si simul
 vniuersum totumque excernatur, ἀθρόως excerni dicetur. Non
 tam enim magna copia quam repentinum aliquid & celeritas
 significatur. Ita Theocritus, χατῆρηπεν ἐς μέλαι ὕδωρ ἀθρόος, in
 nigram aquam vniuersus, frequens & confertus incidit, ac si
 dicas, vno ictu, hinc celeritatis nota. Locus est insignis apud
 Galenum com. in Aphor. 35. lib. 7. Enarrantem illum Apho-
 rismum, οὐκόσοισι λιπαρὴ ἢ ὀπίποισι καὶ ἀθρόῃ τέττοισι νεφριτικῇ ση-
 μαίνει. Quibus in vrina supereminet aliquid pingue idque con-
 fertim acruatimque, illud renum affectionem designat. Illo
 loco ἀθρόον declarat pinguedinem non diuulsam, nec in partes
 refractam, sed compactam coactâque, vt non tota toti vrinæ
 remisceatur, sed confertim acruatimque in vna vrinæ parte su-
 pernatat. Itaque ἀθρόον, vocat hoc loco τὸ ἐσφισμένον αὐτῶ καὶ
 συνεχόμενον, cui contrarium opponitur, τὸ διασπασμένον. Nam cum
 à renibus excernitur adiposum quid ob viæ breuitatem non toti
 vrinæ admiscetur, sed vna in parte conscriptum manet. Quo
 discernimus colliquationem, aut à superioribus partibus pen-
 dere, aut ab inferioribus : si ab illis συντηξίς ἀθρόον, non est
 sed diuulsa, refracta in partes, diuisâque. Idemque signum
 apposuit Gal. cap. 2. lib. 6. de Loc. aff. quo distinguere possis
 cruorem cum deiectionibus dysentericis mixtum aut affectis
 superioribus intestinis aut inferioribus excerni. Videndam ait,
 an cruor remisceatur vt totis totus mistus sit, an secundum vnâ
 partem tantum superemineat, τὸ γὰρ αἷμα ἀναμεμιγμένον, mistus
 enim sanguis in superioribus intestinis affectum consistere si-
 gnificat, τὸ δὲ διαχόμενον, si verò innatet superemineatve, vt
 totus in sese coactûsque sit, in inferioribus τὸ πάχος consistere
 significabit. Cum ergo ὀπίπτη ἀθρόω dixit, confusam vni-
 uersâque pinguedinem in sese excerni ait, quia ob viæ bre-
 uitatem liquor illam non refrigerit diuulseritque : sic & affatim,
 & tota, & citò excernitur, facta collatione cum ea quæ à re-
 motioribus partibus deciditur. Vnde Gal. eo. in Com. non
 tantum ad consistentiam τὸ ἀθρόον referri vult, id est, ad ma-
 teriæ partes vnitas coactâsque, sed hoc verbo & χρόνῳ βραχύ-
 τητα καὶ τόπος designari vult. Nam cum secretio fit adipis à re-
 motioribus, sit καὶ βραχὺ, paulatim, longo tempore, & in par-

tes, at quæ à propinquis *ταχὺς ἅμα καὶ ὁ χρόνος βραχύ*. Ac propterea Græci, vt ex Theocrito monstratum est, τὸ ἀθρόον, pro τὸ ταχὺ sumitur: quod cum ἀθρόον sit aliquid ex euentu ταχέως fieri dicitur, omnes enim simul partes promiscuæ sunt, nil diuisum distinctumque. At vero significationes τῶ ἀθρόως καὶ τῶ χρόνῳ βραχύ, facillè apparebunt exemplis. Fluxus hæmorrhoidon, & hæmorrhagiæ: Nam hæmorrhoidôn fluxus non fit ἀθρόως, sed χρόνῳ βραχύ, & non πρόπαν αἱμορραγικόν, ait Galen. Com. in Apho. 25. lib. 4. id est pigro gressu, & per ἀγπίδῃσιν, ait Gal. ἐν ταῖς γλαύσσαις: sed hæmorrhagia fit confertim & repente, vt ait Galenus: Item Πῆξις, venarum eo modo ἀπὸ τῆς ἀνατομῆς distinguitur. Nam πῆξις est puri sanguinis, & ἀθρόως fit: ἀνατομῆσι autem fit χρόνῳ βραχύ, ait Galen. Comm. in Aphorism. 78. lib. 4. Aphorism. Magna tamen orietur quæstio, si τὸ ἀθρόως, & breuitatem temporis significet, & substantiæ quandam coagmentationem (cum præsertim de materia mentio sit) quare Hippocrates Apho. 18. lib. 2. scribit, τῶν προφόντων ταχέως καὶ ἀθρόως. Eorum quæ celeriter & confertim nutriunt, celeris est excretio. Nam & ἀθρόως aliud significat quam ταχέως: & τὸ ἀθρόως, à Galeno opponitur τὸ χρόνῳ βραχύ. Et lib. de natura pueri Hippocrates pro voce ἀθρόως usurpat βύζιν. Atque huic voci βύζιν, opponit τὸ κατ' ὀλίγον καὶ ἡσυχά: τὸ ταχέως ἢ ὠφέως, τὸ βραδύ: sic suis significationibus & contrariorum oppositione distinguntur. Ita nimirum vinum dicitur celeriter, & confertim nutrire, statuto discrimine inter ἀθρόως καὶ ταχέως, hoc enim ad tempus refertur, vt ea citò nutrire dicantur quæ exiguo post assumptionem tempore, subinde nutrire dicuntur: illud autem, nempe ἀθρόως ad rei essentiam refertur, vt ea confertim nutrant quæ breui tempore totum de se præbent corpori alimentum, vel quod nil, aut sit parum excrementi, vel quod nutritio dicatur ἀθρόα, conferta vniuersâque secundum omnes substantiæ partes simul ac semel. Et satis Hippocrati esse videretur, si vocem ἀθρόως usurpasset, quæ celeritatem breuitatemque in se includit. Sed meo iudicio licet in verbo ἀθρόως latens sit celeritas, vt res magis intelligeretur, duas voces usurpauit. Vel quod in verbo ἀθρόως homonymum aliquid sit, siquidem & ad ea possit referri quæ tota in substantiam cedunt, sed non celeriter: & ad ea quæ totum præbent corpori alimentum idque breuissimo tempore. Nam sunt quædam cibaria quæ celeriter nutriunt, &

celerem habent excretionem: celeriter nutriunt quia quantula-
 cunque est succialibilis pars, eam faciliè corpus sibi assumit. Ea-
 que dicuntur *επιτα άσθενέα*, id est, *όλησ χρόνια*, quia breuem habent vi-
 tam, id est, ut ait Gal. com. in sect. 5. lib. 6. Epid. *ταχέως ενδύσ-
 ματος κεινται*, sed hoc *κακοζήλως*, ait Galenus. Non mirum
 itaque si & *ταχέως* & *αθρόως* distinguantur, & si *κατά βραχύν*, &
βραδύν (quæ aliquando confundi videntur, cum *αθρόως* aliquando
τό ταχέως significet, contrariumque habeat *τό κατά βραχύν* &
κατά σμικρόν) inter se discrepent. Nam *βραδύν* ad tempus, *κατά
 βραχύν* & *κατά σμικρόν*, ad substantiam rei potius refertur; ut caro
 bubula nutrit *βραδέως*, non *ταχέως*, & *κατά βραχύν* non *αθρόως*,
 id est, tardè, & paulatim nutrit: ut vox, Paulatim, non ad
 tempus pertineat, sed ad substantiæ rei nutrientis partes. Aper-
 tius autem ex Galeno patet *αθρόως*, includere quoque in se tem-
 poris circumstantiam: nam ea nutriunt *αθρόως* quæ *εν όλίγω χρόνω
 πάσαι την εξ αυτών τροφήν τω σώματι διδουσι*. Vbi notanda vox,
εν όλίγω χρόνω. Idem Gal. cap. 5. lib. 2. de loc. dolorem fieri
 per *αλλοίωσιν αθρόαν της κράσεως* & *συνεχείας λύσιν αθρόαν* scribit.
 Apertissimè autè *αθρόως* celeritatè significare, patet ex Gal. c. 6.
 lib. 1. de causis sympto. cum ex Plato. in Timæo doloris Definit.
 affert: Dolor est passio præter naturam vis facta, & *αθρόως*, & quod
 ad suā naturā, redit idque *αθρόως*, id iucundum est. Interpres, *τό
 αθρόως* confertim & celeriter vertit. Et *τῷ βίαιως* opponit Plato *τῷ
 ἡρέμῳ*, lento gradu, sensim, blandè, *τῷ αθρόως*, *τό κατά μικρόν*. Fortè
 si res peniculatim magis expendatur *τό αθρόως* habebit duas has
 voces sibi contrarias *ἡρέμα* & *κατά μικρόν*. Nam cum de iucundi
 definitione agit, dicens, iucundum est quod ad suam naturam
 redit *αθρόως*, nil habet quod opponat voci *βίαιως*, quam in defi-
 nitione doloris usurpauit. Et fortè *τῷ βίαιως*, non est de doloris
 essentia, ut *αθρόως*. Tamen Plato in philebo videtur *τό βίαιως*
 ad hyparxin referre cum ait, doloris sensum *ἐν βίαιῃ* & *αθρόῃ
 παθήματι* esse. Et ut res melius innotescat citat Hippocratem
 doloris causas miro artificio explicantem: dolor fit cum res alte-
 ratur: hæ voces, Dum res alteratur, & *τό ταχέως* & *ἀπὸ τοῦ μεγέθους
 ἢ μεταβολῆς* designat (ait Galenus:) Illud autem est quod una
 voce significauit Plato, *αθρόως*, ut quæ & magnitudinem & ce-
 leritatem mutationis significet. Et ab eodem Galeno paulo post
 voco aliquid fieri *αθρόως* *τό κατά τῆς μεγάλης ἢ ταχέως*. Li-
 nacer vertit, magnis ex partibus; seu vniuersim & celeriter.

Εἰ ἄδον, definitur per ἐπείροδον ἀθρόω εἰς τὸ κατὰ φύσιν. Vt mirum sit cur Plato non sit contentus voce ἀθρόως in doloris definitione, sed præterea addit τὸ βίαιος, vt aliquis celeritatem ad ἀθρόως referat, ad βίαιος magnitudinem: Et tamen Galenus, In voce τῷ ἀθρόως, & ταχύτητά, & τὸ μέγεθος includi assuevit. Quin magnitudo in voce ἀθρόον, intelligatur notius est quàm vt amplius explicetur, de celeritate maior dubitatio fuit. Propterea Etymologicus in hoc fortè exactior quam par sit in mutatione accentuum & spirituum vult pendere varietatem significationum τῷ ἀθρόω: Nam cum repentinum significat, ita scribi vult, ἀθρόον, cum verò confertim, gregatimve, ἀθρόον. Nil tale vnquam reperi.

AΚΡΗΤΟΝ quidem Gorraeus explicat idque enucleatè nitidéque vt solet, sed non abundè satis. Quoniam autem vocis huius significatio videtur satis inuoluta, cum tamen eius proprietatis cognitio plurimum ad διάσπασιν fit collatura adiuuenti, paulò plenius soluere nobis est visum. Est enim vbi ἀκρητον in bonam partem accipiatur, est vbi in malam: Quanquam à Galeno dictum sit in malam perpetuò partem accipi. Et quoniam vox hæc ad multa refertur, non in eadem semper significatione eodémque modo vsurpata, his superfedere æquum non videtur. Apud Hippocratem variis in locis legitur διαχρήματα ἀκρητον: χολή, γαστήρ, siue vt placet Galeno κένωσις ἀκρατος: πύελον ἀκρητον: χολή ἀκρητος: αἷμα ἀκρητον, & ita de aliis: An in omnibus eadem verbi proprietates retinetur? Nequaquam. Exempli gratiâ, non eodem modo αἷμα ἀκρητον dicitur, & χολή, aut humor alius ἀκρητος. Vnde Galenus, com. in partic. 47. lib. 2. Progn. ait. Dempto sanguine quicquid alius humor si sincerus fuerit, prauam indicat affectionem, à flammeo calore obtinens generationem. Ergo ἀκρητον, si etymon spectes, idem quod ἀμικτον, & μὴ συμμιγμένον dicitur, vt cum seorsim & solus humor melancholicus, aut bilis sola excernitur: ἐκκρίσις ἀμικτός esse dicitur. Eo modo ἀκρατον sumitur apud Gal. com. in part. 15. lib. 2. Prorrh. Sincera est deiectio quæ duntaxat vnum qui excernitur humorem cæteris habet impermixtum. Aliter longè multis locis sentit. Sic nomen homonymum est valdè. Eodémque modo vinum sincerum esse dicendum est com. in particul. 37. lib. 1. Progn. vt ἀκρατον esse dicatur ὅταν αὐτὸ κατ' αὐτὸ αἰσθῆται πῖπτον ὁμοῦ ὑπάρχον. Et hæc excludit mixturem vel aliquid aliud ὑπάρχον. Τα-

χρῆμα διαχρημα
ἀκρατος ὁμοῦ
κόβω οὗς ποσότητα

Com. in
particul.
47. 2.
Progn.

men longè aliter videtur Galen. idem definiuisse com. in Aphor.
 6. lib. 7. Aphor. cum docet cur in morbis diuturnis ὑποχάρσις
 ἀκράτος. In malis ducenda sit. Nec enim illic syncerum intelli-
 git cum aut sola bilis, aut solus humor melancholicus exigitur, sed
 cum non admixta est serosa humiditas quæ cuique humori inest:
 Verba Græca sunt, ὑποχάρσις ἀκράτι καλῶνται αἱ ἀμίκτοι ὑδα-
 τώδεις ὑγρότητες: Et hîc orationis ὑπαλλαγή dicitur esse, cum de-
 beat dicere, ὑποχάρσις ἀκράτης, dici ἀμίκτος τῆς ὑρότης ὑδα-
 τώδεις. Pleniùs particul. 26. sectio 1. lib. 1. Epid. ἀκρία vocat de-
 iectiones biliosas: Quod si fortè humiditas aquea cum biliosa illa
 excretionem misceretur, non iam ampliùs deiectionio syncera voca-
 retur. Cur autem prædictæ deiectiones synceræ malæ sint, causa
 est quod exustam à calore febrili omnem humiditatem declarent.
 Nam cuilibet humori suus est ὁρρὸς, siue ὑρότης quæ eum tempe-
 rat eique tanquam ὄχημα quoddam inditur: cum enim absumi-
 tur aquea illa substantia crassescit humor, eique sua admotum in-
 citatio visque adimitur. Gal. com. in par. 38. sectio. 2. lib. 6. Epid.
 notat ichorem dici bifariam, & cum sumitur pro tenui aqueaque
 substantia quæ circumfluit crassiorem partem cuiuslibet humoris:
 Et cum malignam qualitatem tenuis substantia adepta est, à quo
 ichôre pravi morbi nascuntur. De hoc ichore Hippocr. Epid.
 ut illo Comment. citat. Atque hoc est peculiaris τῆς ἀκράτης signi-
 ficatio. Cum paulò generalius acceptum significet aliquid aliis
 diuersi generis impermixtum, ut Commentario in Historiam de
 Philisco vomitionem & deiectionem synceram vocat cum imper-
 mista est, & aut syncera bilis, aut atra, aut pallida syncera excer-
 nitur (si modo pallida, Græcis ὠχρὰ, syncera esse possit, cum ex
 Commentario Galeni in particulam 38. lib. 2. Prognost. Dicant
 pallidum vomitum fieri ex commistione bilis cum pituitoso,
 aut seroso humore, ut τὸ ὠχρὸν synceritatis nihil significet.) Ut
 ad rem redeat oratio, particul. 16. sectio. 1. lib. 3. Epid. Merâcus
 humor dicitur cum colorem natium & consistentiam synceram,
 Græcis, οὔτως ἐιλικρινέα, retinet: Et alibi, ἐιλικρινές, Hippocr. τὸ
 αἷμα vocat lib. 2. de morb. syncerum, rubentem, cum non desci-
 uit à sua natura. Immò negat verè sanguinem dici nisi sit talis. Ac
 si dicas, debet nativam suam formam retinere, ut cum aut porra-
 cea, aut flava bilis in colore & consistentia syncera eiicitur, ut nil
 sit admistum ἐτερόγενές. Vnde colligere est non eodem hîc modo
 ἀκράτον sumi quo & 7. Aphorismorum. Nam in Epidemiis agno-

ὁ συκελὺς ὄχρω
 ὁ δὲ

ὁ συκελὺς ὁ συκελὺς
 ὁ συκελὺς

ἐιλικρινές distinctio
 mixtus nos pōnetha
 χρωμα δὲ αἵματος
 ὁ συκελὺς

scit, syncerum, quod nihil admixtum habens & colorem, & οὐρα-
 σιν εὐλακρινῇ retinet, quod si verum est, suo sero fortè illud non est
 destitutum. Sed in septimo Aphorismorum, τὸ ἀκρὴς ὑπαρξιν *αὐτὸν ἀπὸ
 initium principis*
 in eo putat consistere, vt serum absumptum sublatumque sit.
 Sic illis ex locis constat τὸ ἀκρατον bifariam sumi. Accedit
 & tertia significatio cum dicimus αἷμα ἀκρατον. Nec enim ex eo
 dicitur merus sanguis quòd suum colorem, & σύστασιν retineat, vt
 de aliis humoribus dictum est, sed ἀκρατον dicitur com. in part. 16.
 sectio. 1. lib. 3. Epid. τὸ ἐν ἴσῳ καλοῦνται, interpretes vertit, malè
 mixtum, malèque omittit vocem, ἐν ἴσῳ. Nos melius αἷμα ἐν ἴσῳ
 καλοῦνται vertemus, sanguinem in sua æqualitate, & prout ne-
 cesse est, malè mixtum ac confusum cum aliis humoribus. Sic vno
 modo, sanguis meracus dicitur. Altero modo eoque frequen-
 tiore αἷμα ἀκρατον dicitur, sanguis cum & niger est, & iam cras-
 siorem consistentiam est adeptus. Ac si dicat, suo sero priuatus
 est, vt iam inde crassitiem compararit, qualis sanguis in malignis
 adurentibusque febribus solet excerni, aut è vena tunsa educi. *κεραυνὸν ὑποφω*
 Et posterior hæc ἀκράτης in sanguine significatio quadrat cum ea
 significatione quam ex 7. Aphorismorum adduximus. Quod au-
 tem sanguini per vstionem contingere potest, vt ruborem genui-
 num in nigredinem commutet, idem & per vstionem, & per pu-
 tredinem aliis humoribus potest euenire. Ita enim defectiones
 quasdam tanquam sanguinem nigram apparere posse obseruat
 Hippocrates Aphor. 21. lib. 4. Aphor. Quod humores qui ex-
 cernuntur per putredinem aut incendium Interprete Galeno
 nactæ sunt crassitiem & nigrorem quendam. Cæterum antè dixi-
 mus omne syncerum in Prognosticis à Galeno damnari, præter-
 quam in sanguine. Quasi verò synceritas in sanguine, siue priore
 modo sumpta, siue posteriore (vt paulò antè dictum est) in malis
 ducenda non sit. Sed hoc quæstionis est. Quod iam visum
 attingere. Synceræ defectiones duobus modis dicentur, vel suo se-
 ro denudatæ, aut serosæ omnino, utræque autem malæ sunt, aut
 impermixtæ, & hæ minus malæ dicentur, præsertim cum serum
 adlit diluens mansuefaciensque quodammodo illas. Ac priorem
 modum attingit Hippocrates particul. 18. sectio. 3. 1. Prorrh.
 Dum ait, Synceræ purgationes desistentes exacerbantes paroti-
 das minantur, &c. Id est, Aliquando contingit spontaneam eua-
 cuationem fieri humorum, eaque meraca est & perseverat talis aut
 non, si talis perseverat & desinit, quod πλεταῖν vocat) parotidox *τελος finis*

inctus est, ſin mutatio fiat, & pro ſyncera excretionē *εὐτεροποι δια-
 χύρημα* ſuccedit, id bono eſt. Quo loco τὸ ἀκρατον opponit τῷ
εὐτεροπῶ, vt ſyncerum prauam diſpoſitionem ſignificet, *εὐτεροποι*
 autem manſuetudinem & humorum benignitatem. In Commen-
 tario illius Aphoriſmi Galenus accuratè magis quam par ſit inqui-
 rit num ſit legendum, ἀκρατοι καθαροίς, aut κενώσις: fieri enim
 poteſt vt illæ deiectiones ſint qualitate malæ, Et tamen ſunt ſym-
 ptomaticè & vi morbi, quod ſi vi morbi ſunt non *κατάρσις*, ſed
κένωσις vult appellari. Nam illo loco diſtingui vult *κάθαρσις*, & *κένω-
 σιν* hoc tantum, quod cum ea quæ excernuntur qualitate praua
 ſunt, *κάθαρσις* dicitur, *κένωσις* ſi vi morbi excretio fiat. Quasi ve-
 rò excretio vi morbi facta ſæpè non prauorum ſit humorum, &
 tamen *κάθαρσις* dici poteſt. Et aphoriſmo 2. lib. 1. Dum ſpon-
 tancarum alui commotionum meminit, ſiue naturâ, ſiue aliter
 ſiant, vtitur verbo *καθαίρειν*, non *κένειν*. Quid illo loco velit
 Galenus non intelligo. Nam dum Aphor. 21. lib. 4. mentio ſit
 excretionum variegatarum & qualis ſanguis niger eſt, nunquid
 hoc ſit ſponte & ſymptomaticè, & vi morbi, an non hoc *κάθαρσις*
 dicitur? Hippocrates vocat *διαχυρήματα ἰότα*, Galenus *ἐκκλύ-
 μενα*. Niſi dicas propriè euacuationem fieri cum vi morbi humor
 effluit, cum autem trahentè medicamento, purgatio dicitur. Non
 quin ſiue purgatio, ſiue euacuatio fiat, vtrobique vitium humorum
 ſubſit. Et quæſtio præclara poni poteſt, cum prauæ hæ ſunt
 deiectiones varij ſimul coloris, an non tametſi humorum varietas
 ſit, & proinde humorum talis excretio *ἀκρητος* dici poſſit? Poſſunt
 quidem vno in ſenſu meracæ dici, quatenus aut per putredinem,
 aut per incendium craſſiores redditæ ſui ſeri ſunt expertes, in al-
 tero ſenſu non item, quia nimirum vt colorum ſic humorum varie-
 tas eſt. Et cum in Prorrhetico ſynceras purgationes malas ſcribit,
 non ita nomen, ſynceri, audiendum, quòd vnus tantum humor
 ſit, ſed multi mixti naturale ſerum non retinentes, quæ tandem
 meliores ſunt, aut calore non ita agente, aut reſpreſâ putredine
 quæ ſynceritatis cuiuſdam autor eſt, dum ſcilicet humor aut acri-
 moniam ſuam aut virus ſuum explicat. Ac ſynceri, ἀκρητος Gra-
 cis, vires peculiaremque proprietatem ex libris Prognosticon li-
 cet elicere, & cum de ſputis, & vomitionibus explicat ſuam ſen-
 tentiam Hippocrates. Vomitus vtilis cum pituitam iuxta ac bi-
 lem remixtam habent, cum non admodum craſſi nec multi, ſyn-
 ceriores enim deteriores ſunt: Illic autore Galeno τῷ ἀκρητῶ
 opponit

opponit τὸ συμμιγμένον. Cum crassitudinis meminit tacite
 rectèque indicat quomodo τὸ ἀκρῆτον mixtam habeat illam crassi-
 tiem exhausto sero. Hinc Galenus Comm. in Particul. 37. lib. 2.
 Prognosticon: Id vsu venit synceris vt crassiora fiant. Tamen
 obiici potest, quod & Christopho. de Vega mouit, ex Com. in
 Particul. 26. sectio. 1. lib. 1. Epid. Excretiones fiebant alui pau-
 cæ, tenues, biliosæ, synceræ: Ergo aliquid syncerum tenue esse
 potest: sic euertitur illa opinio Galeni ex Prognosticis. Respon-
 det ille vñm & idem syncerum, & tenue esse non posse nisi in
 diuersis partibus. Nos autem dicemus aquosa serosaque syncerâ
 in suo genere dici posse. Nam quæ sero abundare debent tan-
 quam aliquo diluente, si eodem destituantur, per eius absentiam
 crassescunt: Sed per se quædam serosa, vt ἰχθῦνες, esse possunt in
 suo genere syncera, non admixta, prauaque vt quæ coctionem
 non admittunt fortémque naturam ad dominationem victoriâmq;
 requirunt Com. in Part. 26. sect. 1. lib. 1. Epid. Itaque minùs
 rectè à Vega. Ad rem redeamus. Cum paulò ante vomitus me-
 minit, non tam syncerum ex absentia feri metitur, quàm ex eo
 quod nil admixtum sit. Quatenus enim diligenter bili pituita ad-
 miscetur, duo significantur, nimirum vis naturæ in mixtione
 & coctione in qua exquisitè res mixtæ esse debent, item
 quod id quod est extremum vitatur. Cum enim aut omnino
 biliosum, aut pituitosum excernitur, syncerum, id est malumque
 est vt signum & vt causa. Tertiò accedit quod sese vicissim re-
 tundant ac refringant biliosum & pituitosum. Et cum bilis sola
 est, deterior fit, & non habens serum, aut pituitam quæ feri vices
 obiens acrimoniam bilis compescat, & tandem facta à calore vi-
 tellina. At contra pallida bilis, Græcis ὠχρὰ, ex permissione bi-
 lis & pituitæ redditur tenuior, & colore remissior, quæ si assatur,
 bilis absolutè dicitur. Nam & ούρασι naturalem, & χρωμα na-
 turale requirit Galenus vt quid ἀκρῆτον esse dicatur. Attamen
 contra hunc locum facit quod scribit Galenus, quod morbi sunt
 pessimi in quibus pariter bilis pituitæ miscetur. Meninimus antè
 crassitie in iis quæ syncera fiunt: illa autem crassities aut à calore
 fit, aut à frigore. Bilis crassior fit per vñtionem, phlegma per
 compactionem à frigore, Com. in Part. 38. lib. 2. Prognost. Ta-
 men duo loci planè contrarij reperientur. Comm. enim in partic.
 38. lib. 2. ait, Biliosus humor syncerus caloris copiam: pituitosus
 syncerus indicat frigus: At com. in part. 46. lib. eiusd. dum de

scratione pituitosa syncera, & biliosa dicit, ait, Scretatio syncera
 biliosa est ob bilem: Candida verò, glutinosa ac rotunda ob pi-
 tuitam assiatam. Dicemus vocem illam, *Rotundum*, differentiam
 afferre pituitæ. Nam fieri potest vt syncera sit ac quodammodo
 compacta, illaque compactio à se ipsa est, nimirum ab interno fri-
 gore, Item fieri potest vt teretem figuram & glutinositatem à calo-
 re acquirat, quod patet ex Aphor. 36. sectio. 3. lib. 6. Epid. Ro-
 tunda sputa delirium significant. Porro quòd ad sputa attinet quæ
 Hippocrates syncera esse non vult, sed admodum mixta hoc addi
 potest quod Hippocrates partic. 44. lib. 2. Prognost. requirit, vt
 exacta sit mixtio humorum qui deraduntur ab inflammata parte.
 Nam tunc vis naturæ & coequentis & confundentis clucescit. Et
 quæri hîc potest, cum Hippocrates requirit, vt sputum permixtum
 sit non syncerum, an vult humorem aut ichorem sanie mve quæ
 ebibitur à pulmone è partèque inflammata deraditur exquisitè
 saluæ aut sputo cumulari in pulmonibus solito, admisceri, aut il-
 lum humorem qui deraditur non esse syncerum ex se, vt biliosum
 planè aut melancholicum? Credibile est velle intelligere bifa-
 riam, & vt sputo ebibitum absumptum per humorem exquisitè
 miseri dicat, vt vis naturæ significetur, & vt non significetur
 omnino pleuritis biliosa, sputum planè biliosum non sit. Vtérque
 enim modus probabilis est. Comm. in part. 46. lib. 2. Prognost.
 intelligit de humorum pleuritidem committentium mixtione.
 Nam cum syncerum est planè maiorè molestiam tussendi affert,
 quod malum est ex 2. Prognost. part. 45. Cum autem humores
 plures committunt pleuritidem, non sola bilis, aut solus humor
 melancholicus (nam com. in Aphor. 33. lib. 6. humorum quatuor
 singuli committere possunt pleuritidem) melius est. Vitatur enim
 synceritas. Contra mixtionem istam sputi afferri potest illud,
 sputum album & leue & æquale pus habens è natura est, quod vero
 pallidum, rufum, flauum, nigrum, malum est, Com. in Aphor. 12.
 lib. 1. Aphor. Et cap. 5. lib. 1. de Crisibus: si malum est, non est
 æquum itaque biliosum pituitoso æquabiliter admisceri: Nam vt
 æqualitas in rebus naturalibus laudatur, ita in rebus contra na-
 turam reiicienda est: sputum rubrum, flauum, biliosum è natura
 non est, Ergo in eo mixtionis æqualitas bono non est. Dicendum
 est flauum, biliosum, pituitosumque sputum si conferatur cum
 sputo integrè sani hominis malum esse. Sed si virgente pleuritide
 appareat habet etiam suas bonitatis notas & significationes si cum

alio se deteriore conferatur. Sic hoc totum per comparationem intelligendum est.

Aλυσμός ἢ ἄλυσ, item ἄσσαι, duplex est vna ναυπιάδης, altera ἀνέμετος; id est, inquietudo duplex est, altera cum nausea coniuncta, altera sine vomitione. Et τὸ ἀνέμετον, videtur vsurpandum non pro vomitionis priuatione, sed pro nauseæ absentia, ac si diceremus ἄσσαι ἀναυπιάδαι. Quod ne cui durius videatur facilè colligere est ex eo loco, ex quo de prompta est hæc ἀλυσμῶν distinctio. Αὐσώδεις, ait Galen. Comm. in Partic. 43. lib. 2. Prorrh. Bifariam ægri fiunt, vno modo cum ita à corpore virtus deprimitur ac degauatur vt ferendo non sit, nullamque æger decubitus formam retineat, quod est ἀλύν: altero, cum prauis humores os alui ipsius infestant: hi posteriores nausea detinentur, ait, sed non vomunt. Alij priores, ac si multo cibo repleantur ἄσσαι decumbunt, ne nauseant quidem & ita Hippoc. dicuntur ἀνέμετος αὐσώδεις, iactabundi irrequietique sine nausea, & vomitione: sed melius sine nausea non affecto ore ventriculi vt in prioribus, sed facultate depressâ ac iacente. Eandem ἀλυσμῶν causam reddit Galen. Com. in Particul. 17. lib. 1. Prognost. cum ait, ægros iactari subindèque figuram mutare duabus de causis, aut ἀλγὶ τῇ κάκωσιν τῆ στομάχου, aut ἀλγὶ τῇ τῆς δυνάμεως ἀρρωστίᾳ. Quæ verba alia sunt, sed sensu eadem & finitima iudicantur. Item Particul. 47. lib. 4. acut. δυσφορία, aut febrem stabilem & æstuosam sequitur: sæpius verò stomachi vitium. Atque cum ἀλυσμός ἀνέμελος dicitur ob facultatis pressum aut ruinam potius, multò deterior priore censerì debet. Nam conceptum in maioribus venis incendium monet præsertim si partium refrigeratio extimarum coniuncta sit. Hanc autem partium refrigerationem spectamus, aut interioribus λελυμένως, id est, μετρίως calfactis, vt in syncope, aut ob colicum similémve dolorem facultate affecta plurimum: aut iisdem ardentibus, quarum æstus instar cucurbitæ foris intro reuocat calorem: Tertia accedit ratio, spiritus vitalis interceptio quominus illustret extimas illas partes. Cum autem dicimus malam extimarum partium refrigerationem, de ea audiri volumus quam æstus præcordiorum inducat. Et ne quis τῇ ἄσσει, ἢ ῥιπιασμῷ, ἢ ἄλυσ, ἢ ἀλυσμῷ, nomina tam pressè accipi putet, notandum communiter ἀλύν, ἢ ῥιπιασθῆναι τῇ δυσφορίᾳ ἢ δυσκοιτητὶ sumi: vt in libro 2. de Diæta τῶν ὀξέων, videre est cum loqui-

tur Hippocrates de iis qui præter rationem cum parum aut nil pransi sunt, cœnandi liberalius occasionem inde arripiant: Et lib. 3. de Diætâ acutorum cum eorum mentio iniicitur qui vsu liberalioris meraciorisque mulsæ sese inuitarint.

T O B.

Βορβορυζέω
stipitum do

ΟΡΒΟΡΥΤΜΟΣ non tam definiendus est status ab intestinis crassis erumpens cum quodam humoris sonitu, quam flatuosus, vt ita dicam, impetus & motio aut in intestinis, aut circum viscera in hypochondriis stationem habentia, vt non tā eruptione ipsa quam tumultu sit metiendus. Quod vt intelligatur ex doctrina Galeni & Hippocratis eius distinctiones sunt eruendæ. Hippocrates Aphorismo 73. li. 4. scribit, *ἐκόσσι σιν ἡ παχύνδρια μετέωρα ἀγχορβορίζοντα*: quibus Illia seu Hypochondria melius, elata suspensaque obmurmurant, si lumborum dolor superuenerit alius humectatur, nisi flatus (Græcis φύσαι) erumpant, aut vrinæ multitudo profluxerit. Illic primum videre est *διαβορίζειν*, non tam excretionem eruptionemque flatus significare, quam murmur tumultumque in hypochondriis, alioquin non dixisset, *ἢν μὴ φύσαι καταρραγῶσιν*. Et in Prothetico particul. 16. sectio. 3. *κοιλίη διαβορβορίζουσα, κενῆς ἀναστρεσι*, pro flatulentæ cuiusdam naturæ circuitione sumitur cum inani fallâque doloris imaginatione. Nam crebro ægri desurgunt ad desidendum, idque frustra. Et hoc est *ὁ δὲ ὁρβορίζων*. Galen. Com. in particulam illam. Hoc autem notandum est. Quia delirantibus, & morituris hoc contingit. Volunt enim sæpè è lecto surgere, & quosdam ventris dolores prætexunt, & causantur. Id Celsus scripsit dum falsos & imaginarios dolores morituris assignat. Ac diligenter notare oportet duas illas voces, *μετέωρον, & διαβορβορίζοντα*. Illa enim vox *μετέωρον* ad hypochondrion eleganter transfertur, vt iam vitium hypochondrij significet. Æqualitas enim debet inesse hypochondriæ vt ex Hippocrate scire licet partic. 23. lib. 1. Prognost. Hypochondrion optimum est quod dolore vacat, & molle, & æquale est. Contra si inflammatum, vel dolorificum, vel intentum, Græcis, *ἀντεταμένον*, vel inæqualiter sese habens, malum. Illic exquirat *ἐν ἐξίαν τὴν παχύνδριον*, ex iis quæ Græcis vocant *συμβεβηκότα, & μὴ συμβεβηκότα*, id est, ex iis quæ adesse debent naturâ, & ex iis quæ

adesse non debent, quorū absentia bona est & expectenda. Exempli causa mollitudo, & æqualitas ex eorum genere sunt quæ συμ-
βεβηκότα dicuntur: ἀνώδυνον εἶναι, id est, doloris vacuum, ἀσυμ-
βεβηκός est; quod extra semper esse debeat, vt non doleat. Ac
fortè μελέων ἔσσι παταμένον, & vt in Particul. 57. lib. 4. de Diæta
acutor. scribit, ἐπιρμένον synonyma sunt pro eodemque sumi posse
mihi opinio est: In Prognosticis vtitur voce ὀδυῖν παρέχον; in lib.
de Diæta, ἐπώδυνον, & ἐπίτονον: pro illa, ἀπταμένον, τὸ ἐπιρμένον;
pro illa ἀνωμαλῶς διακείμενον, σκολιότητι τινα ἔχειν. Vbi notare
oportet nomen τὸ σκολιότητος ἀπὸ τὸ ἀνωμαλίας, sumi Galen. Com.
in particul. 57. lib. 4. de Diæta τὸ ὀξέων. Qui modus loquendi
est politicus, cum enim aliquid æquale ὁμαλόν, nil lacunosum diffi-
meléque sui habens designare volunt, vulgò dicunt nihil tortuo-
sum habere debere, ac si dicant nullam σκολιότητα, obliquitatem
Latinè verto, habere, id est, nullam inæqualitatem ac dissimili-
tudinem vt vnum aut alteri, aut sibi collatum comparatúmque to-
tū sit æquale ac simile sui. Vt nomen τὸ σκολιότητος, apud Hip-
pocratem tria significet, propriè quidem distortionem in latus. 2.
de articulis: Paulò generalius quamuis spinæ deprauationem cum
1. de articul. vocat ῥάχην σκολιανέσθαι, quouis modo euersti, vitari
ac depruari: Tertio modo eoque maximè generali, ἀπὸ τῆς ἀνω-
μαλίας, vt 4. de Diæta acutorum, deducto vocabulo, aut potius
traducto ex vulgari polititáque loquendi formula. Ad rem re-
deamus, τὸ μελέων ἔσσι παταμένον, pro eodem vsurpantur, vñmq;
ex vitiis quæ malè affecto hypochondrio insunt, significant. Ete-
nim hypochondrij εὐεξία, bona habitudo Latinè verti potest, in
tribus consistit, In substantia, qualitate, & quantitatē. In substan-
tia, vt molle sit appulsiui digitorum cedens ac obsequens, in quan-
titate, vt mediocritas, contractionis & distentionis sit, non di-
stentum nimis nec depressum contractúmque. In qualitate tem-
peratum, vt nec calidius, nec frigidius appareat, sed in medio
quodam qualitatū positum sit, accedit & τὸ ἀσυμβεβηκός, nimi-
rum vt sit ἀνώδυνον: vt non insit pulsus, vt particul. 24. lib. 1. Pro-
gnost. patère potest. Et vt mediocritas in extenuatione & cras-
sitie laudi tribuatur, siquidem omne mediocritatis genus in omni
hypochondriorum examine exquirere licet, tamen melius est
succulentum crassúmque esse hypochondrium, vt patet Apho. 35.
lib. 2. Et Hippocrates per comparisonem etiam scribit;
In omni morbo melius est hypochondrium πάχος ἔχειν, ac si dicat

exquiratur, tamen ad purgationes ex euentu conferre. Nec enim *παχύτης*, fortè vitio esse, si æqualitas omnino in hypochondrio est, quod quis putet duo hæc, *πάχος*, & *κόρος*, (quod vtrumque in hypochondriis notauit Hippocrates) idem significare. Nam in Aphorismis τὸ *πάχος* laudat: In 4. de Diætâ acutorum de iis qui ægrotare incipiunt loquens ait videndum esse num eleuctur hypochondrion, num dolcat, aut inæquale sit (nam Vassæus Grammaticè quidem τὸ *σκολιότης* vertit, obliquitatem, cum inæqualitas dici vertique potius debeat, vt paulò antè diximus.) Item num habeat *κόρον*, satietatem vertit Vassæus, sed malè, melius repletionem, plenitudinèque dixisset. Ita enim Galenus *κόρον*, intelligit *πλήρωσιν τῶν σιτίων*. Non idem itaque est *κόρος* & *πάχος*. Quod enim vulgò dicimus hypochondrium debere esse benè habitum, succi plenum, quadratum succulentumque, illud est habere *πάχος*, non autem *ἔχειν κόρον*. Nam *πάχος ἔχειν*, ad habitum bonum musculorum omnium abdominis, & viscerum intestinorumque refertur, cui opponitur *λεπτόν & ἐκτελεχὸς εἶναι*, id est, depressum, humile, consumptum, emaciatum, liquatumque. *Κόρος* autem ad fæces, aut alimenta, quod vtrumque indifferenter τὸ *σιτίον*, vocat 2. de Diæt. in acutis, cum τὸ *σιτίον*, ait, descendere, id est, *κόωσθαι*. Videmus in morbis hypochondrium *πάχος ἔχειν* trifariam, id est modo à mole musculorum & viscerum, & bonum est. 2. ab humoribus & stercore, & illud est propriè *ἔχειν κόρον*. Tertiò à flatulenta materia à calore acriac maligno excitata. Quod etiam in moribundis vidimus. Et hoc pessimum est. Vnde tabidi hoc sæpè patiuntur, vt cum mors inflet & horreant, & abdominis habeant quemdam *μελέωσιμον*, vt notat Hippocrates in Coacis, & speciem quandam leucophlegmatiz Hippocrati 2. Prorrh. Ergo Galenus interpretans duas illas voces τὸ *μελέωρον* & *διαβορβορίζον*, tacitè indicat quibus in affectibus borborygmus, aut cum distentione hypochondrij esse soleat, aut sine illa. Ac scribit multis de causis attolli hypochondria, è quibus vna est, nempe τὸ *φυσῶδες πνεῦμα*, spiritus flatulentus. Eaque causa bifariam consideratur, aut cum sit sequiturque ex affectu qui vix elui soluique potest, aut cum à recenti occasione nascitur. Prior dispositio murmur non habet, licet à flatu sit, posterior cum borborygmo est. Quanquam dubitari potest quì fieri possit, vt τὸ *φυσῶδες πνεῦμα*, dispositionem aliquam attulerit, & tamen borborygmus non insit. Sed his excetris nos

liberare volumus, ne difficultatis noua occasio subinde quærat^{ur} ac cumuletur. Res autem vt intelligatur de qua iam dictum est multis, has distinctiones assignare non erit à ratione auersum. Hypochondriorum, μετεωρισμός ἢ κύρτωμα, aut est recens; aut vetus. Si recens est aut borborygmoni iunctum habet, aut sine eo est. Si iunctum habet nec non cum eo tormina; significat obortos flatus qui alui profluuiio, aut vrinæ profusione, aut ructibus fortasse, soluentur. Nam is borborygmus, est quidam sonus, Comm. in Aphor. 73. lib. 4. flatuosus qui neque magnus est (quo distinguitur à bombo qui flatus est siccior cum valido satis sono prodiens, & in crassis intestinis fit sine materia, borborygmus ibidem, sed cum materia, cap. 2. lib. 3. de causis sympto.) nec multus cum quadam humiditate ad inferiora impulsus ac incitatus. Malè enim Leonicens, ὁρρον κινέμενον vertit, sonum euacuatum, cum κινέσθαι impelli, moueri, ac incitari significet. Si autem distensio recens sit sine borborygmo deterius, id est, nam significat hepatis aut lienis recens natam inflammationem præsertim si dolor percipiatur, & torminibus nonnullis sine borborygmo æger conflictetur. Si autem distensio illa sit vetus, rursus aut expers est borborygmi hecticam quandam intemperiem intesti-
 norum significat, quæ in Tympanitem tandem firmari soleat. De hac dictum est ab Hippoc. Quibus tormina & circum vmbili-
 cum labores, &c. Aphorismo vndecimo lib. 4. Et sic hydrops
 ficcus fit, qui à similitudine & symptomate tantum hydrops di-
 citur, cum hydropis nomen ὕδρωσις, speciem & vim insinuet,
 vide Com. in Aphor. 11. lib. 4. Si autem vetus sit, & sine bor-
 borygmo scirrhum alterutrius visceris satis indicabit. De qua
 fortè loquitur Galenus Com. in Aphor. 73. lib. 4. Dispositio
 distensionis vna fit à difficili solutu affectione partium ad aluum
 attinentium, eaque sine murmure fit. Melius fortè intelligetur
 de Hæctica dispositione intestinorum in qua est borborygmus:
 Nam in genere loquens ait; vnam ex causis quæ distendunt hy-
 pochondria esse spiritum flatuosum, quæ dupliciter fit, aut ob
 solutu difficilem affectionem partium ad aluum pertinentium,
 aut ob recentem occasionem: si à flatulento spiritu est, credibile
 est murmur quoddam esse; & tamen non vult dispositionem solu-
 tu difficilem habere murmur iunctum. Itaque meo iudicio Gale-
 nus illam particulam (dupliciter fieri) non retulisset ad κύρτωμα
 φυσώδες, quod causa est μετεωρισμός, sed ad Meteorismum ipsum:

Ac si Galen. dixisset; Distenduntur hypochondria aut recens nata occasione, aut hectica partium subiectarum hypochondriis passione; nam in priore est borborygmus, in posteriore nullus, ut cum scirrhus est aut visceris, aut abdominis. Et si de ea quæ recens nata est agit Aphorismo 73. lib. 4. Verum quidem est adesse borborygmon: si de alia quæ ad tympaniam vergit, agit aphorismo vndecimo lib. 4. ut quæ ob *διάθεσιν δύσλυτον* nascatur, cur eam vacare murmure ait? Nisi fortè velit in vtrâque, & in ea quæ inueteratam affectionem sequitur, & in ea quæ *ωρίσασιν ωρίσασιν* agnoscit, initio quidem *πνεῦμα φυσώδες* esse, sed in illa non adesse murmur, in hac adesse, quasi non possit vlla abdominis distensio esse commemorabilis sine aliquo contento flatu. Quanquam praua dispositio aut scirrhus visceris potest esse meteorismi causa per se. At hic supra citatus locus Galeni totus est obscurus, nec clariùs enucleatiùsque explicari potuit: Tamen magni est momenti, cum Com. in Aphor. 73. lib. 4. Ex quo borborygmi distinctio elicienda est, absurda scribere videatur. Nam habitalem intestinorum dispositionem tumoris abdominis causam ad spiritum flatuosum refert, & tamen in illa distentionis specie murmur, cur non & in altera cum vtrâque generaliter per Galenum causam sui agnoscat τὸ *πνεῦμα φυσώδες*? Porro contra definitionem *βορβορυγμῶ* assignatam Aphorism. 73. lib. 4. nimirum quod sit sonus spiritus, nec magnus, nec multus, afferri potest quod ab eodem scriptum est lib. 3. de Caus. sympto. cap. 2. nimirum & bombum & borborygmun eundem sonum esse eodemq; in loco esse & fieri, hoc distingui quod bombus sine humore sit, alter cum humore. At bombus sonus est spiritus magnus Dicendum magnitudinem spiritus in borborygmo ab humore frangi ac debilitari.

T O. Γ.

ΛΩΣΣΑ *ωειπλευμονική* ab Hippocrate dicitur, lingua qualis in peripneumonia laborantibus cerni solet. Relinquit enim tanquam verum fieri non posse quin in pulmonis inflammatione fuliginis abundet copia, à qua lingua densetur, exasperetur & siccescat. Immo in eiusmodi affectu crustâ quâdam obducta Lingua videtur, ob ingens in pulmone conceptum incendium: unde sitis

desitis quæ nulla ferè arte extingui expleri que potest. Itaque ex particulari morbo signum linguæ ariditatis desumit, vt *πεπνευμονικὴ γλῶσσα*, dicatur ab eo Epid. 7. ἡ ἐξ ἐξ, φρεσῶδης, δασύα, καὶ τραχύα. Quod verum quidem est in ea peripneumonia quæ in erysipelate consistit. Nam reperio apud eundem Hippoc. lib. Epidem. 7. linguam peripneumoniam dici eam quæ cum pallore albicat. Nam materiæ pituitosæ peripneumoniam committentis naturâ insequitur. Lib. autem primo de morbis ait ex pleuritide faciliè in ardentem febrem transitum fieri, non autem in peripneumonia : quia, credo, hæc à pituita potius est.

ΓΡΙΦΟΜΕΝΟΝ vox est noua & ab autore libri Prorrh. usurpata, cuius vis & significatio nondum cuiquam nota est, ne Galeno quidem. Nec sufficit Gorraeo dixisse vocem hanc reperiri apud Hippocratem nec locum designasse. Galenus admodum dubius est in ea voce explicanda, estque contentus nonnullas aliorum ea de re opiniones adducere, satis abundè indicans non sibi parum constare quid hac voce velit Hippocrates. Nos coniecturâ nitentur, quidve nobis videatur intrepidè aperiemus. Textus Hippocratis est, τὰ κατ' ἰσφυῶν καὶ λεπτὸν χροῖα ἀλγύματ' ὡς ὑποχόνδριον γριφόμενα, ἀπιστοσιὰ ἅμα πυρετῶ, τέτοιον ἐκ κεφαλῆς ἀλγύματ' ὑπὸ τοῦ ἐλθόντος κτείνῃ ὁξείας πρόσω πωσασιμάδει. Quibus ad lumbos tenues ac diuturni dolores, circum dextrum Hypochondrium sese reuoluentes, nec non auersionem ciborum inducentes, iis si dolor intentus ad caput repserit, statim homini necando est quodam conuulsionis modo. Malè autem Latine reddidit ἀλγύματ' ὑποχόνδριον, Dolores euntes, cum noua hac voce proprietatem aliquam subindicare velit. Meliùs, dolores reuolutos, retractos reduciōsque verteremus : vt horum causa primaria hepar esse videatur : Illa autem sedes & locus in quo restagnantes residēsque fuerint. Ex quo loco tandem, tanquam prima sede relicta, reuoluantur retrahanturque. Nec abs re eos dolores in lumbis diuturnos esse vult, sed qui exasperentur repullulētq; materiâ diuturno tempore efferata, ad id iuuante febre, cuius meminit, quæ breui humores contaminat ac efferat. Et cum exasperantur dolores ad hepar vsque pertingunt veluti reduci aut replicati (vt sic loquar) quod vel membranarum continuitas efficere potest. Ac initio materia, siue ab hepate genita, siue in mesaræo creata ac cohibita, erat ἐν ἡβῃ, sed deterior fit tempore, & febre

quæ tractu temporis succedit, & *ὑποσιτία* inducit, de qua in contextu Hippocrates. Dum autem vitiosa reddita est sese suo nutu ac vi mouet hinc dolores ad hypochondria *γριφόμενοι*. Et rursus incitata magis, & si dolor intendatur quaquā versus diffunditur, ac maximè caput ferit, hinc per istam *μετάσσειν* conuulsivæ affectiones. Sic non abs re adiecit Hippocrates: His dolor intentus ad caput, & quæ surgunt symptomata causam sui agnoscunt illum occultum virus quod cunctantes in ilibus humores acquiescere. Et ut verè dicam dolor iste *γριφόμενος*, iliaco simillimus est, vnde veteres ut annotat Gal. in Comm. in partic. istam dolores *γριφόμενος* vocarunt *εἰλόμενος*. Quæ vox *ἐπὶ τῷ εἰλεῖσθαι*, à quo & *εἰλεός*, deriuatur. Sic *γριφόμενον* & *εἰλόμενον* synonyma sunt aliquo modo. Et ne quis abs re dicat nos dolores *γριφόμενος* iliacis similes asserere, præterquàm quod affinitas significationis verborum, *γριφόμενον* & *ἐνελόμενον* insinuat, huc faciet autoritas Hippoc. lib. de Glandulis; Cum, inquit, in ventre inferiore manet phlegma à capite illapsum, pariuntur affectus iliaci diuturni, id est, dolores colicis affimiles. Sic explicat illos dolores *γριφόμενος*. Sed in Prorrhethico explicat dolores *γριφόμενος* quatenus & generationem, & locum in imo ventre nacti sunt, in libro autem de glandulis eisdem dolores *γριφόμενος*, aut *εἰλόμενος*, aut *ἰλιαχός* (nil refert quomodo voces) intelligit, quatenus à capite originem suam repetunt. Porro veritati dictorum fidem facit communis rerum observatio. Nam vsuuenit vt occulti in lumbis dolores per tempus aliquod excitentur, qui tempore maiores vires nacti per orgasmum quendam materiæ ita tumultuantur in ventre inferiore, vt tandem cerebrum, raptu humorum illuc facto, percellatur. Hinc diuersæ symptomaton affectuumque ideæ prout in diuersas cerebri mansiones humores irruunt. De diuersa symptomatum specie in diuersis cerebri partibus locus est præclarus apud Gal. Com. in partic. 27. lib. 1. Prorrh. Relinquamus difficultatem quam mouit Galen. in Com. in illam partic. quæ legitur 3. Prorrh. ordine octaua. De voce, *χρῆλεπτόν*, maneamus in obscura *γριφόμενον*. Ac primum non aliena à ratione est coniectura si dicamus verbum hoc *γριφόμενον* *ἀλγῆμα*, idem penè significare quod & *τὸ ἀναδιδόν*, eodem libro, cum ex lumbis ad caput & collum *ἀναδιδόν*, suppl. *ἀλγῆμα* aliquid mali portendere significat. Præterea cum 2. Prorrh. vocat *τὸ ἀλγῆματος ἀναδρομήν*, quid aliud quàm *τὸ γριφόμενον* significat.

Nempe, dolorem reccurrentem, reuoluentem sese, orgasmo quodam sese incitantem. Vassæus τὸ ἀλγῆμα γριφόμενον satis malè; Dolorem euntem vertit, cum noua hac voce aliquid aliud magis ἐπεργιπκόν notari voluerit Hippocrates. Nos autem vestigia aliquot leuiter impressa eorum interpretum quorum confulas sententias Galenus citat, secuti τὰ ἀλγήματα γριφόμενα vertemus; dolores ad dextrum hypochondrium, quâ latet hepar, reuolutos, reductos, contractos, recurrentes, vt aliqua sit ἀμπαισις ἢ ἀναδρομὴ, vt hepar aliàs atque aliàs ob generationem prauæ materiæ quæ postea ignaua manet, horum dolorum autor & causa esse dicatur: Et cum auctariò, adfit febris, non mirum si humores aliquid maligni acquisiuerint ob caloris febrilis impressionem. Ac diurni quidem sunt illi & cunctantur, quod initio materia non sit effera, vagabunda, nec orgasmo incitata, sed fixa quodammodo est; dolores tamen etiamnum ab illa surgentes materia errabundi sunt. Nam membranarum continuatio efficit sæpè vt in vno loco causa doloris conclusa descriptaque sit, cum dolor tamen fixus non sit vt in explicandis dolorum differentiis. Docet Galenus in lib. de loc. aff. cap. 7. lib. 2. Et vocat eum dolorem πόνον διασποντα, qui à parte primario affecta, velut à radice incipiens in partes adiacentes sese expandit. Vnde sæpè in lienis hepatisque inflammatione dolor ad iugulum pertingit. Sic dolor recurrit, reuoluitur, reciprocoque motu agitur. Initio quidem materia erat εὐήγης ἢ ὠσπύης, hinc diurnitas, successu temporis contracta labes maior quæ vim animumque materiæ dedit. Accedit quod sit credibile prauam διάθεσιν subesse aut in viscere ipso, aut in mesaræo. Huius rei fidem facit Σπαστική, cuius meminit Hippocr. hæc autem non adesset nisi visceri inustum esset vitium. Atque huius aphorismi sensus videtur: Contingit vt aut vitio hepatis aut venarum mesaraicarum materia generetur quæ cunctatione febrem aduocat & auersionem ciborum, & pro motu illius aut fuliginosi ab ea vaporis decisi excitati que dolores nascuntur ex interuallis aliàs atque aliàs fauientes. Et dum ferociunt videntur conuolui, reduci, reuoluique ad hepar tanquam primam sedem & principium. Ac humore morâ deteriore facto adauctòq; cōtingere potest μετέσπαισις ἀναρροπία, ἢ ἀναδρομή, vnde conuulsiones, Inde subiunxit Hippoc. « τῶτοις ἐς κεφαλὴν ἀλγῆμα σύντονον ἐλθόν, si dolor intentus ad caput venerit. Et dubitari potest an doloris συντονία intelligatur aut in hypochondriis, aut in capite, translato iam humore. Vt enim gra-

uia conuulsionis symptomata surgant, verisimile est dolorem in capite intendi. Probabile quoque in hypochondrio tanquam in veteresede dolorem quoque creuisse ac intensum fuisse, vt inde raptus consequeretur: Et qui dolores erant mites & diuturni, facti sunt *Σύγχοι*. Cum itaque *γριφόμενοι μετὰ φορικῶς* dolorem reductum, reuolutum, refractumque significet: Ita placet dolorem *γριφόμενον* interpretari, ac si dicamus quodammodo iliacum esse, vt dolor *γριφόμενος* dicatur quasi *εἰλόμενος*: A quo *εἰλὸς* Græcis dicitur. Vnde quibusdam placuit, vt Galenus in Commentario illius Aphorismi docet, *ἔς ὑμέτας ἐν εἰλόμεναις*, vocari *γριφομέναις*, ac si tali affinitate vocum τὸ ἐν εἰλόμεναις καὶ γριφόμεναις synonyma existant. Ac ne quis putet temerè nos dolores *γριφομέναις*, cum doloribus iliacis comparare, præterquam quod affinitas significationis vocum *γριφομέναις* καὶ *εἰλόμεναις* (à quo *εἰλὸς* deducitur) id suadet, habemus quoque & ducem Hippocratem lib. de Glandulis. Nam loquens de iliaca passione à catarrho nata, nimirum reside in intestinis phlegmate, apertè videtur explicare illos dolores *γριφομέναις*. Græca verba sunt, ἀγαμέοντος καὶ τὸ φλέγματος, εἰλεὶ τὰ πάθη χρόνια γίνονται, id est: Cum phlegma à capite in ventrem illapsum manet in eodem ventre, ileos parit, affectus diuturnos. Ac si dicat, parit affectus iliacos, torminosos, ac si volui reuoluūque videantur intestina. Nec enim de ileo propriè dicto loquitur, cum non sit morbus chronicus, sed acutus. Itaque verè exprimit illos dolores reciprocos, non fixos, vagos, erraticos, torminosos, reuolutos, quos, *γριφομέναις* lingua sua vocat. Nisi quod libro de Glandulis loquitur *ὡς εἰ ἀλγυμένων γριφομένων*, siue *εἰλόμενων*, siue *εἰλιακῶν*, (vt sic loquar) quatenus à capite causa est, lib. Prorrh. autem *περὶ γριφομένων*, quatenus à viscere aliquo, nempe ab hepate prima dolorum occasio pendet.

T O. Δ.

ΥΣΘΑΝΑΤΟΝ duobus modis sumi potest. Nam *δυσθάνατοι*, dicuntur qui tardiùs moriuntur: cum nimirum præter opinionem ægri vitam protrahunt, cum ratione morbi iam iam è viuis; aut propediem excessuri videntur. (Alio modo eos

δυσθαλάτας dicimus qui cum dolore moriuntur. Hippocrates par-

tic. 20. sectio. 2. lib. 1. Prorrhet. scribit; Quibus ex dolore aphonix, hi sunt δουδάνατοι: Interpres vertit, Cum dolore moriuntur. In enarratione Galen. eum sensum recipit. Eâ autē nititur coniecturâ quod Hipp. aphonix meminere quæ cum conuulsiva quadam affectione. At conuulsio omnis dolorifica est. At vulgò videmus eos qui præ dolore aphonici redduntur magna cum difficultate interire. Vt δουδάνατοι, non solum tarditatem interitus, includat, sed & intereundi difficultatem, cum scilicet conuulsivo modo affecti iactatque plurimum intereunt, quod ægrè anima à corpore seuocetur. Alij quidem cum dolore, alij sine dolore. Nam aponia sæpè τὸ ἀναίσθητον accersit. Porro aponia vel incidit in corpus, aut morbo, aut ætate confectum languidumque redditum, vel in florens ac robustum. Si corpus infirmum iam acvictum, sine sensu ac dolore moriuntur iam ante ἀφωνοι rediti: Sin valens ac robustum, non sine vi magna ac contentione intereunt.

T O. E.

ΙΑΕΟΣ propriè voluulus est aut inflammato intestino, aut siccatis fecibus, aut ob obstructionem, hanc parit crassus frigidusque humor aut acidus salisve, qui & stranguriam parit, hinc Aphor. 44. lib. 6. Queis ex stillicidio vrinæ ileus, &c. Nescit quid sequatur

Gal. Hippocrates illic ilei causam, & curationem docet. Causam, cum stranguriæ meminit. Eadem materia, loco distincta, vtrumque morbum parit. Nam in vesica stranguriam parit, eadem in intestina translata voluulum. Stranguriæ causa pituita salsa acidave est aut in parte collecta, aut à cerebro illapsa, hinc Hippoc. lib. de Gland. docens quæ sequantur prolapsum pituitæ à capite, inter cetera meminit voluuli diurni. Curationem, cum febris mentio fit. Nam necesse adesse febrem (quod malè negat Fuchsius deceptus verbo ὀνίχας.) Nam si febris analoga sit materiæ coquit, mitificat. Nisi quis dicat pituitam salsam calore febrili adhuc acui & efferari. Notandus autem hic locus est quo meminit ilei diurni, cum ileus non sit chronicus morbus, sed è genere acutorum. Hoc autem κατὰ γενόμενόν est. Ac simili loquendi modo Hippocr. aut quicumque scripsit, statuit triplicem voluulum, vnum hyenalem cum plumbea facies est: alte-

rum arcuatum & velut æstiuum : Tertium hæmatitem & autumnalem. Εἰλεῖν hæc propria συμφομένα. Καταχρηστικῶς assiduam vomitionem affecto ore ventriculi à pravo humore significat Hippocrati in Coacis scribenti, οἱ ἰλυσγώδες πυρετοὶ καὶ αὐτὸν εἰλεῖν, καὶ μετὰ ἰλέαν, ὀλέθριοι; febres vertiginosæ & cum ileis, & sine ileis perniciosæ. Cum vertiginosam febrem dicit sine ileo; vertiginem per propriam cerebri affectionem indicat à circumactu & inordinata conuolutione spirituum à spiritu flatulento. Cum vertiginosam febrem cum ileo dicit, ab affectione ventriculi per consensum fieri intelligit, hinc vertigo illa ναυτίας, propriè non εἰλεώδης dici deberet, vt quæ cum cardiogmo & nausea coniuncta sit, concepto in ore ventriculi vitio, vnde vomendi assiduitas. Hanc autem indicat nomine ἔ ἰλέα, quod in iliaca passione vomitus adesse soleat: Immò vix sit voluulus sine vomitione, aut vomendi desiderio. Sunt qui dicant funestum iam esse voluulum cum vomitiones adsunt. Quod à vero alienum videtur. Galenus tamen in ea est opinione; In ileis (ait) nil ad inferiora descendit. Et hoc signum est quod separari non potest. Vomitus autem non semper adest, sed cum exitiales sunt. Contra tamen in ple-
risque apparet. Itaque non simpliciter dicendum vomitus adest cum exitiales sunt, sed vomitus stercoris. Atque ita legendum esse colligo ex eodem Galeno Com. in Aphor. 44. lib. 6. In ileo, ait, nil secedit. Vomitus autem stercoris adest, cum exitialiter se habent ægri. Sic dicere possumus non omnem vomitum in iliaca passione perniciem significare, sed aut cum frequentior est, aut cum fœculenta chylosaque materia excernitur per os. Nam in prolapsu intestini facilè excitantur vomitiones, & hæ non sunt funestæ: in aliis fortè ilei speciebus pernicipi aliquid designant. Atque ita nomen εἰλεῖν generalius accipi potest, pro facilitate ad vomendum. Item pro vehementibus doloribus in quibus conuolui intestina putantur, cum nonnullis vomitionibus, vt in illo citato loco ex libro de Glandulis videtur. Nam ibi Hippocrates meminit ilei diurni. Quis autem dicat ileon diurnorum morborum classi adscribendum, si nomen ilei κυρίας sumatur.

ἐπιπλεῖν incido
καὶ πλεῖν αὐτό.
significat itaq; intestinum
conuolui & dicitur
procumbo

ΕΜΠΙΠΤΕΙΝ καὶ ἐπιπλεῖν: ἔχειν καὶ ἔχειν, ἔρειν καὶ ἔρῃσαι: ἔ
ἰόντα: omnia hæc mixtim, significationem aliquam eximiam,
habentia explicare voluimus; non autem in suum vnumquodque

locum dirigere. Ἐχειν πλευρίπιδαι, καὶ ἀπὸ τῆς πλευρίπιδος ἔχεται, aliud est ait Com. in Aphor. 16. lib. 6. Nam ἔχεισθαι, significat morbum superiorem esse ægro; & ἔχεται idem quod κατέχεται καὶ βιάσθαι, ἀπὸ τοῦ νοσήματος, ait Galenus. Eodem in sensu 6. Epid. dicit αἰμορροΐδας ἔχειν, id est, superiorem illis esse. Et Aphor. 26. lib. 4. ἔχεται ἀπὸ τῆς δυσεντερίης in malam partem sumit. Et apertius loquens de Angina docet quid differant ἔχειν πυρετὸν καὶ ἀπὸ πυρετοῦ ἔχεται.

In varia significatione sumitur ἐμπίπτειν καὶ ἐπιτεσεῖν, vnum est præsentis temporis, alterum indefiniti ἐμπίπτειν multos insultus rigoris significat: ἐπιτεσεῖν vnum tantum, quod diligenter in doctrina Hippocratis notandum est. Gal. Comm. in Aphor. 46. lib. 4.

Οὐρεῖν καὶ ὀρῆσαι significatione coherent, sed excretionum numero & modo discrepant: nam cum quis pus meiere dicitur id pluribus diebus & sæpè fieri dicimus: sed cum minxisse, Græcè ὀρῆσαι, id aut semel, aut bis tantum fecisse iudicatur. Vt in pulmonibus rupto abscessu & confertim per vrinas excreto pure, dicitur æger ὀρῆσαι, non autem οὐρεῖν, vt particul. 8. sectio. 2. lib. 1. Epid. colligere licet dum de excreto è pulmonibus pure stranguriam ex euentu efficiente sermonem habet. Et Leonice-nus ineptè in aphor. 80. lib. 4. αἷμα ὀρῆν per verbum minxerit, reddit, cum Meiat, legendum sit. Quod parui ponderis non est: ne quis de vocibus contendendi existimet: hæc enim verba διακριτὸν habent.

Τὰ ἰόντα διαχωρήματα peculiarem habent significationem. Aliud enim ἰόντα, aliud ἐλθόντα significat in aoristo Nam τὰ ἰόντα χρόνῳ μῆκος, ἐλθόντα, πινὰ καὶ χρόνῳ significat. Id est, cum deiectiones Venientes dicuntur, sensim id fit & per totum morbi tempus, sed cum ἐλθόντα, id est, Venerint, aliquid simul & semel & ἀθρόως factum dicitur: hoc symptomaticum non est sed criticum, illud symptomaticum. Vide Galenum Com. in Aphor. 21. lib. 4. His finitimum est & assimile quod scribit Com. in Aphorismum 60. lib. 5. Aphorismorum, ἢν γυναικὶ κατάρσεις πορεύονται. Vim ponit magnam in verbo πορεύεσθαι, eandemque proprietatem habent τὰ ἰόντα καὶ πορευόμενα. Πορεύεσθαι enim ait Galenus parvam declarat non fieri excretionem, neque semel, sed sæpè & multum.

In quorum proprietate verborum admirabilis est Hippocratis

distinctio

industria: Nam tacitè multa proloquitur, quæ si euoluta essent, magnos & eximios rerum Dioscoricos complecterentur. Quod cum aliàs tum in his verbis apparet. Exempli gratia, cum τὸ χόρημα ἰὸν dicimus, longè aliud significamus quam ἐλθόν, τὸ μὲν γὰρ ἰόν, aut naturæ summam infirmitatem & virium ruinam significat, nequeunte illa simul & affatim quod cumulatum est exigere foras: aut perennem talium excrementorum generationem fieri docet, & pro generationis vt ita dicam, tenore, sic excretionis modus est. In quo sæpè medici decipiuntur cum longo tempore & paucum excerni vident, naturæ coctionem longo tempore desiderant, ac nosse debent pigrum illum excretionis modum perennem in fonte conspurcato humoris fieri generationem; sed cum aliquid ἐλθῆν dicimus, aliquid repente, vique naturæ factum insinuamus.

*ἐνδιδιαστος dubius
ἐνδιδιαστος dubio*

ΕΝΔΙΟΙΑΣΤΟΣ ἵκτερος, ἢ ἐνδιδιαστὸν νόσημα, icterus & morbus vocatur dubius, anceps, ambiguus, ad vtrumque vergens, qui cum suo more & indole sit malus aut potius funestus, non tamen omnem salutis spem adimat. Sic in Coacis Hippoc. ἵκτερον ἐνδιδιαστὸν vocauit. Icterus, inquit, ante septimum diem malus, septimῷ nono, vndecimo, decimῷque quarto incidens indicat, μὴ σκληρυνθῶν ἐπαχρόνδρια, præcordia non indurans, id est, non coniunctus cum hypochondrij duritiæ (est enim hypallage Hippocrati familiaris.) Sin minus, id est, si iunctam habeat duritiæ Hypochondrij est ἐνδιδιαστὸς, æquè salutem ac mortem portendit. Quo in sensu I. Epid. scribit τὰς φθίνοντας ἐνδιδιαστὸς ἔχειν, tabidos ambiguè laborantes, cum eo res rediit vt non minus aduersum rei euentum metuere liceat, quàm secundum sperare. Item lib. I. de morbis Hippocrates aptissimè circa lib. initium explicat quid sit ἐνδιδιαστὸν νόσημα.

*ἐπανάστις
φλυκταίνων
ἐκφυγὴ pustulæ
ἐπανάστις
ἐκφυγὴ iminus*

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ἢ ἐπανάστημα, tumores, excrescentias tuberculáque significat. Et cum à verbo ἐπανίστασθαι deriuetur, generaliter sumitur pro erumpere, asurgere, eminere, τὸ ἐπανάστημα eruptionem significat, extuberantiam. Vnde apud Medicos αἰτὴ τῆ φύματος sumi potest. Et Dioscorid. lib. 5. ἐπανιστάμεναι πομφόλυγας vocat, bullas apparentes. Nec absolutè idem scriptum reperi. Galenus dum explicat quid sit ἐπίφυσις ἢ βλεφάρων vitur nomine Ἐπαναστάσεως non absolutè, sed

sed ait Ἐπανάξαισις ἐστὶ ὁ ὄρθος. Vnde nomen, Ἐπίφοις. Et apud Dioscor. lib. 5. legitur τῶν φλυκταίνων ἐπανάξαισις. Quanquam apud Aristoph. τὰ ἐπαναγήματα absolutè papulas, bullas, & phlyctænas significare volunt. Sed verba Græcorum Poëtarum non sunt adducenda vt rerum proprietas his significetur.

ΕΠΑΝΑΚΛΗΣΙΣ ἀπὸ τοῦ ἐπαναχάλλω, apud Medicos, χαλῶ βο.ο
ἐπαναχάλλω
v. u. o. o proprias quasdam significationes inuenit. Absolutè autem recursum quendam velocem, reuocationem & reuersionem significat. Hanc vsurpauit Hippoc. part. 10. sectio. 2. lib. 6. Epid. In numerandis designandisque respirationis differentiis: διπλὴν εἶσω ἐπανάκλησις οἷον ἐπὶ εἰσπνοῇσι, duplex ad interiora reuocatio, vt in iis contingit qui super inspirant. Istam διπλὴν ἐπανάκλησιν, Aphor. 54. lib. 6. Aphorismorum, interpretatur per has voces ἀγαπνοὴν κλαυθμώδεα, suspirium luctuosum, vocant. Nam & ἐπὶ εἰσπνοῇσι ad verbum, super inspirare dicetur. Idem lib. 4. Apho. 68. aphorismo, vocat πνέμα παρῳαῖον, Celsus vertit, Elisam respirationem. Porro huiusmodi ἐπανάκλησις, ad respirationis differentias cum refertur, aut conuulsionem significat vt in febribus, aut angustiam instrumentorum, aut duritiem, aut facultatis mouentis infirmitatem. Plura vide Com. in Aphorismum 54. lib. 6. Item Comm. in Aphorismum 68. lib. 4. Et cap. 9. lib. 3. de Differen. Respiratione: Item cap. 2. lib. 2. de Causis Sympto. Præterea apud Hippocratem legitur τῆς θερμῆς ἐπανάκλησις, cum loquitur de affusione aquæ frigidæ multæ iuueni benè habito, mediæque ætate. Et cum calor hyeme intro contrusus seipso validior effectus est, vique extimam superficiem illustrat, id dicitur fieri per quandam ἐπανάκλησιν.

ΕΠΑΝΘΙΣΜΑ ἀφρώδες, apud Hippocratem in Prorrh. ἀφρώδες ἡ φύσις
ἡ φύσις τοῦ ὕδατος
floridos ānθος flos tico legitur particul. 21. sectio. 1. lib. prioris Prorrh. Latine reddi potest, spumans quædam efflorescentia, cum veluti flos quidam supereminet emicatque in biliosis deiectionibus synceris. Eandem quoque vocem in vrinis ἐπάνθισμα vsurpat, Hippoc. part. 25. lib. 2. Prorrh. Et vocat quoddam ἐπάνθισμα rubrum, aliud, æruginosum. Nam ἐπαυθῆν, à quo ἐπάνθισμα & ἐπαυθισμός apud Dioscoridem, efflorescere, significat. Verba Græca adducemus & Latina faciemus quoniam in verbo παρνεύθιντι, video multum laborare interpretes, cum tamē intersit quo in sensu acci-

22 piatur. *Ἐπὶ χολάδεσι ἀκρήτοισι διαχωρήμασι τὸ ἀφρώδες ἐπένθισμα*
 23 *κεκόν. ἄλλως τε καὶ ὁσπὶν περηλγνότητι, καὶ παρενεχθέντι*: In deie-
 ctionibus alui biliosis meracisque si spumans efflorescentia appa-
 reat malum: idque cum alias, tum si illi lumbi prædoluerint, & ex
 deiectiones intestina permearint; ita Leonicenus. Alius inter-
 pres vertit verbum *παρενεχθέντι*, si mente motus fuerit: vtraque
 interpretatio longè sui dissimilis est. Et si dicamus ægrum &
 autè doluisse, & mente motum fuisse, videbitur pars materiæ in
 caput rapta esse, & illic mentis alienationem aliquam peperisse:
 immò & spumam ipsam quæ committit illud ἐπένθισμα à capite
 24 esse, vt versus sit aphorismus 30. lib. 7. Quibus in fluxionibus al-
 25 uinis excrementa spumant, iis à capite pituita est; vt de bile idem
 26 dicatur, quod & de pituita. At Galenus non agnouit istum ra-
 ptum ad caput, & proinde nulla mentis motio est. Immò & in
 Commentario ipsius aphorismi Prorrh. Vtitur participio *παρενε-*
χθέντι quatenus pertransire, permeare, & perrumpere significat.
 Quod arguit vocem *παρενεχθέντι*, non iam ad mentis emotionem,
 percussionemque referri (tamen si apud Hippocratem *παρενεχ-*
θῆναι, passim *ῥακκῆσαι καὶ ῥαπαῖσαι* significet) sed ad signi-
 ficatum aliquod longè generalius. Verba Galeni hæc sunt dum
 27 docet cur cui biliola ista sit deiectio lumbi prædoluerint: Lumbo-
 28 rum, inquit, dolor præcedit, *Ἄρα τὸ δακνῶδες τὸ ἐν τοῖς ἐντέροις*
 29 *χολῶν διέρχμενόν, τὸ γὰρ τότε διαχωρήματος παρενεχθέντος τοῖς*
 30 *ἐντέροις, καὶ τοῖς καὶ ὁσπὶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς λοιποῖς ὀδυώσιν τῶ-*
 31 *ν τοῖς ἐπαχολύθουσιν*. Interpretabimur posteriorem periodon: Eius-
 32 modi enim excremento mordaci per intestina permeante actra-
 33 ducto, non ea tantum quæ circum lumbos sunt dolores exercent
 34 ac consecretantur, sed & reliqua omnia. Vbi patet vocem *πα-*
ρενεχθέντος ad *διαχωρήματα* pertinere, vt *διαχωρήματα παρενεχθέντι*,
 idem sit quod *διέρχμενον*, id est, permeans, pertransiensque. Ali-
 quis dicat, cur Hipp. non scripsit in genitiuo *παρενεχθέντος*, *διαχο-*
ρήματος, sed sine sensu in datiuo scripsit *παρενεχθέντι*, supplē *ἀνδρὶ*,
 vt ad hominem referat, quod ad deiectionē referri debet? Res-
 spondere facile est. Autor libri Prorrh. Impropiè in multis &
 confusè locutus est, quod Gal. emendauit. Sed sit Hippocrates
 sua vtens prisca autoritate id accomodet rei, quod personæ qua-
 drat, aut contra, vt cum *δυπεντερικῶς* vsurpat pro iis qui tormini-
 bus laborant, & *ἐπιληπτικῶς ασυμμάδεια*, id est, οἱ ἐπιληπτικοὶ ασυμ-

μᾶλλον. Et sic in cæteris sic dixit, ὁσφὺν περιληγνόντι, cum
 homo lumbos ante doluerit: subiungit, παρένεχθέντι; ac si di-
 cas vim vocis exprimens: Homini transmigrato, traductoque ab
 humoribus biliosis, id est, cui humores biliosi acres intestina per-
 meando contorserint affligerintque. Et hæc interpretatio ma-
 gis Hippocrati & veritati congrua est. Cum itaque Hippocrates
 ait malum esse huiusmodi efflorescentiam serosis & biliosis syn-
 cerisq; deiectionibus supereminere lumbis ante dolentibus, ra-
 tio est, quod dominatus caloris acris & febrilis significetur; à quo
 agitetur materia, & agitata spumam edat. A motu enim valido,
 & calore præsertim paulò maiore partes materiæ crassioris re-
 fringente & peruadente spuma editur. Nam verum est quod scri-
 bit Galen. Com. in partic. 15. lib. 2. Prorrh. Spumans & syn-
 cerra deiectio semper prauæ affectionis signum esse. Quo loco
 tria considerata sunt huc maximè conferentia. Primum est, an
 spuma à calore & frigore fiat vt placet Gal. Comm. in partic. 21.
 sect. 1. lib. 1. Prorrh. Secundum, an biliosa excrementa spumam
 edere possint cum tenuia sint: materiam autem opportunam ad
 spumam generandam crassiorem & tenaciorem, præsertim si fu-
 tura spuma stabilior. — Nam materia humida & spirituosa simul
 nata est spumam generare. Com. in Aphor. 43. lib. 2. Aphor.
 esse oporteat, vt spiritus agitans partes minimè obsequentes
 spumæ autor sit. Tertium an spumans omnis excretio præser-
 tim si per aluum fiat à capite sit: cum sit Aphorismus Hipp. lib. 7.
 tricesimus; Quibus in fluxu alui excrementa spumant, iis à capite
 pituita est. Plerique enim Medicorum cum spumantes deiectio-
 nes vident, coniiciunt subinde caput mali scaturiginem esse. At
 decipiuntur plurimum vt nos paucis aperiemus. Tria hæc capita
 breui explicabuntur. Ac primum quidem de causis spumæ effi-
 cientibus. Illo citato Comm. Prorrh. frigus, & calorem
 spumæ authores statuit exemplo aquæ feruentis, & agitati à ven-
 to maris, in quo spumam ad frigus refert. Quod errore non va-
 cat. Nam locis aliis infinito adducto Maris agitati à ventis
 exemplo, & aqua, duas causas statuit, Calorem, & motum, Com.
 in Apho. 43. lib. 2. Apho. Comm. verò in Apho. 30. lib. 7. non
 frigoris, sed motum meminit qui spumæ autor est, & non simplici-
 ter motum dicit, sed ἀνώμαλον κίνησιν, Comm. in Aphor. 43. lib. 2.
 vocat loquens de ventis πλῆγην ἰσχυράν, quod aliis locis vocat κί-
 ησιν, Motum inæqualem: Immo & Motum præcipue autorem

facit huius rei, nam flatuosum spiritum diffringit: Et ita diffractus inæqualiter per materiæ viscosæ partes rapitur, vnde spumæ generatio: Sic cum Motus meminit Galenus addit; Nonnumquam & calor autor est. Ac si dicat non tam præcipuam causam esse. Vnde Comm. in Aphor. 43. lib. 2. cum spumæ causas meminit, Calorem, & Motum: quasi correctione aliqua vtens addit; Nisi fortè & calor faciat aliquid ad spumæ generationem propter motum. Vt ex iis locis Motum inæqualem vnā ac primam spumæ causam assignemus. Nam calor dissipare potest; frigus compingere, coercere, nedum diffringere, diuidere, vt flatuoso spiritui sese in partes materiæ insinuantis via pateat. Hinc Com. in Aphor. 30. lib. 7. loquens de peripneumoniciis, pleuritici raro spumofum sanguinem edunt (quāquam pulmonis substantia nata sit talem sanguinem dare) rarius peripneumonici, ob calorem aut intemperantem & igneum in pulmone contentum. Quo ex loco patet calorem igneum impedire spumæ generationem licet pars consentiat. Contra sentit Com. in part. 47. lib. 2. Progn. Vbi ait calorem igneum efficere flatulentum spiritum, & ex consequenti spumam vt illo loco colligere est. Item Com. in partic. 1. lib. 3. Prorrh. Spumæ materia est humida & spirituosā ex Com. in Aphor. 43. lib. 2. Vtramque materiam oportet diuidi, confringiq; prius mixtam inter se: duo itaque requiruntur *μίξις & ῥαῦσις*. Mixtio vtriusque. Confractio à spiritu flatulento qui per motum incitat, mouet, diuidit, confringit præsertim materiam glutinosā. Talem eam esse oportet quæ spumam est generatura. Com. in Apho. 30. lib. 7. paulo aliter rem considerat. Exempli gratia spuma à pituita agitata excitatur. Pituita materia est, non dicit vt alio loco, materiam esse humidam & spirituosā. Deinde, ait, *πνεῦμα φωτὸδες* est causa coniuncta pituitæ, suppl. conuersæ in flatum (alioqui locus esset obscurus, cum pituita sæpè causa sit flatuosi spiritus) id est, spiritus est causa cur materiæ partes diuidantur, percellanturque, vnde spuma. Et talis causa coniuncta nempe *πνεῦμα φωτὸδες*, miscetur cum materia pituitosa (inquit) vtriusque motu inæquali ad spumæ generationem. Et idem spiritus diffringitur per motum, & pituitam in minutas partes diffringit. De eo motu & causa spumæ Hippoc. initio lib. de Genit. disputans cur spumofum sit sperma. Diuersa quidem hæc sunt verbis, sed re conueniunt. Difficultas tantum oritur hæc: in 2. aphorismo. apho. 43. Constituit causam materialem, humi-

dam & spirituosam substantiam, quam vtramque vult misceri, & refringi à motu valido, aut à calore, & sic aut bullas aut spumam excitari. Septimo autem aphorismorum vnā causam materialem constituit. exempli gratia, pituitam, cum qua mixtus spiritus flatuosus vtens motu vehementi, ac veluti in se contractus, materiam ipsam refringit. Sic vno in loco πνεῦμα & aërea substantia est pro materia, in 7. Aphorism. pro causa coniuncta. Reuerà clariùs apertiùsque & melius rem docuit in loco isto septimi aphorismorum: Nam substantia spiritiosa non est causa materialis vt ex 2. aphorismorum licet colligere, sed est quid diuersum à materia ipsa glutinosa, aut crassa paulum quæ in partes diuiditur ac discentitur. Sic Motus, & calor flatuosam substantiam vt remotior causa ῥεῖναι, refringit, agitâtque; deinde flatuosa substantia admixta alteri materiæ tanquam quid συνεχόμενον, id est, causa continens, istam materiam refringit quoque, vnde spuma. Et causa motus illius, quem κίνησιν ἀνώμαλον vocat, & 2. aphorismorum, πύρρον ἰσχυρὸν, & in 2. Prognost. βίαιαν ἐμπύκνουν, partic. 47. Quique motus primum impellit substantiam flatuosam, sæpè inclusa est in ipsa materia flatuosa. Quomodo intelligi debet locus admodum obscurus Com. in Apho. 30. lib. 7. αἱ δὲ ποικίλεις αὐτῶ κινήσεις ἢ, πρὸς οἰκεία φύσιν αἰτία. Talis verò motus (qui autor est spumæ secundariùs & veluti θεωρημένος) qui ipsi adest (suppl. spirituosæ substantiæ, quæ causa est coniuncta pituitæ in spumam versæ) propria natura causa est; id est, in materia ipsa spiritiosa inclusa est causa motus aliquando, aliquando à calore est. Immo (quod mirum est) in ipsis corporibus in quibus spuma generatur, vt cum sputum spumans sit: Calor ipse, autore Gal. Com. in part. 47. lib. 2. Prognost. siue caliditas ignea colliquans (nec enim, Consumens, verto vt interpres, cum in Græco sit, συντιννομένη θερμότης) & simul spirituosam substantiam efficiens in multis ægrorum videri possit spumam generare. Non enim in corporibus nostris expectare oportet vehementem motum aliquem: sed calor ipse multas materiam agitât, spiritum flatuosum excitât, qui deinde mixtus in crassiore materia, motus à se cuiusdam principium habens in partes frangit, indèque spumæ occasionem dat. Sed hæc de spuma longiora. At rei de qua actum est cognitio fructuosa, & locorum apud Galenum controuersia commentandi desiderium auxit. Eorum quæ docenda institueamus secundum est, vt quæretur, an excrementa biliosa spumant

edere possint, cum tenuia sint: materiam autem spumæ generatricem crassiusculam esse oporteat. Tribus modis respondere licet, idque succinctè. Spuma vel est fugax, & bullæ instar, vel est permanens. Si futura spuma aut bulla fugax, tenuem materiã esse oportet: Exẽpli gratia, aqua est quid tenue, & propterea flatuosus spiritus spumæ autor non coërcetur diutius hinc in mari non est strabilis bulla Gal. Com. in part. 47. li. 2. Progn. Et Com. in Apho. 34. lib. 7. Et duobus modis spuma fugax est, tum cū tenuis est materia tū cū spiritus flatuosus cogitur superiora capeßere, vt cum ab igne excitatur. Sin spuma stabilis erit, & materiam glutinosam esse oportet: & spiritum *ὀμυχλᾶδν*, id est caliginosum. In biliosa deiectione potest esse spuma fugax: vnde appositè Hippoc. non vocat in deiectionibus biliosis *ἀφρόν*, sed *ἐπ' ἀνθίσματα ἀφρόδες*. Sed 7. Aphor. loquens de pituita à capite labenti vocat *ἀφρόδες διαχρυσματά*. Quod notandum. Secundo modo, deiectiones biliosæ habent etiam suam crassitiem. Et licet non habeant, nil attinet tamen cū aqua in spumam verti possit. Tertiò modo, quod deiectiones istæ biliosæ synceræ dicantur ab Hippocrate, id facit ad spumæ stabilitatem. Nam docuimus antè in dictione *ἀγρῆς*, omne syncerum seipso crassius fieri: propterea calore febrili agitata in syncera excernenda materia possunt flatus & spuma excitari. Ad tertium iam accedamus, an cum spumans deiectio est, à capite materia in spumam versa descendat, vt censet Hipp. Apho. 30. lib. 7. Sic si hoc verum esset, biliosæ istæ deiectiones & synceræ quæ spumans aliquid emicans habent, id à capite habere viderentur. At talis spuma in intestinis & lumbis fit agente calore biliosam materiam. Nec ad caput ferri necesse est vt spumofam naturam acquirat. Vnde si vocem *παρενχέσθαι*, quis interpretetur vt Cornarius, id est, vt significet, Mente motum & desipientem, dabitur occasio errori grauissimo, vt nimirum credat quis translatum humorem biliosum alienationem mentis effecturum, & à capite spumofam naturam nactum fuisse. At Cornarij interpretatio expuncta est. Accedit quod nec verum quidem sit, si spumans deiectio fuerit, à capite id esse. Quod ab Hippocrate quidem dictum, sed confusè & *ἀδιορίτως*, vt ait Gal. Nam & causis spumæ in venas, & circum ventriculum concurrentibus, spumofæ excretiones sursum deorsum esse possint, ait Gal. In Colicis doloribus ab agitatione impulsioneque flatus, excernuntur spumantia bubulo stercorei similia, & in aqua natantia,

cum à capite id non pendeat, Gal. cap. 5. lib. 2. De loc. aff. Nec spuma omnis materiam pituitam habet in corpore. Propterea non necesse est adesse pituitam eamque à capite. Item recentiores annotant in dysenteriis materiam muccaginofam calore æstuantem exagitantem spumofa excerni, cum nil à capite emanet. Et in melancholicis hypochondriacis in quibus circum præcordia calor est coercitus in multa materia pituitosa & flatulenta spumantes excretiones obseruauimus. Ita autem cum Diorismo possumus veritatem inquirere aphorismi illius lib. 7. cuius non negligenda utilitas, cum pauca admodum ab Hippocrate negligenter dicta sint. Primum si longiora alui profluvia sint, verisimile est à capite frigidum humorem descendere qui foueat fluxum. Ita enim lib. περὶ πύθων, Hippoc. longorum alui profluuiorum causam à capite accersit: cumque diuturnitate profluuij languidior sit calor pituita ista facili agitatione flatuosi spiritus ob inopiam caloris generati aliquid simile spumæ habere potest. Quod excrementa referunt. Nec enim in capite pituita tam facili in spumam verti potest, tametsi loco citato pituitæ sedes constituitur. Accedit quod argumenta sint probabilia delapsus materię pituitosæ vel iam actu à capite naturam spumæ habentis, vel habituræ, si grauitas capitis sit, si æger catarrhis obnoxius: si vesperi dolores repullulent: si saliuatio multa. Etenim eadem materia quæ saliuam in ore ministrat, multa affatimque illabens in ventriculum alui profluuium promouere potest, & spumofas efficere deiectiones. Tamen vt liberè quod sentio, eloquar, è numero aphorismorum verorum ille aphorismus reiiciendus videretur: vt qui multis rationibus falsus conuinci possit.

ΕΠΙΓΙΝΕΣΤΑΙ, ἐπιγινώσκων, & ἐπιγίνεσθαι crebrò ab Hippocrate & Galeno vsurpantur: nec planè constat adhuc quorsum hæc verba spectent, an in bonam semper, an in malam accipiantur partem, an verò in vtròque sese iactent atque ambigant. Peculiarem autem habent significationem apud Medicos, vt ἐπιγίνεσθαι dicamus, superuenire, auctarij vice accedere, cum ἐκείνους δὲ μέν αὐτος ἔτερον παρ' ἐκείνου, id est, cum remanet id quod prius erat, & aliquid aliud auctariò succedit adiiciturque, vt Gal. docet Com. in Aphor. II. lib. 7. Aphor. Ac si causæ morbificæ productio sit aliqua vnde alius morbus nascatur. Verbum hoc & ad morbos & ad symptomata refertur: Nam & morbi quidam ἐπι-

γίνεσθαι dicuntur, vt cum pleuritidi peripneumonia superuenit: aut peripneumoniæ pleuritis, quanquam rarissimè, vt docet Galenus Com. in illum aphorismum lib. 7. Et illic propriè ad morbos, τὸ ἐπιγίνεσθαι refertur: Item & symptomata ἐπιγίνονται, vt cum mulier diutius fluorem passa est, vnde ob inanitionem à præeunte euacuatione viribus impare, vel conuulsio, vel animi defectio insequitur, aphorismo 56. lib. 5. hæc enim symptomata sunt ob morbum adauctum, Galenus Com. in Apho. 12. lib. 1. signorum Epitomen dum confectatur signa ea in παθογνωμονικὰ καὶ σωθεύοντα, καὶ τὰ κρίσιμα, καὶ τὰ τῆς πέλειας καὶ ἀπέλειας, σωτηρίας ἢ ὀλέθρου distinguit. Παθογνωμονικὰ rei essentiam consequuntur necessariò, nec ab ea ea seungi separarique possunt. Ex affidentibus autem aliàs cum morbo inuadunt, aliàs superueniunt, aliàs ne omnino quidem adsunt. Sic ad τὰ σωθεύοντα, ea quæ vulgò ἐπιγινόμενα dicunt, referentur: vt cum feбри aut dolor capitis aut fastidium superuenit: quanquam multa quæ inciderint, è morborum classe esse possint, vt cum febris aut tertiana, aut continua processit, & fortè pleuritis incidit τὸ ἐπιγεγόμενον dicitur, & morbus tamen est. Occurrunt autem ex Galeno loci aliquot in quibus expressè manifestèque declarat vim verbi ἐπιγίνεσθαι. Atque præcæteris Com. in Aphor. 35. lib. 6. cum Hippocrates scribit; Aqua intercute laboranti si tussis superueniat, malum: eo loci Galenus scribit morbos symptomataque propriè superuenire dici, quæcunque ratione adaucti morbi fiunt. Quo ex loco patet τὰ ἐπιγινόμενα, quatenus signa sunt, oportere necessariò aliquid commune affinèque habere cum morbo qui adest, vt id quod superuenit adiiciturque sit agnatum confectariumque suæ generationis principia in priore morbo & adiacentibus pathognomonicisque sita ac posita habens. Vt ea ratione, si pleuritis hominem tertiana febre conflctatum adoriatur, quia nulla affinitas, & commercium pleuritidi cum tertiana febre interuenit, non propriè dicatur tertianæ ἐπιγίνεσθαι, sed homonymos tantum, & per χάραξιν. Quo in sensu multi morbi multa que accidentia in aphorismis dicuntur his aut illis morbis superuenire, quorum partim è viuis morbi antecedentis radicibus producta videri possint, partim nihil tale habeant. Oportet enim & societatem generis neruosi, & translatae materiæ incitationes & ῥοπαι, aut operis communionē, aut viciniam considerare in τῇ ἐπιγεγόμενων, omni ratione tenenda & natura perscrutanda, alioqui frustra omnis opera ludetur. Atq;

ne hic nimium nos producamur & magis quam disputationis ratio postulet, quod in his explicandis rerum ordo trahere nos possit, & orationem in eum locum promouere vnde enatare nequeat, resumamus id exempli quod ex Hippocratis lib. distinctionum sexto traductum est, & cuius ergo Galenus vim, energiam proprietatemque ξ ἐπιγίνεσθαι explicauit: Tussis, inquit, aquæ intercuti superueniens; malo est, vt signum, quia significat materiam in abdomine contentam iam ruptis carceribus ac repagulis suis coerceri amplius non posse, vnde translatio eius sequitur, & partium respirationi seruientium oppressio ac occupatio: Quod cum contingit quæ spes de morbo reliqua est? Sed si à tenui destillatione cuius caput autor & princeps sit, tussis oriatur, an ἐπιγίνεσθαι dicetur? Nequaquam: quia nil commune cum morbo habet: nec ad malum, nec ad bonum apparet (quanquam forte abesse melius esset quantulumcumque illud sit incommodum quod afferat:) Denique sus deque haberi debet, siue tussiat, siue non tussiat is quem hydrops occupauit. Sed quæ tussis à raptu, impetûque humoris in abdomine tanquam ergastulo coerciti, sed quâ data porta erumpentis, hydropicum hominem adoritur, ea mala est, & verè ἐπιγινόμενη dicitur, aucto deteriorèq; facto morbo: Itaque à morbo ipse tanquam primaria sui causa pendet, non autem de foris est aut ab alia causa longius repetita. Galenus vocat Com. in Aphor. 35. lib. 6. ἐπιγεγεννημένη πὶ λόγῳ τῆ νοσήματος, ἢ ἀλλ' ἢ πρὸς φασὶν τινα. Et Com. in Aphorismum 16. Eiusdem libri vocat τῷ λόγῳ ἢ νοσήματος ἐπιγεγεννημένη, vt nil sit πρὸς φασὶν καὶ πρὸς δόλον. Quæ omnia eodem pertinent, diligentèrque notari debent. Alioqui omnes crediderint & omnem tussim quæ in hydropem incidit funestam esse, & tanquam ἐπιγένημα. Reperio enim tussim quandam in hydropse esse veluti ipsius affectus παθητικὸν. Quod ne cui absonum videri possit audiendus Hippocrates par. 3. lib. 2. Progn. Quibus ab iccore hydrops, iis tussis est, & θυμὸς, id est inanis ad tussendum incitatio. Argutus ita concludet: Ergo illa tussis quocunque in tempore inciderit malum portendit: Præterea, omnis hydrops ab hepate, quia nullus hydrops qui originem suam ab hepate, non repetat tanquam à principe ξ αἵματός τε, in cuius τῇ σπένδα, hydropis natura & ratio vertitur: Si omnis ab hepate hydrops principium accersat, omnis comitem habebit tussim, si verè dixit Hippocrates. Neutrum valet stareque potest: Nam & non necesse omni hydropi

aduocatam esse comitemque tussim, tametsi in omni hypofarcidio aut tympanite, aut ascite hepar necesse sit laborare: Nec item necessum omnem quæ hydropi aduenit tussim, vt malū esse signum. Nam cum Hippocrates hydropi ab hepate nato comitem tussim assignat, de generatione hydropis in morbo acuto nempè hepatis inflammatione mentio facta est: Illic autem ob phlegmonem aut phlogosin hepatis ratione vicini diaphragmatis transsumitur serum & ichor acris qui stimulum tussiendo afferat. Et hæc tussis veluti παθογενημονικόν, est hydropis ab hepate nati primariò, per se, non autem secundariò. Hippocrates enim libro eodem Prognost. alterius hydropis originem repetit ἀπὸ τῆς κενώσεως: Ille autè hydrops non accersit tussim. Non quin oporteat, antequam morbus hydropum centuriæ ascribatur, hepar affici: sed aliud est per se & primò affici, aliud secundò. Quid si dicamus ex lib. περὶ πνεύματος, & περὶ νύκτων, lieni hydropem acceptum referri tanquam auctori primariò? Sed hæc non sunt huius loci neque instituti. Vt autem longius non euagetur oratio nostra, dicemus trifariam tussim incidere posse in hydropem, aut tanquam παθογενημονικόν, (sumpto nomine paulò latiùs vt seuerioribus vocum aucupibus iniquius obseruandi occasio adimatur, quoniam nos huius rei primarios auctores clarioris doctrinæ gratiā profitemur) vt est illa tussis quam comitem esse hydropis ab inflammato hepate nati diximus. Aut tanquam commune symptoma, quod nimirum φασιν φανερόν agnoscit, aut distillationem tenuem à capite, aut refrigerationem, vt si hydropicus sub dio dormiuert: Aut incidit tussis tanquam κυρίως, dictum ὅτι πρῶτον, ratione morbi deterioris redditi & vires nanciscentis maiores. Quæ omnia eo consilio produximus & dilatauimus, vt rerum distinctiones potius quam minutas argutias consequamur. Sunt qui apud Hippocratem verbum ἐπιγίνεσθαι, malam in partem accipi semper velint. Quod probabilè esse videtur si descriptio significatioque ipsius verbi limetur, & ad vnguem exquiratur: nam ad ἀνέχεσθαι morbi sequitur: quo autem maior morbus deteriòrque eò peius de ægris meretur. His assentitur autor libri περὶ παθῶν, de morbis loquens: Quoties, ait, morbus vnus alteri superuenit (vtitur verbo ἐπιγίνεσθαι) vt plurimum hominem necat. Nam cum ægro debilitato fractòque morbo morbus ἐπιγίνεται, perit priusquam prior morbus desinat: Hoc ex loco patet oportere priorem morbum remanere vt vel alius morbus, vel symptomata propriè dicantur ἐπι-

γίνεσθαι. Hæc enim vis est τῆ ἐπιγενήματος: vt non confundatur
 ἐπιγένημα ἔν σύμπτωμα: alia atque alia est horum ratio, quanquam
 primo quasi obtutu eadem videntur. *Ἐπιγενόμενον* enim semper
 incidit ratione aucti morbi, non quouis tempore nec quouis mo-
 do, vt explicat Gal. Com. in Aphor. 58. lib. 5. dum rationem red-
 dit cur inflammato hepati singultus superueniat; Non absolutè,
 inquit Galenus) affectus affectui dicitur ἐπιγίνεσθαι, sed iis demum
 affectibus qui magnitudinem commemoratione dignam affecuti
 fuerint. Vt cum hepar feruet singultus superuenit, ob commu-
 nionem neruorum, non quouis tempore, sed cum malum increue-
 rit. Ac si dicat, symptomata communia quouis tempore & modo
 irruunt, sed τὰ ἐπιγενόμενα cum adsunt non simpliciter morbum
 adesse oportet, sed augeri, incrementum, cuius incrementi argu-
 menta signæque dant ἐπιγινόμενα: Horum exempla multa at-
 tulimus, & perspicua petuntur ex aphorismis 17, 18, 19. & 20.
 lib. 7. Aphorismorum, vt tantum deteriore morbo facto
 symptoma, ἐπιγίνεσθαι dicatur. Sed in explicatione pro-
 prietatis verbi huius primas habebit Comm. in Aphorismum
 vndecimum lib. 7. vbi exactè differentias verborum duorum
 μεταπίπτεν ἔν ἐπιγίνεσθαι assignat. Nam demutari aliquid di-
 citur cum priore adempto nouum succedit: siue prius in poste-
 rius conuersum fuerit, siue seruetur species morbi, siue genus, siue
 non seruetur, vt cum pleuritis in peripneumoniā mutatur, hic
 μεταπίπτεσις est non autem ἐπιγένημα, sed si pleuritidi manenti
 succedat peripneumonia per materiæ communicationem, &
 consensum partium respirationem spectantium, hic non μετα-
 πίπτεσις, sed ἐπιγένημα est: Et illud ἐπιγένημα, malum est per se &
 absolutè, additque Hippocrates Aphor. interpretans Galenus,
 ἀπασα τῶν ὅπως ἐπιγινόμενων ὕψαισι ἔσμεν τοῖς ἐν δ' ἐπιεχέσιν ἐπε-
 ται νοσήμασι ἀλλὰ μεγάλαις ἔν χακότησι: Id est, omnis natura, vis
 & constitutio eorum quæ sic superueniunt est vt non morbos par-
 uos & beneuolos, sed magnos & malè moratos consequantur: vbi
 nomen ὕψαισι Leonicens pingue nimis & obscurè vertit, *con-*
sistentia. Ex hoc autem Galeni contextu patet non semper ἐπιγε-
 γόμενα, hoc habere peculiare vt prauis affectionibus adhæreant:
 sed loquens peculiariter de pleuritide cui peripneumonia super-
 uenit, dicit Hippocratem hoc loco περὶ ἐπιγενομένων, agere qui-
 bus hoc sit vernaculum, vt statim mala sint: quasi dicat contingere
 posse, vt nomine paulò largius sumpto non ita malum significant

vt in hoc loco. Tamen antè demonstratum est è natura esse
 τὸ ἐπιγενομένον, vt non nisi morborum tempus deterius conse-
 quantur, & morbi incrementum. Nam cum in sympathia sæpè
 τὰ ἐπιγιγνώμενα appareant, vt nos docuimus, potè in inflammatio-
 ne cerebri singultus, Com. in Aphor. 3. lib. 7. In inflammatione
 iecoris singultus, in inflammatione recti intestini stranguria, in
 peripneumonia phrenitis, in pleuritide dolor ad iugulum: Hæc
 omnia sunt superuenientiũ numero ascribenda ratione sympa-
 thia, sed non ea superueniunt semper, sed cuniquadaugetur affe-
 ctio: Quod si verum est non possunt non ἐπιγιγνώμενα, malum signi-
 ficare. Tamen duo hic annotari possunt: prius quidem, τὸ ἐπιγι-
 γνῶσθαι, in bonam partem accipi posse: posterius vnum & idem
 potest dici ἐπιγιγνώμενον, ad malum apparens, & ad bonum habita
 ratione diuersa. Quod absolutè bonũ significet, patet ex Apho-
 rismo 1. lib. 6. In longo alui læuore ructus acidus qui prius non
 erat superueniens, bonum: Nam & malus per se, & ex euentu
 bonus iudicatur. Quod si explicare animus esset, finis non esset:
 Item Aphor. 11. lib. 6. Aphor. 13. lib. 6. Aphorif. Hæmorrhoides
 ab atra bile vexatis superuenientes bonæ: Et Aphor. 13. lib. 6.
 Sternutatio superueniens bono est: Et Apho. 15. Longo alui fluo-
 re detentis vomitus spontaneus si superuenit, bonum est. Quibus
 ex locis apparet absolutè verbum ἐπιγιγνῶσθαι, ad bonum apparere.
 Nunc ad posterius à nobis paulò antè propositum descendamus,
 nimirum idem ἐπιγιγνώμενον, boni malique speciem præ se ferre
 posse. Aphorismus est 16, lib. 6. A pleuritide aut peripneu-
 monia habito alui profluuium si superuenit, malum. Quæstio non
 abs re, & ad huius quod instituiamus, explicationē spectans potest
 proponi; An non fluor alui pleuritico superueniens bonus? Nam
 Hipp. in Coacis scribit; Si in febrem continuam pleuritis inci-
 dit, alui usque sero bilioso soluatur, bonum; sic in pleuritide fluxus
 alui est opportunus. Dicendum hoc incunte morbo: deriuatur
 enim humor qui pleuritin fecerat, aut per colliquationem à fe-
 brili calore, aut per metastasin, & in multis ægris obseruauimus,
 profusionem alui iuuiffe multum & veluti pleuritidem soluiffe
 cum ferè nil sectio venæ contulisset. Hic duo triaue conside-
 randa sunt; an morbus prior per se malus sit, deinde an pleuritis
 ex se causa esse alui floris esse possit: Tertiò, cur fluor non ab-
 solutè malus. In aphorismo præsentī constat de morbi magni-
 tudine, nam, nomen, ἐχέμενος, vt hic docet Galen. & Comm. in

Aphor. 26. & 34. lib. 4. significat eò morbum progressum vt ægri potens sit, quod per se malum est: Ideo si fluor succedat, malum vt signum & causa, vt signum quia inflammationem adeo creuisse significat vt aut ventriculum, aut hepar aut vtrunque in contagionem trahât, vt docet Galenus in Commentario Aphorif. Nam (vt de secundo scopo dicatur) cum aluus profunditur per compassionem, vt sic dicam, hepar afficitur vt non trahat alimentum nec si trahat, in sanguinem conuertat, aut ventriculus, vt cibos corrumpat. Sed non omnis pleuritis hoc facit, sed quæ mala est, quæ increuit plurimum. Præter has Galeni rationes quibus alui fluor pleuritidi contingit vna est valdeque probabilis Com. in part. 39. sect. 2. lib. 6. Epid. Cum videlicet à pure contento in thorace aut membranis sanies ichôrque manat qui ferit intestina & fluorem proritat. Aliter 1. de morbis ait in purulentis turbari aluum. Turbatur à phlegmate à capite allabente. Vnde anno 1573. pleuritides pleraq; vidimus funestas quæ & vomitiones perpetuas afferrent, & summam virium imbecillitatem parerent, quod inflammationis vis ad partes nobiles præsertim cor & ventriculum perueniret. Et hoc plerisque obscurum est: putantque complicatum esse morbum, cum illa sint tantum *ἐπιπύρεσις*, ratione morbi aucti & peioris redditi. Itaque fluor non absolutè malus. Nam vt malus sit, morbum magnum statuimus, agro superiorem, per sympathiam & ventriculum & hepar lædentem, sed si statuatur mediocris pleuritis, cuius æger potens sit, an non fluor alui malus? Nequaquam, fieri enim potest vt ratione euacuatae materiæ morbificæ (de antecedente loquemur potius) præsertim signis cõtionis apparentibus, exoneret naturam & propterea possit, quod annotat Galen. Com. in Aphor. 16. lib. 6. Et nos sæpè pleuriticis salutare alui fluores superuenisse testamur. Ergò in vtraque pleuritide alui fluor est *ἐπιπύρεσις*, & in vna salutaris, in altera pestiferus, vt causa & signum. Vt strictius usurpato nomine *τὸ ἐπιπύρετον*, necessario malum significet, nempe quod sit confectarium & consequens morbi statum deterio-rem. Sed latius eodem sumpto morbo mansuetiore reddito, naturæque contra vim morbi erecta, bonum significare potest. Quoties enim febrium ratione incrementum & factarum deteriorum & dysenterias, & alia id genus superuenire videmus, quæ tametsi nos statim terrent, foelici tamen successu & euentu nos exhilarant & solantur? Ambiguum itaq; verbi *ἐπιπύρεσις*, est *τὸ συμπεπύρετον*, quod

diligenter annotari debet ne falsa imagine decipiamur. Ad extremum autem vnum obseruari debere monebimus ne frustra & temerè ea quæ in febres incidunt ἐπιγιγόμενα, dicamus, propter eaque signi vim habere iudicemus. Nam ἐπιγιγόμενα oportet adesse ratione morbi; non externa aliqua occasione, vt antè dictum est, & quasi adhæsum habere cum re est necesse: putà si externo errore in pleuritici fluor incidat, non est hic fluor numero τῆς ἐπιγιγόμενων accensendus, quia vt ait Gal. Com. in Aphor. 16. lib. 6. *Ἐπιγιγόμενα γὰρ ἐστὶν τὰ σημεῖα, τῶ δὲ διηγουμένῳ παρὲς αὐτῶν*: Necesse est id quod significat aliqua ratione copulari, coniungi & annexi rei significatæ: id est, analogiam inter se habere debent & quandam relationem, quia signum non potest id significare cuius signū non est. Leonicensius illa verba Græca nunc adducta, ineptè & sine sensu interpretatur, præsertim in Simonis Colinæi exemplaribus. Præterea verbi τῆς ἐπιγιγόμενων vis manifestius potest intelligi ex Com. in partic. 47. lib. 2. Progn. vbi explicat quid significant sternutamenta, aut coryzæ morbis, aut παρὰ γινόμενα, aut ἐπιγιγόμενα. Et Aphor. penultimo lib. 6. αἱ μύξαι ἐπιγίνονται, & 2. de morbis, τὸ φλέγμα ἐπιγίνεται ἐν διπλοῇ, pro ἐγίνεται. Sed Περὶ ἐπιγιγόμενων, hæc dicta sufficiant.

ΕΠΙΔΙΔΟΝΑΙ apud Hippocratem in libris de Diæta acutorum, adiectionem cibi facere significat. Item cum ad sanos refertur significat ad primum bonitatis statum aliquid adiicere, vt cum Aphor. 3. lib. 1. Aphorism. corpus athletarum, εἰς τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι scribit. Sed eius verbi elegans est significatio cū absolute sumitur, vt cum Aphor. 31. lib. 2. vocat τὸ σῶμα ἐπιδιδόναι, ἢ μὴ ἐπιδιδόναι. Corpus non proficere, non aliquid emolumenti à cibo sumpto capere, ac si dicat, Nihil sanitatis adiici. Et Com. in Aphor. 31. lib. 1. Galenus vtitur ἐς εὐτροφίαν ἐπιδιδόναι, ἢ μὴ ἐπιδιδόναι, non alendo proficere corpus, nec ad molem, nec ad vires, vt quidam interpretantur. Idemque videtur esse σῶμα ἐπιδιδόναι, ἢ σῶμα ἰσχύειν. Sed Galenus ea distingui eleganter, & appositè scribit, vt ἰσχύειν, ad facultatem corpus nostrum regentem referatur; ἐπιδιδόναι autem ad propriam corporis affectionem: Et ἰσχύειν ad Vires, ἐπιδιδόναι ad corpus, id est, eius molem referetur. Aliquando enim corpus non alitur, nec hilum quidem proficit ob infirmitatem facultatis corpus, nutrientis: Aliquando ob prauorum humorum congeriem in corpore factam, facultate alioqui valen-

re. Illud ad facultatem propriè refertur, in quo proprietas verbi
 ἰσχυρὸν versabitur: Hoc autem ad corpus, in quo proprietas verbi
 ἐπιιδόναι apparebit. Quanquam dicat quis istam distinctionem
 parum probabilem videri quâ dictum est, corpus aliàs non augeri
 & proficere præ facultatis corpus moderantis infirmitate: aliàs ob
 vitium humorum, ac si non concurrant hæc, vitium humorum, &
 infirmitas. Nam vbi cacochymia, aut prauorum humorum copia,
 ibi vires imbecillas esse necesse est: cum sanitas in succorum mo-
 deratione ac bonitate consistat: vbi succus laudabilis, ibi virtus
 valida. Nil ergò interest, si dicatur non proficere corpus, vel ob
 facultatis infirmitatem, vel prauorum succorum exuberantiam.
 Nos autem dicimus aliter paulò rem habere. Nec enim si vires
 debiles sunt, propterea prauī sunt humores: namq; vbi prauī hu-
 mores scatent ibi verisimile sit vires non constare. Sed hoc reuo-
 caret nos in disputationē illam grauem atque arduam de multitu-
 dine à Gal. contra eos institutam qui sanitatē in ποικιλία non
 constituerent, sed metirentur, vel ex probò colore, caractere, &
 venarum turgescencia, aut horum contrariis. Quod absurdum est.
 Sed vt obiter dicam, sciendum in cacochymia vires etianinū
 valere posse, modò ne sit perfecta corruptio, aut omnium humo-
 rum æqualis labes. Vix enim tunc virium robur constaret. Quod
 ne quis à vero alienum credat, audiat Galenum Com. in Aphor.
 17. lib. 1. Si cum humorum penuria, aut eorum corruptione,
 ait, (Græci ἀσθενεῖν vocant) virium robur stet, tunc sepè,
 ac multum cibi exhibebis. Nouit itaque integras vires esse
 posse & μετὰ ἐνδείας, & μετὰ ἀσθενείας χυμῶν, quod notandum.
 Hæc autem per comparisonem intelligi debent, & καὶ ἡττον, &
 μάλλον. Alioqui numerosa errorum ilias glisceret atque hinc
 nasceretur,

ΕΠΙΦΥΣΙΣ, ἀπὸ τῆ ἐπιφύεσθαι, adolescere, ad crescere, adiun-
 gi apponique, significat apud Græcos pro vnione ossis cum
 altero osse, quod natura sui oblita os breuius machinata, adiectione
 alterius producat. Sed apud Hippoc. part. 48. lib. 3. Epid.
 sectio. 3. tuberculum, protuberantiam tuberofam, ficum quan-
 dam significat. Idem enim synonymo τὴ ἐπίφυσιν, τὸ σῶλον vo-
 cat: σῶλον autem seu σῶλωσις apud Paulum ad oculorum morbos
 refertur. Ne quis ficum, seu ficationem in solo ano contingere
 arbitretur. Vide nomen σῶλον apud Gorraum. Et Hippo-

crates non absolute ἐπίφυσιν dixit, sed ἐπίφυσιν τῆς βλεφάρων, ἔξωθεν, ἔσωθεν, intus, forisque palpebras exasperantem, vt ad oculum referatur. Nomen ergo Epiphyseos, aliter οὖρον dicitur, alio nomine apud Gal. in Com. ἐπανόφθοις ὀχθαδής. Quid autem ὀχθα significet; Vide Gorraeum in litera, O. Cæterum illa ἐπίφυσιν τῆς βλεφάρων, fit à crassiore lentiorēque humoris parte qui in cerebro per constitutionem humidam generatus est. Nam aquosa pars ophthalmiam humidam facit, Hippocratis eo in loco sententiā, crassior ac glutinosior ficationem in oculis. Vide Gal. in supra scripto Commentario. Credibile autem τῆς ἐπίφυσιν eminentiam significare in palpebrarum præsertim extremitatibus. Quod & propositio, ἐπί, designare videtur.

EΥΧΡΟΙΑ bonitas coloris, bona coloratio; Ciceroni in libris De Oratore, coloris suauitas. Quod etfi parum prodesse videatur, tamen magni momenti est, quo in sensu εὐχροια, apud Medicos sumatur. Est enim vbi in bonam partem, est vbi in malam sumatur. Nam ægros benè coloratos dicimus, & malè coloratos, cum in iis bonitas coloris in bonis ducenda sit, in iis contra. Item & peripneumonicos εὐχροιας habere dicimus, & purulentos, & melancholicos. Sed an id laudandum sit, porrò videre consilium est. Coloris bonitas ex benè moratis humoribus & temperatis confurgit; vnde & sexto Epid. section. 4. part. 29. „Consentaneum est, vt est alimentum, id est, humores, talem quodque corporis esse colorationem, quod amplius explicuimus in dictione, πελιδνὸν καὶ μέλαια. Sed quemadmodum εὐεξία in bonis ducitur, quatenus τῇ κακείῃ opponitur, nonnumquam tamen, quid absolute bonum non dicitur, vt cum ad habitum athletarum bonum quidem & laudabilem, sed fugacem & lubricum refertur. Ita & εὐχροια, cum opponitur τῇ δυχροίᾳ (vt sic loquar) in bonis ponitur, tamen sæpè aliquid κατὰχρηστικὸν significat. Exempli gratia rei huius demonstrationem ex Hippocratis monumentis desumemus. Ille sectione secunda lib. 6. Epid. partic. Decima sexta, 17. & 18. quærit notas quibus dignoscamus, an morbus coctus, an erudus: si coctus, an materia supersit, an excreta sit. Si supersit, an abscessum factura sit, an non: Et si abscessum sit molitura, vnde & quò. Ergo signum abscessus futuri, & nondum „sublati morbi est cum venæ temporum non quiescunt, id est, si la- „tius distentæ sint; item si χλόροσμα λαμπρὸν non adsit, si tussis, abscessus

abscessus spes est; particul. 17. illius sectionis. Per *χλόεσμα λαμπρόν* intelligit Sabinus colorem viridum, genuinum & naturalem restitutum, & ita vocatur politicâ loquendi formâ, ac si dicas, Viridis color. Galenus vocat *χρῶμα τὸ χτὶ φύσιν*: Sic suauitas coloris in facie elucensis restitutæ sanitatis indicium est. Deinde Hippocrates subiungit: Illi, quibus abscessus futurus, ita se habent vt valdè rubeant, præsertim si naturaliter sint *λευκοχρότεροι*, si albicantiore sint colore: Id est, quemadmodum viriditas coloris nihil reliquiarum morificarum supprimi superesseque significat, & idè omnem abscessus occasionem præcipi, ita si foret abscessus; non ista adesset *εὐχροια*, sed genæ rubentiores essent, præsertim si per superiora futurus esset abscessus (ad- dit Galenus) & si qui ægrotant sint albicantiores: quia si nigro es- sent colore non ita extrinseca causa colorem immutaret, ac cum albicant. In albo enim corpore facilè quiduis extrinsecus colo- rans apparet. Nunc quærendum an color *ἐρυθρός* non bonus sit, id est cum facies rubore suffusa est. Nam sub principium lib. 2. de morbis *εὐχροια* quandam Hippocr. agnoscit secundum quid, vt cum quis solitus est catarrhis in nares & oculos teneri, & ma- teria sub cutim deerrat distendens tumefaciensque & quandam coloris bonitatem inducens: quæ certè suspecta est. Quod au- tem τὸ ἐρυθρόν, idem quod *εὐχροια* significet ex Hippocrate ma- nifestum est. Ille in Coacis aduersariis animaduertit *εὐχροια* in iis qui ab inflammatione laborant, aut quibus alio simili mo- do affecti sunt pulmones, Verba sunt; Quibus in febre continua lateris dolor est, si alius feratur serosis excrementis, leuantur, sin fastidium succedat & sudores μετ' εὐχροίας, accedente cardiogmo modo peripleumonico intereunt. Illic *εὐχροια* dicit, quod & in Coacis, & in Prognosticis part. 60. lib. 2. dixit *ἐρυθρήματα γνάθες ἴσχειν*, vel *γνάθες ἐπέρεσθαι*, vel aliàs passim *γνάθες ἐρυθρὸς ἔχει*. Nam purulentis rubent genæ duabus de causis & pro- pter tussiculam, & ob calorem in pulmone conceptum: Quod explicauit Hippoc. 7. Epid. de Polycratis vxore purulenta cui genæ rubebant; nec non tenuem vaporem qui effertur è materia in pulmones delapsa quæ illic incalescit: Galeno teste Comm. in part. 60. lib. 2. Progn. Inter cætera locus est commemorabilis, & cuius explicatio iis quæ à nobis dicuntur est plurimum luminis allatura, partic. 14. sect. 2. lib. Prorrh. *μετώπῃ εὐχροια καὶ τὸ ἄλλω σκυθρωπὸν, πομπρόν*. Coloris bonitas, & mœstum subtristèque

valdè, malum. Vbi εὐχροια pro ἐξέρυθρον sumit Galenus in Com. Porro ἐξέρυθροι ob calorem aliquem impensè auctum similes sunt εὐχρόσι, ait Galenus. Itaque Hippocrates coniungit hæc, εὐχροια καὶ σκλήρωσιν, vt σκληρώσεως, id est, rigiditas in fronte, inæstitia, toruitas aspectus declaret istam εὐχροια non esse absolutè bonam, sed esse argumentum futuri affectus melancholici. Sic facies est benè colorata & εὐαρής, vt ait Galenus, sed tantum secundum quid. Quod autem ista εὐχροια malum sit argumento est, quoniam ij quibus ita rubore facies suffunditur sæpè melancholici fiunt ex Hippo. 2. Epid. vt Gal. Com. in part. 14. lib. 2. Prorrh. annotat: Et plenius demonstrat idem autor cap. 7. lib. 3. loco malè aff. ex sententia Hippoc. Si σκληρώσεως cum εὐχροια coniuncta sit absolutè melancholicam affectionem per adustionem in cerebrò foueri signum est. Sed si vtrumque in morbo acuto consideretur, & tertiū accedat nēpè frontis contractio, quam Hippo. ξυωχρύνω vocat, phreniticum aliquod semen in cerebrò alitur ait Hippo. in Coacis. Item in iisdē locis obseruo εὐχροια, cum sudorum eruptione, præsertim absente febre significare duorum alterum, aut vetus sterqus subesse, aut prauum vitium. Itaque in purulentis εὐχροια esse potest, in peripneumoniacis, in iis quibus futuræ sunt parotides, in iis quibus hæmorrhagia futura est, in iis quibus in cerebro per phlogosin quandam melancholica affectio alitur, Com. in par. 14. lib. 2. Prorrh. Item in iis quibus inflammatum cerebrum est, in quibus quoque ruborem oculorum animaduertit Hippoc. Apho. 3. lib. 7. Aphorismorum. Item in accessionibus febrium præsertim cum vigor est ista εὐχροια apparet. An bona? Nequaquam. Sic itaque distinctione opus est. Ergo in ægris bonitas coloris bonum signum est, & malum diuersa ratione. Vt in morbis non collabi habitum, & characterem faciei parum immutari & colorem, malum est, quia longum ferè morbum significat Aphor. 28. lib. 2. Sed cum morbi tempora exacta sunt, nec abscessus futurus est, excretio facta est humoris, coloris suauitas in bonis ducenda, quod pristinæ sanitati corpus reddi arguat. Quod ergo de athletarum εὐεξία dicitur, idem περὶ εὐχροίας dici potest. Ex actionum enim bonitate & humorum temperatione, vt Hipocrates lib. de veterē med. docet, æstimanda est sanitas. Est enim posita ἐν ποιεῖν πράσει, vt docet Gal. lib. de multitudine contra eos disputans qui miris laudibus ἐξ ἡ ἀληθειᾶς efferentes ex coloris bonitate,

vasorum amplitudine, mole corporis & nervis sanitatem metiebantur. Quam sanitatē exercitatorum Cicero depingit in libris de Oratore: Athletæ, ait, cū omni vitio careant non sunt contenti quasi bona valetudine, sed vires, lacertos, & sanguinem quærunt, quādam etiam suavitatem coloris. Horum vitiosa abundantia est. Itaque cum benè colorata est facies eā non statim laudaveris.

ΕΦΟΔΟΣ ab impetu insultūque violento latronum ad dies criticos & morborum acutorum orgasmōs (in quibus *κρίσις* vis maximè elucescit) translatum traductūque est. Sed ne hac tantū in significatione accipi quis putet, possunt & aliæ significationes ab Hippocrate repeti. Libro 6. Epid. sect. 5. aphorismo 2. Ita scripsit, *ἀευρίσκει ἡ φύσις αὐτῇ τὰς ἐφόδους, ὅτε ἐκ διανοίας. τὰ μὲν οἷον τὸ σκαρδαμύσκειν, τὰ δὲ καὶ ἡ γλῶσσα ὑπὸ πόνου καὶ ὅσα ἄλλα ποιεῖται*: Quæ sic interpretor, Natura & vias & inclinationes seu impetus sibi nata est, non vllō consilio. Alia quidem connuere, id est, actio illa connuendi, alia verò lingua, id est loquendi sensusque aperiendi actio declarat & subministrat. Atque ita in aliis. Designat autem illo aphorismo vim naturæ, quæ tametsi à nullo edocta à se hoc habet vt cuique inseuerit indideritque vim qua ad *ἐνέργειαν*, quisque videatur comparatus. Illud est quod Tullius scripsit in Miloniana. Quisque nostrum hausit, expressitque à natura nescio quid vt ad hoc natus & institutus videatur, cum tamen nulla disciplina præcesserit. Quam consilij facultatisque vim Thucydides in Themistocle notauit, cum propria vi & intelligentia antecessiones progressionēque rerum cum animaduertere diceret, vt in Com. notauit Galenus. *Τὰς ἐφόδους*, Galenus significare vult ἢ τὰς ὁδούς ἢ τὰς ὁρμὰς τῶν ἐνέργειαν: vias impetusque & inclinationes ad agendum. *Τὰς ἐφόδους*, malè vertit, itinera: alius malè vertit, aggressiones: Etsi enim nomen *ἐφόδος* vtrumque significet, hoc tamen loco, aut vtrumque simul significat, aut præter hæc aliud quippiam. Item Galenus Comm. in Aphor. 54. lib. 7. Citans Hippocratis locum ex Epid. lib. 6. ait; Natura materiebus *τὰς ὁδούς* reperit si valida sit, etsi illæ crassæ sint cum etiam per ossa abscessus faciat. Locus Notandus. Quod nomen *ἐφόδος* viam iterque designet & Galenus in Com. explicat, & apud Hippocratem lib. *περὶ τέχνης*, ita legitur, *ὅτι ἐφόδος δέδωται*: per quæ via datur. Quanquam in pluribus

codicibus pro ἐφ' ὁδοῖ, legitur ἐξ ὁδοῖ. Sed exempli gratia cum quis oculis nictat, rationem nictandi non edoctus est, hoc dicitur Naturæ. ἐφ' ὁδός: Item cum inflectit incuruatque brachiū nesciens an ab hoc musculo an ab illo ea actio pendeat, naturæ est ἐφ' ὁδός. Præsertim verò naturæ instinctus in pueris recens natis apparet, qui & plorant & ridere videntur, multaque alia: quod in lib. de septim. partu eleganter explicat Hippoc. sub finem, atque hoc fieri ob φρόνημα ἰδίων: id est, peculiarem in puero sapientiam: Vt Galenus in Com. explicuit, an talis ἐφ' ὁδός Latine aut iter, aut via, aut aggressio, vertetur? Itaque Grammaticum nimium agunt Hippocratis Interpretes. Quanquam non nego ἐφ' ὁδόν dici posse cum sursum, aut deorsum, aut hac illac natura quippiam depellit. Cum utitur verbo, *conuiuere*, declarat vim & inclinationem naturæ in agendo, etiam dum alij operi sumus Intenti. Conuiuemus enim aliam in rem incumbentes. Cum, linguæ meminit, explicat vim naturæ in vsu tantulæ rei cum exprimenda animi nostri sunt sensa. Quis enim docuit puellum ut linguam moueret ad mētis argutas agitationes detegendas & enucleandas? Item cum dixit, ἡ ὅσα ἄλλα ποιεῖται, Galenus vult explicari actiones has quæ ex voluntatis nostræ arbitrio pendent, θεωρητικῆς vocant. Cum respiramus, aut spiritum cohibemus, id quidem à voluntate pendet, & non nomine τῆς ἐφ' ὁδοῦ continetur quatenus θεωρεῖσιν, aut θεωρητικῶς factum. Cum nobis dormientibus feriantibusque ac ligatis sensibus, & actionibus prohereticis cessantibus, mouetur thorax, ista actio, ἐνέργεια, an à voluntate pendebit, an ὁρμή dicetur, an θεωρεῖσιν, siue ἐνέργεια θεωρητικῶς facta? Εφ' ὁδός est, ut & conuiuere. Nam conuiuemus minimè cogitantes quod necessitas ad id naturam inuitet, nequeuntibus nobis tandiu oculos immotos retinere. Itaque & dormiendo respirare, & conuiuere eodem referentur, & ἐφ' ὁδοῖ dicentur. Et quemadmodum apud Galenum, *Conuiuere*; inclinatio, motus, & impetus quidam naturalis est necessitatis vi, ita & respirare in somnis. Nec ad θεωρητικῆς κινήσεως reuocabuntur. Vnde contendunt quidam Neoterici, & non abs re aliud esse fieri καὶ ὁρμῇ καὶ καὶ θεωρεῖσιν. Nam respiratio libera, aut eiusdem cohibitio nobis vigilibus fit καὶ προαίρεσιν. Eadem non ita, cum dormimus, sed καὶ ὁρμῇ, ita nimirum naturā coactā viam sibi quærente, id est, suam ἐφ' ὁδόν, ipsiū impetuum, inclinationem occultam. Nec obest quod aliquando dixerit nihil

interesse si quid $\chi\epsilon\delta'$ ὀρμὴν ἢ $\chi\tau'$ προαίρεσιν fieri dicatur. Illud enim obiter dicit ne cursus orationis retardetur, néue nimium de verbis laborare dicatur. Et locus est apud Gal. Comm. in Aphor. 15. lib. 4. Vbi $\chi\epsilon\delta'$ ὀρμὴν. verè τ' $\chi\tau'$ προαίρεσιν κίνησιν ἢ ἐνέργειαν (quanquam in Græco legitur ἐνέργεια, & interpretes nomen κίνησις, reponi debere asserunt, sed abs re meo iudicio) significat: Ait enim; Somnus quietem affert actionum musculorum quæ actiones fiunt $\chi\epsilon\delta'$ ὀρμὴν, id est $\chi\tau'$ προαίρεσιν. Nam respiramus: sed actio illa $\chi\epsilon\delta'$ ὀρμὴν fit, propriè si loquamur. Locus autem quo Galenus nil interesse putat, an quippiam dicatur fieri, aut $\chi\epsilon\delta'$ ὀρμὴν, aut $\chi\epsilon\tauὰ$ προαίρεσιν, aut $\chi\epsilon\tauὰ$ βέλησιν scriptus est Com. in particul. 6. lib. 2. Prognost. Item part. 4. lib. 3. Epid. sect. 1. Huc pertinet locus de Tussi apud Hippocratem particul. 3. lib. 2. Prognost. ubi scribit, οὐδὲν οἱ ἀπὸ τῆς ἥπατος οἱ ὑδρωπες γίνονται βήχες καὶ θυμός ἐστι. Quibus ad Hepate natus hydrops his tussis adest, & tussendi cupiditas. Laurentianus interpres omisit nomen βήχες, & malè. Aliud enim tussis est, aliud tussendi cupiditas Græcis θυμός: θυμὸν autem προθυμίαν Galenus interpretatur, propensionem, desiderium, voluntatem tussendi, sed tamen ob pressum diaphragmatis à tumore æger non audet tussire, quia videt inanem irritumque istum fore conatum. Resudat enim ab Hepate ichor qui istum θυμὸν, id est tussendi desiderium affert vt Gal. in Comm. docet. Itaque cum Hippocrates dixit βήχες, volunt intelligi ὀρμὴν, ἐφόδον, naturalem instigationem, cum videlicet nobis minimè cogitantibus oboritur tussis. Nam vt ait Galenus in illo loco: Natura per se tussim infert ad expediendos infarctus pulmonum, quanquam ipsi ne tussire quidem cogitemus. Et nomen βήχες, motum $\chi\epsilon\delta'$ ὀρμὴν significabit: Nomen θυμός, motum $\chi\epsilon\tauὰ$ προαίρεσιν. Nam in Comm. Galenus docet istum θυμὸν καὶ προθυμίαν, esse cum iritatur incitaturque ad tussendum, sed cum primum tussire incepimus, statim cohibemus, quantum in nobis est, quia frustra nos tussire iam cognoscamus, nil commemorabile extundentes; & propterea nobis ἐργῶδες est, vt loquitur Gal. Quatenus itaque cohibemus, & cohibere annitimur, catenus προσωπευμένοι, hoc esse dicetur. Sed hæc fortè subtiliora sunt. Vt autem in vi nominis ἐφόδος explicanda operam nimiam non ponamus, afferemus locum vnum ex Hippocrate, quo perspicuè illud explicatur quod dixit Hippocrates: Natura inuenit τὰς ἐφόδους. Hippocrates sub

Locus
Galenus
excusa-
tus.

Error
Inter-
pretis.

finem lib. de Arte, comparat Naturam cum Arte, docetq; naturā artis peritis indicare quæ agenda sint. Et cum multa sint occulta artificibus inuenit *εὐπορίας συνεργίας*, auxiliares facultates, cōpēdiosas facultates, quibus ad latentes res aditus fiat. Et quod arti tribuitur, illud à natura est. Nam & vocis tarditas, & claritas, & infinita penè quibus occulta detegimus à natura suppeditantur. Et cum acres halitus per poros, aut sudores promouet, illud est habere suā *ἑφ' ὅσον*. Itaque illo loco *ἑφ' ὅσον* illa lib. 6. Epid. occultè subindicata abundè explicatur. Propriè autē *ἑφ' ὅσον* est in morborū Crisibus, aggressio, insultus, impetus, *μεταβολὴ ὀξύρροπος*. Nam in omni actione naturæ debet esse *φυσικὴ ἀλλοίωσις*, vt impressio fiat formæ: Et præparata materia in tempore in articulo, & puncto quodam indiuisibili excerni incipit cum perfectus pepalsmus est. Illud punctum in quo incitatio & mutatio repentina fit *ἑφ' ὅσον* propriè dicitur. Debet enim fieri repente, *ἀθρόως*, non *βραδύως*, non *κατὰ βραχὺ*. Ista enim *ἑφ' ὅσον* & *μεταβολὴ ὀξύρροπος* *κρίσεως* causa est. At verò apud Hippocr. lib. 3. de Diæta, & lib. de alimento legitur nomen *αἰετός* ἀπὸ τῆς *ἑφ' ὅσον*, & *ὀρμῆς*: vt cum dicit lactis & nutrimenti circuitus esse multos, id est, *ρόπας*.

T O. H.

HΙΠΠΟΚΡΟΣ κρίσις, & ἡμὴ ῥόπος κριθῆναι, apud Galenum leguntur, Com. in Apho. 23. lib. 2. Apho. Interpres vertit; Crisis imperfecta: & imperfectè iudicatum esse: Ad sensum quidem quadrat versio, sed vox illa *ἡμὴ ῥόπος* aliam habet proprietatem & *ἐνέργειαν* quæ non satis latino idiomate potest explicari. Nam cum *κρίσις*, ex locis infinitis fit *ἑφ' ὅσον*, quædam naturæ & *μεταβολὴ ὀξύρροπος*, & *ρόπῃ* ἢ εἰς τὸ *ἀμεινόν*, ἢ εἰς τὸ *χέρον*, cum perfectæ est *ρόπῃ*, id est insultus, impetus, *ἑφ' ὅσον*, tunc perfectæ crisis, perfectus motus, incitatio ac impetus naturæ in dirimenda morbi controuersia, aut in hanc aut illam partem. Sic *κρίσις τελεία*, opponitur *κρίσις ἡμὴ ῥόπος*: Ac si dicas Crisin media ex parte Natura tentatam, Crisin semi-motam, quod est verbum politicum: media ex parte impetum incitationemque factam esse. Vnde eo in Comm. Gal. loquens de sexto die, & aliis iudicibus diebus, in quibus *κρίσεις* sunt *ἡμὴ ῥόποι*, scribit: Quæ-

cumque crifes media tantum ex parte promotæ sunt, iis sequentium dierum vnus finem addit. Quod ex historia Metonis patet part. 24. sectio. 3. lib. 1. Epid. cui die quinto cum iudicatus esset, morbo alioqui calamitoso existente, post crisin ἡμῖν-
 ροπον sanguis è naribus satis diu profluxit. Huius quoque rei fidem facit virgo Larissæa part. 83. sectio. 3. lib. 3. Epid. quæ cum sexto die iudicata esset: Et crisis malè fida esset, periculum quod illa crisis creare poterat, depulit mensium eruptio à natura procurata. Et lib. 2. Epid. loquens de abscessibus opponit, id quod fit ἀγρώς, ei quod fit ἡμῖνρόπος. Fortassis etiam ἡμῖνρόπον κρίσιν, dicere possumus cum Hippocrates dicit aliquid esse, ἀνάξιον τῆ
 ἀεβολῆς, vt in acuta febre eaque magna, paròtis est, κρίσις ἢ ἐκ-
 κρίσις ἀνάξιος τῆ ἀεβολῆς. Non est enim condigna, & effatu digna excretio.

T O. I.

ΚΤΕΡΙΩΔΕΣ, auruginosi, ictericio colore infecti, de quibus à Gorraeo abunde dictum est, vnum tantum ad verba Gorraei addemus, in quo imminutus esse videtur. Nam cum icterum ab hepate natum explicat, ait eum non à sola obstructione originem trahere, sed à calida siccaque ipsius visceris intemperie Galenus quatuor causas assignat, tres quidem in Com. in Aphor. 62. lib. 4. Inflammationem hepatis, obstructionem & scirrhum; quod idem astruit Com. in part. 5. sectio. 1. lib. 3. Epid. Quartam his causam adiungit mutationem proprii temperamentis ipsius hepatis, vnde sequitur illius visceris κακοπραγία ἀνεὺ ὄγκου, vt scribit cap. 8. lib. 5. de loc. aff. Ita enim affecto hepate coloribus ineffabilibus cutis inficitur. Quod animaduertent medici ne eo auruginoso colore inspecto ad solennia sua remedia temerè festinent. Nunc autem de ictericis maximè sermo est propter aphorismum Hippocratis vltimum lib. 5. Aphorismorum cum scribit, οἱ ἰκτεράδες ἔπῳν
 πνευματώδες εἰσὶ: icterici non valde flatuosi sunt. Quod an
 verum sit, videndum. Atque duo ponenda, vnde flatus, & in quibus flatus, posterius quid ictericorum nomine comprehendat. Flatus autem halitus quidam est excitatus ab imbecillo calore in materia vel humida, vel pituitosa. Sic calor causa est efficiens,

non quiuus, sed imbecillus. Quod ex eo Galenus colligit cap. 2. lib. 3. de causis sympt. quod quemadmodum in magno mundo flatus non excitantur aut extrema hyeme rigente, aut feruentissima æstate, sed dum calor & frigus mediocria sunt, ita quoque & in corporibus Materiam flatus crassiorē constituit Hippocratis interpret Gal. in Aphor. 70. lib. 4. dum explicat quomodo caput iis doleat qui grumosas & confusas vrinas excernunt. Quod autem Galen. in Com. Aphor. vltimum lib. 5. Dicat flatum aut ob abundantiam pituitæ generari, aut ob imbecillitatem partium ad ventrem attinentium, hîc duplicem materiam statuit, vnam crassam, alteram humidam & minùs crassam: vt cum imbecillior est in ventriculo calor magna assumptorum pars *πνευματώδης*. Nunc autem per ictericos, biliosos homines intelligit, non quod biliosi propriè icterici sint, sed quod icterici fiant magna ex parte bilioso præditi temperamento. Cum itaque flatus aut ob copiam pituitosi humoris surgant, aut imbecillitatem partium ad ventrem attinentium: neutra ratione icterici flatuosi erunt. Priore modo quod biliosum & pituitosum temperamentum pugnet: at icterici biliosi sunt: Posteriori modo quod rarè in ictericis imbecillitatem partium ventris reperiatur ait Galenus. Sed posterior ratio minimè probabilis videtur. Si icterus sit aut obstructione, aut inflammatione, aut scirrho, aut mutata temperie hepatis, aut impensè calido ventre, vt in iis quos 6. Epid. sectio. 4. *θερμολίλξ* vocat Galen. aut intestinorum vitio, an tunc partium ad ventrem attinentium robur adest? non hercules videtur. Et tamen hi propriè icterici dicuntur, vt ex Galeno antè edoctum est. Nam & quibus hepar obstructum, aut hepar inflammatum & intestina phlogosi tentata illos videntur flatibus abundare. Testantur melancholia hypochondriaca laborantes, in quibus primarum venarum à phlogosi obstructio est, cap. 7. lib. 3. de loc. aff. Et ab ipsa obstructione flatuum generatio. Præterea ictero maximè patent ij quibus calor multum acer est & biliosus, quos *θερμολίλξ* vocari diximus Comm. in part. 25. sectio. 4. lib. 6. Epid. Et tamen flatuosi maximè esse possunt: *θερμόκοιλοι* iracundi sunt, venosi ob venarum perspicuitatem consumpta carne, obnoxij melancholiæ flatuosæ: Item & sicco hydropi vt plurimum: Nam & cibos malè coquunt, sanguinem ob caloris acrimoniam corrumpunt, carnes frigidiores habent, omnia ferè in nidorem conuertunt, si dulcia sumant

sumant in flatum conuertent, si acria salsaque corrumpent, per part. 24. sectio. 5. lib. 6. Epid. an non eos, cum eiusmodi omnia patiantur, dices imbecilliores habere facultatem, & partes ad ventrem attinentes? Nā vt calor naturalis optimas actiones affert, & facultatibus partibusque robur addit; Ita calor ille multus, acer, mordax qui in illis biliosis reperitur actiones vitiat, partesque imbecillas reddit vt Com. in par. illam 25. sect. 4. lib. 6. Epid. notat Galenus. Immo id temperamentum reiicit. Si itaque imbecillitas partium ad ventrem spectantium flatuum parens est, quia biliosi isti imbecillitate illa impediuntur, eos necesse est esse flatuosos. Itaque siue *intermedes* propriè sumantur, siue pro biliosis, tenuibus, macilentis qui à signo accidentali, quod nimirum inter ceteros ictero præhendantur, aut ferè flauo colore cutim habeant tinctam, *intermedes* dicuntur: vtroque modo flatuosi esse poterunt, non quod phlegmate abundant, sed quod imbecillas partes dictas habeant. Quanquam id neget Galenus. Sed sibi ipse satisfaciatur. Nam rationum nostrarum vis à Galeno deprompta est. Potissima autem hæc ratio est quod isti calidi, biliosi, iracundi, venosi maxima ex parte in melanchol. hypochondriacam incidant, & in hydropem siccam, vt ratio & sensus fides facit. Nisi dicamus *intermedes* propriè appellari non eos quibus acer nimium mordaxque calor est omnia corrumpens, tametsi vno in sensu biliosi dieantur, sed biliosos satis carnosos, quibus non tanta acrimonia caloris, qui ob suum natiuum temperamentum facile ictero inficiantur. Vel dicemus ictericos biliosos haud valde flatuosos, præsertim ob pituitam, ob imbecillitatem quidem partium ventris flatuosos reddi posse, sed non ita facile. Nec enim necesse eos quibus calor acer multum, statim imbecilliores partes naturales habere, vt docuimus, sed tantum tempore imbecillitatem acquirere. Vnde quod de tympanite, & melancholia Hypochondr. obiectum est, respondendum hæc præsertim symptomata post longam adustionem, & ætate inclinante accidere: Vt de Damagora docet Gal. Com. in part. 12. sect. 3. lib. 6. Epid. Porro locus est admodum memoriâ tenendus Com. in partic. 13. sectio. 3. lib. 6. Epid. vbi loquens de iis quos *νεφρωδεις* vulgò dicunt, scribit ideo flatus in Alatis naturâ creatis excitari ac generari quod & facultas vitalis, & calor sit imbecillus. Si calati sunt facti ob facultatis impotentiam, & ideo obnoxij flatui: qui flatus in ipsis est quoddam *Quæstor*, Latine; Causa iuuans & concur-

rens, quia naturalis ista constitutio *πλευρωδης*, ad pulmones vitandos valet, & flatus in iis naturâ nascens adiuuat quoque nativam istam diathesin ad eosdē pulmones vitandos, quia ad ruptionem venarū in pulmonibus faciendā confert plurimum. Hipp. lib. de flatibus abundē docet quomodo flatus venarū rupturam adiuuet in pulmonibus ipsis: Immo humor sine flatu eas non rumpit. Verū contra ea quæ hic dicuntur ex sententia Gal. scriptum est cap. 6. lib. 2. de temp. ex vna parte de toto corpore non esse iudicandum.

I X Ω P & *ἰχῶρες*: Nomen quidem hoc à Gorræo explicatum est vt significat tenuem aquosamque humiditatem, siue in corpore sit, siue extra corpus, vt cum ab vlcere emanat ichor, qui à Celso sanies, vel saniei species dicitur. Nam cum duplex in vlcere sit excrementum vnum vtile, alterum inutile in omni vlcere, illud crudum & tenue quod manat *ἰχῶρ* dicitur, vt explicat Gal. Com. in Aphor. 46. lib. 4. dum vtriusque illius excrementi notas assignat. Vbi legitur dum mentio fit de malignis
 „ vlceribus, οἷς ἐλκεσι *ἰχῶρες* ἀπορρέουσι; Quibus vlceribus liquores
 „ saniosi defluunt, melius, sanies verteretur: Vt intra corpus *ἰχῶρ*
 tenuem substantiam aqueamq; quæ humores circumfluunt significet, & quæ proportionē sero lactis respondeat vt vult Gal. Com. in part. 38. sectio. 2. lib. 6. Epid. Et subscribit Arist. 3. de Hist. Animal. qui *ἰχῶρα*, vult esse vel sanguinem crudum, vel inferum versum. Sed de hoc paulò post. In vlcere autem, & extra corpus, sanies, & saniosa substantia dici poterit. Item cum alius fluit biliosumque serum excernit, dicitur apud Hippoc. in Coacis *κοιλίη διδόναι ὕδατόχροα πολλά*. Ac si dicas biliosæ aquositates & acres quæ pleuritidem cōmittebant. Et idem Hipp. lib. de arte scribit omne inconcretum (loquitur autem illo loco de ventriculis corporis, nomine vetriculi generalius sumpto) & quod nō coaluit, seu pellicula, seu carne tegatur, cauum est: Impletur dū sanum est flatu, dū morbosum, ichore. Et lib. de corde ait secto cordis sinistro ventriculo nil reperiri præter ichorem. Nomen ichoris illic pro tenui substantia ac spiritiosa accipitur. Præter autem illam significationem à Gorræo assignatam, *ἰχῶρ*, *ἰχῶρες*, & *αἷμα ἰχῶρ* *ροειδὲς καὶ ἐξοχλῶ* significat & tenuem substantiam, & sanguinem venenosa aliqua & maligna facultate præditum vt explicat Com. in par. 38. lib. 6. Epid. sect. 2. Quod vt confirmet citat Hippocratem 2. Epid. Sub cute ichores creabantur, inclusi

caleſcebant & pruritus excitabant, deinde puſtulæ ambuſtis ſi-
 miles exurgebant, &c. Item citat Platonem in Timæo, vt do-
 ceat grauiffima ab ichoribus ſymptomata importari. Hippocra-
 tes itaque primùm ſicut & Plato in Timæo conſiderat vel ſerum
 ſanguinis per ſe, vel facta comparatione cum ſero aliorum hu-
 morum. Rurſus, cum dicimus ſerum ſanguinis, vel de ſanguine
 ſolo intelligimus, vel de complexo 4. humores. Serum ſanguinis
 per ſe conſiderati *εὐνής* eſt, mite, manſuetum: omnium aliorum
 humorum ſerum, & puris ſerum comparatione cum ſero ſangi-
 nis moleſtum eſt, & ſemper aliquid mali affert, quia reſipit ſui
 humoris naturam. Sed ſerum ſanguinis complexi quatuor hu-
 mores ambigit; Eſtque bonum aut malum pro dominatu alicuius
 humoris. Proinde Hippoc. illo adducto loco ſcribit; De ſan-
 guine ichoroïde, quòd in pauidiſtalis & vigilantibus, ſiue bonus,
 ſiue malus (Quo loco admirandum Hippocratis ingenium ſibi
 in ſubſidium memoriæ tantùm id ſcribentis) Hic duas assignat
 notas; Pauorem, vigilias. Deinde, dicit, Bonus, malus. Ac ſi
 dicat. Sanguis complexus quatuor humores in notis bonitatis
 aut malitiæ ambigit ac vacillat. Nam prout dominatur hic aut
 ille humor (quoniam rarò adeſt iſta æquabilitas quam natura
 poſtularet) ita varia ſymptomata elucent. Exempli gratia, ſi
 pituiſoſior eſt; & ſerum eius (nam de ſero mentio præſertim eſt)
 pallores adſunt, tanquam minus formidandum ſymptoma, eaque
 quæ *εὐνής* eſt, & benignitatem humoris designant. Vnde, quod
 notandum eſt, ait, ſero pituiſoſo, Ineſt quidem torpor, non mor-
 dacitas nec malignitas, niſi pituita vitata ſit, nimirum aut ſalfa, aut
 acida. Quo ex loco colligere eſt (ſed hoc *πρὸς ἑρπον*, vtile tamen ad-
 modum ad cognoscendum) Arthritin, Iſchiada cæterâque id ge-
 nus, nec à pituita ſimplici, aut ſero eius eſſe, ſed aut à ſero pituiſo-
 ſo acido, aut ſalſo, quod ad curationem magni momenti eſt. Nam
 pituita cuiusque ſerum ex ſententia Gal. paulò antè adducta indo-
 lentiam torporémque in partes inducit, nedum eos atroces dolo-
 res quibus immiſericorditer qui articulari morbo ſunt impliciti
 diu exantur. Ergo (quod antè dictum eſt) ſerum ſanguinis com-
 paratum cum aliorum humorum & puris ſero, blandum eſt & be-
 nignum. Nam & ſerum ichor que puris magnas alui perturbationes
 affert, tenaſmos, dyſenterias, quod Empyicis contingit
 Com. in Aphor. 39. ſectio. 2. lib. 6. Epid. De bilioſo ſero loci
 penè infiniti ſunt. Vt Aphor. 3. lib. 6. Initio. Dyſentericorum

cum ichores præsertim biliosi ab hepate ad ventrem confluunt, si ventriculum feriant *Ἀποπτίαι* inferunt, si intestina grauissimè ea afficiunt. Isti ichores & crudi & incocti dicuntur: crudi cum nondum à natura sunt temperati, non quod in alimoniam cedant. Incocti quod vix gratiam naturæ recipiant. Vide Com. in part. 44. lib. 2. de Diæt. acuto. Quo in loco nomen *ἰχώρες* malè vertit Leonicens: Humores melius, serum biliosum, serositates (si nomen Latinis placet) tenues superfluitates. Item & 4. de Diæt. *ἡ δὲ οὐξέων*, satis apertè docet generationem februm ardentium cum venulæ arefactæ ichores ad sese attrahunt. Contra tamen ea quæ hic dicuntur facere videtur quod lib. 1. de morbis: cum de causis phrenitidis agit Hippocr. ait sanguinem oportere fieri serosum in Græco *διερεῖν*. Ergo, vt scribendi commentandique finis fiat, priuato quodam nomine *ἰχώρ* & *αἷμα ἰχωροειδὲς* malignum, furibundum, venenatumque, serum, & peptismi expers significat, vt in pestilentibus constitutionibus contingit quas austrina constitutio *πρωάνης*, & ventis carens aduexit: tunc enim serum putrescit venenatumque redditur. Idem ferè in fructuum abundantia contingit. Nam videre est iliadem morborum sporadicorum contagione alios inficientium, & multos è medio tollentium. Morborum numerum à sero maligno ortorum satis videre licuit hoc anno 1573. In quibus iactationes innumerae, pulsus calori per partes fuso non *ἀνάλογος*, pruritus, faucium exulcerationes, dolores capitis translato sero ac efferato implacabiles, in multis parotides funestæ: Quibus natura satis robusta, sudores eruperunt, superfuerunt, vt pote morbi indole & natura in sero maligno consistente. Nam cum fixa in humoribus præsertim crassioribus morbi causa, sudores ita soluendo non sunt. Sed hæc satis. Quod ad Aristot. opinionem paulò antè adductam (de qua dicturos nos sumus polliciti) quod ichor sanguinem crudum aut in serum versum significet, Id minimè verum, sed *καταχρηστικῶς* tantum. Nam vt lacti crudior pars quædam est quæ serum dicitur, ita & sanguini, & cuilibet humori Galeno Com. in part. 38. sect. 2. lib. 6. Epid. Non propterea tamen *ἰχώρ* sanguinem crudum designat. Quamquam cum aquosus magis sanguis est, naturâ proximè ad serum accedens, serosum sanguinem vocitamus, non tamen absolutè serum. De ichore locus est nota dignus apud Hippocr. libro de hominis structura vbi diuidit autumnum in duas partes, in priore parte autumnii *τὰς ἰχώρας* dominari ait,

in posteriore succum melancholicum. Et cum iste ichor dominatur acidis, & astringentibus alimentis locum esse dicit: Galenus verò cap. 9. lib. 6. Sanit. tuendæ dolores Capitis maximè manare ait ex vapore ἰχώρων, à ventriculo in quem isti ἰχώρες in iunio translati fuerant.

T O. K.

ΑΤΑΚΑΙΣΙΣ ἢ ἑρρίμς contrariam vim habere videntur apud Hippocr. Nam libro de humoribus cum æger nullam decubitus formam retinere potest, nec sedere, nec recumbere, nec quiescere sed disiicitur, prouoluitur, deciditque in pedes iactatque corpus ἑρρίμς dicitur, & passio tantum est. Cum autem suo loco manet, quiescit, erigitque sese alacriter*; actio quædam est quam ἐνέργεια, Galen. Comm. in part. 16. lib. 1. Prognost. vocat: Id autem decubitus appellatur, Græcis κατὰ κλισιν ὡς ἢ κατὰ κλίνας, quod decumbere significat. Vt autem dum sese corpus mouet, & legitimè sese componit facultatis corpus mouentis ἐνέργεια declarat, ita cum quiescit nonnulla eiusdem actionis significatio apparet. Nam quies aut summam infirmitatem facultatis significat, vt cum ἐν πυρετῷ κοπάδει, corpus ne tantillum mouetur nequeunte facultate aliquid efficere, & excitato dolore cum vel minimum mouetur quis, aut facultatis vim aliquam, vnde ἀνακαθίσεν ἢ κατὰ κλίνας ἢ κατὰ κλίνας, ἐνέργειαν ἢ habent, vt ita dicam. Præterea est aliqua quies in qua omnium musculorum contentio fiat, Græcis ὁμοτομία dicitur, vt in miluis apparet qui in aëre pendent: Vnde ineptè quidam confundunt ἑρρίμς ἢ κατὰ κλίνας: Illud passio tantum est, hoc actio. Quæ enim ratio & analogia est auis in aëre volantis, & eiusdem in terram decidentis dum telo traiecta est, aut graui corpore decussa: eadem est: ἢ ἑρρίμς ἢ κατὰ κλίνας. Cum enim aues euolant præpetibus pennis actionis animalis vegetæ ac integræ illæsa facultate signum dant aliquod. Contra verò cum decidunt aëre percussæ ictu casum facultatis significat: Illud habitus, hoc priuationis rationem habet. Idem in ægris contingit. Κατὰ κλισιν designat, & facultatis corpus mouentis robur, & rationis iudicii que integri signum exhibet: ἑρρίμς, quæ & κατὰ κλίνας dici potest deprauationem decubitus, aut eiusdem priuationis.

nem quandam notat, vnde & facultatis mouentis imbecillitas caususue, & rationis labefactatio apparet, cum nulla veluti præeunte voluntate huc illuc iactati mouentur. Et ideo τὰ σκέλεα διεγερμένα, in malis ponit Hippocrates part. 17. lib. 1. Prognost. Item τὰ σκέλεα ἀσθενηκασμένα καὶ ἀσπεπλεγμένα, in malis ponuntur, & in Coacis vocat ἀνακεκλασμένα: Cum artus deducti sunt & modicè contracti, quod resolutionem neruorum & indecoram compositionem significat. In ægris decubitus ratio magni ponderis est, quod ad prædicendum præsentendumque magnas habeat opportunitates. Hippocrates lib. de decenti ornatu de decubitu quidem agit quem ἀνάκλισην vocat, sed hoc nomen pro decumbendi loco non pro forma sumitur. Itaque Hippocr. lib. περὶ χυμῶν, cum artem medicam breuiter perstringit, ait consideranda esse τὰ σχήματα; illo nomine complectens omnem decubitus rationem, siue ea è natura sit, siue contra naturam. Et lib. περὶ ἀρθρῶν, hanc vocem vsurpat cum docet quid afferat decubitus forma ad morborum (præsertim de gibbositate, & repanditate disputantur) generationem aut augmentum. Nam & membri imbecillitas, & decubitus positusue partis ad incrementum morbi facit, quod in quam decumbimus partem, ea comprimatur, in eamque maximè partem præsertim si debilior sit, humores confluere solent. Sed hic duobus modis nomen σχήματος vsurpatur. Tertia accedet significatio ex lib. de veteri medicina. Nam illic obseruat Hippocrates in corpore τὰ σχήματα, vt aliæ partes causæ sint, aliæ non: & de aliis differentiis similiter. Verba Hippocratis sunt part. 17. lib. 3. de Articulis. περὶ ὧν συμβάλλεται ἐνίοισι σὺν νόσῳ καὶ τὰ σχήματα ἐφ' ὅποια ἀν' ἐθιθέωσι κεκλίσθαι; id est: Nonnullis vnà cum morbo figuræ decubitus in quas decumbere consueuerint ægri, conferunt, suppl. ad morbos adaugendos. Porro decubitus obseruatur aut in ægris aut in sanis: In sanis rationem causæ habet, in ægris potius signi, potest etiam & causæ, vt nunc ex lib. de artic. docuimus. Voco autem rationem causæ, quod bonus decubitus & naturalis ad optimè iuuandam coctionem conferat, & ad vitandas catarrhi opportunitates. Puta, si quis supinus iaceat, etsi illi hoc in more sit (quod perpetuò spectari vult Hipp. in Prognost.) & decussatim manus capiti imponat, non est dubium quin in Ephialten propendeat: Si paulum inflexus propensusque, idque pro voluntatis arbitrio obdormiat, coctionis munus in ventriculo iuuat.

bit. At quærit Aristot. Probl. 3. lib. 6. cur inflexo corpore decubitus inuat: duas rationes reddit: Prior est, quod coctio in aluo magis promouetur, parte nimirum tali decubitu calefacta: Posterior, quod locus flatibus qui in corpore multi pullulant & surgunt, detur: Extento corpore enim nulla cauerna adigitur qua flatus sese recipiat, eoque nobis molestior esse solet. Item & Problem. 5. & 7. Quærit cur indormiamus potius lateri dextro, accumbamus & innitatur potius lateri sinistro: quæ quæstio ab illo acutè agitata, acutius soluitur. Eaque huc pertinet quoniam de sanorum decubitu agitur qui tantum rationem causæ habere debet: si vis, signi & rationem habeat. At in ægris magni interest qua figura quis obdormiat, aut diductis cruribus, an decussatis, an complicatis, an negligenter reiectis ac proiectis, an supinus, an pronus, an molliter, an laboriosè, an quietè placidèque, an turbulentè, iactabundè, & cum iectigatione. Quæ omnia signi rationem habent, vt inde significatio fiat, aut doloris partis cuiusdam, vt cum pronius in ventrem procumbit, aut delirij, *ἄλυσος*, infirmæque aut potius senescentis & inclinatæ facultatis, vt cum nudatis pedibus (febre non admodum vehemente, vis enim in eo magna ponenda est Galeno Com. in part. 17. lib. 1. Prognost.) aut prouoluto corpore, aut proiectis artubus quis decumbit in lecto. Quæ omnia fusè persecutus est Hippocrates. Vt ergo rectè decumbere, quod *κατακλινέσθαι* dicitur (hoc enim verbum *ἐνέργειαν* significat, vim nimirum ab alio prodeuntem) *καὶ εὐσημιασθῆναι* à Galeno Com. in particul. 17. lib. 1. Prognost. signum bonum in ægris, ita contrarium in malis censeatur. Hippocrates primum optimam *κατακλινῶν* describit, in qua facultatis vim vult efflorescere ac elucere, & non ita vehementis morbi significationem dari, aut si morbus talis, non tamen corpus debilitatum succumbit. Optimum decubitum Galenus vult esse cum in latus alterutrum sine labore decumbi potest: Et hanc decubitus formam Mathematicarum more proponit, quæ sit obliqui index, canon & regula quam intueri sit necesse. Eiusmodi autem decubitus optimus vt signum: nam vim & robur corporis designat. Cum enim talis decubitus rotundam figuram efficiat, difficilius suo statu retinebitur, quam si plana esset. Quod si eam seruet æger, & tolerantiam suam & robur indicabit. Alia est decubitus forma quam Gal. in Com. in part. 16. lib. 1. Progn. vocat *ἀνάρπρον ὀπίσσω*: interpretes vertit, iacere erectius, sed malè, debet enim

Latine reddi, quum quis supinus & erectus decumbit, τὸ ὑπὲρ, enim supinum significat. Quatenus enim supinus tantum decubitus, est ἐνδιαφύς, id est, indifferens & ambiguus, sed quia erectio est aliqua, affinis est optimo decubitui. Alij decubitus non ita boni, vt κατὰ κλίσεις ὑπὲρ, & προπηνής, aut προπετής, id est, decubitus supinus, & præceps, propensus, procliuus, & deciduus. Item alius malus, cum in ventrem decumbit. Itaque cum suo decubitu manere non potest, prouoluitur & in pedes à culcitra prolabitur, nudantur pedes, proiciuntur artus inæqualiter, propriè id omne ἑρρίψις ἀπὸ τῆς ῥίπτου dicitur. Si ergò hoc ἑρρίψις dicitur, quare dicit hoc totum ἀλυσμόν significare? an aliud est ἑρρίψις, seu ῥίπτου, & ἀλυσμός, quod si verum est, vnum & idem seipsum significabit. Est vbi nomen ἑρρίψις eiusmodi proiectionem, deuolutionemque corporis significat quatenus ad inæquales motus & agitationes significatas prius refertur: Est vbi significet ad ipsum quod causa est eiusmodi motuum & agitationum inconditarum. Quod autem causa est, dicetur aut summa imbecillitas facultatis corpus moderantis, aut ventriculi κάκωσις, mala dispositio orificij ventriculi, aut totius ventriculi. Nam Galenus Comm. in Aphor. 56. lib. 7. apertè docet ἀλύνειν, verbum significare anxietatem à qualitate humoris ventriculi orificium molestantis, vt non tam in capacitate humor contineatur, quam alui ipsius parietibus adhæreat. Nam & ἀλυσμός id significat, & quæ causa ἄλυσος, eadem & ἑρρίψεως causa. Nil interest siue hoc, siue illud dicas. Hoc tantum monere superest χαλαρεῖσθαι & κατακλίνεισθαι, pro eodem sumi: tamen τὸ κατακλίνεισθαι, habet plus ἐνεργείας, quàm χαλαρεῖσθαι, si ad examen res reuocetur. Item mirum quomodo κατακλίνεισθαι, hic & lib. de Artic. In bonam partem sumatur, cum part. 38. lib. 2. Prorrh. τὸ κατακλιμένον, in malam accipiatur partem. Nam cum cautionem affert ne quis exolutis medicinam adhibeat, vocat τὴν κεκλιμένην, id est, ἐκλύτης, vt Galenus loquitur, interpres vertit, Inclinator. Fortè nomen hoc ad hominem accommodatur cum potius ad morbum referri debeat: vt dicatur ἢ νῦν κατακλιμένη, morbus affectus, ac inclinatus cum omnia sunt in desperato: quo modo dicimus; Rempubl. inclinatham ac senescentem. Cicero. Sed hæc alio loco.

KΑΤΕΙΛΟΥΣΑΙ *φωνά* legitur apud Hippocratem partic. 32. sectio. 3. lib. 3. Epid. Cuius in vocis proprietate multum laborat Galenus Nam & improprie hac usum voce Hippocratem contendit, & si vocem admiserit, malè actiuam pro passiuâ usurpasse. Nos non tam de verbo laborabimus, quam ut utilitas ex rei explicatione consequatur. Primum Galenus actiuam vocem reuocat *χατειλῶσαι*, etsi Hippocrates ea uti voluerit, ait credibilius passiuam usurpasse *χατειλόμεναι*. Nec adeo ignarum linguæ Græcæ Hippocratem esse vult ut actiuam vocem pro passiuâ supposuerit. Miror tamen Galenum non obseruasse etiam in germanis scriptis; ut in aphorismis & Epidemiis Hippocratem aliàs solœcismum committere, aliàs passiuam vocem pro actiuâ voce usurpare, aliàs quod affectus proprium est parti attribuere, & contrâ ut aphorismo 37. lib. 2. Aph. scribit *οἱ εἰς τὰ σώματα ἔχοντες, φαρμακένεσθαι ἐργῶδες*, alij *ἐργῶδες* scribunt & melius. Itaque solœcismus commissus. Debuerat enim scribi *ποῖσιν εἰς τὰ σώματα ἔχουσι φαρμακένεσθαι ἐργῶδες*. Et si legamus, *ἐργῶδες φαρμακένεσθαι* improprium hoc est. Et 2. de morbis mulierum legitur *γυναικὶ διεφθορυῖα*, pro *διεφθορυῖη*. In Aphorismis lib. 4. Aphor. 51. *σπασήματα λύσιμα πρὸς τὰς πρώτας κρίσεις*, dicit in voce passiuâ, pro *λύσιμα*. Alioqui non cohæreret aphorismi sensus ut alio loco à nobis est demonstratum. In Prorrhethico partic. 52. lib. 2. *φάρυγξ πνιγώδεια* dicit, pro, *στυάγχιον πνιγώδεια*. Nec enim fauces sunt strangulantes, sed angina ipsa est quæ strangulat. Quo in sensu Hippocrates dicit *φωνά χατειλῶσαι*, siue, *χατειλόμεναι*, pro *φάρυγξ τηρόμενος*, & *χατειλόμενος*, aut, *γαργαρέων ἀνεπασσόμενος*. Attribuit voci, quod parti attribui debet. Itaque Galenus in duobus mihi errare videtur (pacetanti viri dicam.) Ac primum quidem quod arguat Hippocratem; aut saltem fingat malè Hippocratem vocem actiuam pro passiuâ posuisse. Hoc enim Hippocrati contigisse docuimus antè. Etenim liquit Hippocrati etiam datâ operâ, ut summo auctori, & primo artis Medicæ cultori & improprie aliquando loqui, & solœcismos committere. Quod non tam ignorantiae aut incuriae tribui debet, quam eius auctoritati. Voluit enim videri aliquando parum de verbis laborare, res curiosius persequi. Immo isti errores (si modo errores dicendi sunt) aliquid priscum, & auctoritate plenum habent. Quomodo Maro

Aphorism. 56. lib. 7.

Poëtarum regula sæpè dimidios versus composuit, sæpè syllabas breues pro longis supposuit, sæpè vocales non elisit. Quod artis Poëticæ ignorantia factum nemo bonus dicat. Secundo modo Galenus lapsus videtur qui vocem illam & actiuam, & passiuam, *κατελίσσας* reiciat : quod nemo dixerit, vocem impulsam, intrusam, contortam, illud tamen ipsum est quod vox *κατελίσμενος* significat. Iam autem diximus propriè quidem τὸ *κατελίσμενος* voci non tribui, sed potius instrumento nempe arteriæ, aut laryngi. Quod miror Galenum non legisse apud Hippocratem vt nos ipsi legimus quemadmodum paulò post aperiemus. Scopus Hippocratis est demonstrare qualia contigerint in constitutione calida, humida ventisque placida. Caput humoribus fœtum plenumque redditum est. Hinc coryzarum, & catarrhorum in fauces & pulmones ilias. Maximè autem eorum vim perceperunt qui iam ad tabem propensitatem nonnullam habebant. Itaque ferina destillatio fauces irrigans læsit instrumenta, & tametsi humida esset non tam raucas voces effecit, quam quodammodo clangosas ob feritatem & acrimoniam humoris, quæ diuellit & contrahit quodammodo, vnde gurgulio, aut arteria lædi constringique videtur quod *κατελείδται* dici potest : Hinc vox *κατελίσμενη* dicetur, effectum pro causa sumendo, cum instrumenti læsio, contractio, siccitas, squalor, diuulsio ob ferinam distillationem vitiandæ vocis occasio sit. Sic *κατ᾽ελθμένας*, voces dicemus ac si dicas ; *κατακλεισμένας ἢ ἐν᾽ελθμένας*, occlusas, coactas, compressasque vt pote exire nequeunt. Hoc autem catarrhus effecit præsertim in natura tabidis, & iis quibus pulmo imbecillus foret: Hippocratis duo sunt loci ex quibus eorum quæ dicuntur plena demonstratio elicietur. Libro I. Epid. sectio. I. partic. 28. loquens de vergentibus ad phthisin qui in constitutione humida malè affecti sunt, cum tamen plerique haberent *ἐνδιδασγῶς*, ait, *φάρυγγες ἐπὶ δυνὸν εἶχον, ἔχοντες ἔρευθος, ῥεύματα σικκρά, λεπτά, ὀσμυρὰ ἄλλὰ τηρόμενοι ἔχοντες κακόμενοι* : In loco autem quem nunc demonstrandum suscipimus scribit, *φωναὶ κακόμεναι ἔχοντες κατελίσσας*, siue *κατελίσμεναι*. Idem sensus, verba diuersa sunt. Quod sit idem sensus patet, primum in utroque loco maximè de phthisicis loquitur, de ferina destillatione à capite : Ista distillatio quandam *ζυΐτηξιν* attulit pharyngis. Nam cum diu perseuerat, contabescit eliquaturque pharynx & arteria, hinc vox vitatur,

impeditur. Itaque & φάρυγξ propriè dicetur à ferino τηρό-
 μένος ἢ κακόμενος, item & κατελόμενος. Itaque eundem sen-
 sum vides, & verba diuersa quidem sed eodem pertinentia omni-
 no. Alter locus est æquè apertus histor. 6. sectio. 2. lib. 3. Epid.
 de filia Euryanactidis; Huic, ait Hippoc. fauces initio dolebant,
 rubebant, γαργαρέων ἀνεπασσόμενος, destillationes multæ acres,
 tenues, deinde, quod notandum, sub finem, & erat illi συγνικὰ
 φθινώδης. Hic patet à destillatione ferina gargareonem affectum
 esse, reuulsam, retractam, quod non fit citra siccitatem & colli-
 quationem quandam. Itaque fauces dici possunt τηρόμεναι, κα-
 τελόμεναι, ἀνεπασσόμεναι: Impropriè autem verba hæc ad ipsam
 vocem referrentur. Quod autem ab ipsa siccitate contractio,
 & vitium arteriæ contingat patet ex Com. in Aphor. 35. lib. 4.
 Aphor. Vbi miratur qui fiat vt intorqueatur collum, & ta-
 men doloris non meminerit Hippocrates. Galenus autem ait
 doloris vacuitatem non adesse cum inflammatio est, sed euenire
 posse, vt ab ipsa siccitate colla tentio fiat, tractus, & euersio. Qui
 locus est commemorabilis. Et de ea re plenius dicetur in voce,
 ξηρόν. Porro miror Galenum Comm. in particulam illam quam
 nunc explicamus, dubitasse cur dixerit Hippocrates & tabidis
 & phreniticis & ardentibus febribus voces ledi intorquerique.
 Nam raucas voces reddi vult à catarrho, à siccitate clangosas.
 Verisimile autem febricitantes ardentem habere clangosas non
 raucas. At iam demonstrauius ex prædictis locis istam de-
 stillationem acrem esse, mordacem quæ quandam siccitatem &
 squalorem afferat instrumento vnde vox non liberè exeat, pro-
 pterea credibilius est & in tabidis ipsis, & in phreniticis clango-
 sam vocem esse ob ipsam siccitatem inductam, quam raucam.
 Quanquam & nonnihil raucedinis habere potest.

TO. Λ.

ΕΙΕΝΤΕΡΙΑ. Ad historiam de leienteria hoc
 addi potest. Grammaticè nimium de leienteria
 agit, ac si solo intestinorum læuigatorum vitio con-
 tingat. Decipiturq; nimium nominis Erymo: quod
 si respicitur, non est dubium quin ad sola intestina
 vitium referatur. Sed in hoc taxantur veteres Com. Apho. i. li.
 6. Apho. qui cum essentiam λαιεντερίας probè intelligerent, in no-

minibus assignandis aberrarent. Si χύλωσις ad solum ventriculum pertineat, cum ὅτι τῇ κοιλίᾳ χυλῶσις ἀποτυγχάνει dicatur Διεντερία, non ad intestina prima mali labes reuocanda. Galenus Com. in Aphor. 12. lib. 4 Apho. melius multò de leienteria sentit: Διεντερία, ait, sequitur intemperiem omnium partium quæ ad aluum pertinent, id est, ipsius ventriculi, in quem cibi ingeruntur, & intestinorum quæ cremorem ex hoc recipiunt, hæc Galenus. Imitandus itaque potius Galenus fuit quam Paulus qui etymo deceptus imminutus est in explicatione originis & naturæ ipsius morbi. Tamen Comm. in Aphorismum 43. lib. 6. loquens Galenus de Leienteria quæ succedit longæ leucosorum ægrorum Dysenteria, ait, τῇ διασπέρῃ ἐπιμένει λευκοτερία ὅτι τῇ τῆς ἐντέρας κακώσεϊ μόνῃ: Diuturnæ dysenteria læuor intestinorum succedit, ob solum intestinorum vitium. Itaque & Paulus & Gorraeus Galenum tanquā Deum tutelarem habebunt in tuenda opinione sua. Locus uotandus admodum est. Nam illud μόνον, non excludit ventriculum; immò nulla leienteria contingere potest, quæ verè ita non inietur, nisi vitium attingat ipsam aluum; cum sola alui chylosæ officina existat. Cur ergo dixit, solo intestinorum vitio leienteriam contingere? illud per comparisonem cum aliis morbis qui fiunt per σύμπτωσιν necessàriò, dictum est. Nam comparatur læuor intestinorum cum hydropè, hydrops in frustratione αἱματώσεως, suam essentiam habet: Αἱματώσις solum hepar agnoscit causam sui: Ergo tamen partes omnes & intestina hydropè laborent, id non fit proprio ipsorum vitio, sed propter vitium hepatis, nimirum imbecillitatem ob euacuationem in dysenteria nimiam: sed leienteria à solo intestinorum vitio, id est, non fit per sympathiam alicuius partis, lienis, hepatis, aut venosi generis, vt hydrops, sed proprio vitio, & eius, supple, partis, sine qua leienteria essentia non subsistit. Nec enim si sola intestinorum œconomia laboraret, funestum esset symptoma: sed vt diuturnæ dysenteria leienteria tamquam ἐπιγινόμενος ὁ νόσος ἢ σύμπτωμα, in malis ducatur, necesse est ventriculum laborare. Credibile quidem primum labefactata esse intestina à dysenteria, & ita malum creuisse, & læuorem in iis sanadiu fatigatis à vetere morbo contractum fuisse, sed iste læuor κατὰ χρητικῶς tantum leienteria appellitari debet, nisi protracto ad Ventriculum vitio, sed hæc satis.

TO. M.

ΥΚΗΣ, masculini generis *μύκη*, & *μύκης*, *μύκντος*, vnde *μύκντες* in plurali numero, obscuram admodum habet significationem apud Hippocr. lib. *ἐν τῷ ἐκτῷ παθῶν*, cum ait ischiadicos claudicantes vrendos esse *μυκῆσι*. Vel vruntur partes carnosæ, vel ossæ: ossæ non censet vñ debere *σκληραῖσι* feramentis, sed *μυκῆσι*; contra verò carnosas ferro candente vrendas esse. Quid sibi vult Hippocrates? Nam si *μύκης* & *μύκντες*, fungos & terræ quædam *φύματα* significat, vt apertè Gorraeus in dictionis huius explicatione edisseruit, quis erit sensus si dicamus artus claudicantis ob infarctum crassioris pituitæ, vt illo loci explicat Hippoc. quam medicamentum purgans amoliri non potuit, partem carnosam ferro exuri debere, ossæam autem *μυκῆσι*, id est fungis, vt vertit Cornarius Grammaticè tantum? Nec enim hæreret sensus. Nos autem cum varias huius vocis significationes in veterum libris haberemus in numero, videbimur fortè non longè ab Hippocratis mente discedere si quid sentiamus, explicemus. Præter fungi è terra præsertim crepusculo erumpentis significationem, lucernarum fungos quoque designat hoc nomen. Et *μύκντες* apud Aristoph. pro vermiculis qui circumuolitant lucernas accipitur. Etymologicus autem pro scintilla vult sumi, qua ex postrema significatione id quod volumus, eliciemus. Ita enim Hippocrates aut vult multas & profundas crustas (*ἐσχαλας* vocat) excitari, aut non. Excitantur præsertim in mole carnea. Id autem commodè fit candente ferro quod vestigium sui minimè fugax imprimit atque inurit; in ossæa substantia nil necesse est hoc fieri, propterea vñtio si procuranda est, melius administrabitur *μυκῆσι*, non diæam, fungis, sed scintillis candelarum & flamma ipsa. Ac si *μεταμυκῆσι* scintillam, pro igne ipso actiuo accipiat, vt si accensa candela admoueat vrendo ossi. Quidam interpres paulò quidem propius ad mentem Hippocratis accedens legit; Vrendas partes ossæas cantharidibus. Sed huc adducendi codices fide digni. Quod ad intemperationem Cornarij attinet, vt ea suo patrocínio non careat, fieri potest temporibus Hippocr. quosdam *μύματα*, id est, fungos extitisse, quibus fortè caustica adu-

rénſque vis ineſſet, quæquæ commodè in uſtione offium uſu
veniret. Sed id coniecturæ opus eſt.

T O . N .

HΔΥΣ, ἀπὸ τοῦ νηῆν, quod aliquid ingeratur, cu-
 muleturque; ſignificationem inuenit, pro vtero
N aliàs ſumitur, aliàs pro aluo propriè dicta, aliàs
 pro aluo tantum inferiore, & id propriè ſigni-
 ficare volunt. Vnde νηδία lactes craſſioræque in-
 teſtina ſignificat apud Hippocr. Et libro de corde ſub fi-
 nem nomen νηδός, pro ventriculo & inteſtinis. Ego verò
 nomen νηδύος apud Hippoc. reperi lib. αὐτὸν ἰεχνύς; & ſumitur
 pro quauis in corpore capacitate ferè eo modo quo & nomen
 κοιλίη. Nam & in anguſtum vox hæc contrahitur, & latiùs pa-
 tet. In anguſtum quidem contracta cum articulo ἡ aluum pro-
 priè ſignificat, ſiue nomen alui pro ſolo ventriculo χυλῶστος offi-
 cina ſumatur vt interpretatur Tullius; ſiue etiam præter ven-
 triculum comprehendat ventrem inferiorem. Quo in ſenſu
 dicebat Aphor. 15. lib. 1. αἱ κοιλίαι χυμῶνος φύσει θερμότεραι. Et
 „ partic. 40. ſectio 2. lib. 6. Epid. Empyematis vmbilicus termi-
 „ nus eſt, quibus ſuppuratio contingit, ἰς κοιλίαν τραχίστην, pro al-
 „ uo inferiore ſumitur nomen κοιλίης, ſine articulo, quod aliàs di-
 „ xit κοιλίη ἢ χεῖρ, quomodo Aphor. 38. lib. 7. Aphoriſm. De-
 „ ſtillationes ἐς κοιλίην τῆς ἀνῶ: id eſt, in pulmonem, autore Galeno.
 „ Et par. 1. ſect. 3. lib. 6. Epid. Cutis raritas ἡ κοιλίης πυκνότης, id
 „ eſt, ventris inferioris denſitas & aſtrictio. Et θερμὸς κοιλίης ὑ-
 „ ποσάκρης, vocat particul. 25. ſectio. 4. lib. 6. Epid. nomine τῆς
 „ κοιλίης, pro ventriculo in quo cibus elaboratur ac conficitur,
 ſumpto: poteſt quoque & hic pro iis quibus hepar calidiùs eſt
 „ θερμὸς κοιλίης ſumere, vt nomen ventriculum, & totam ventris in-
 „ ferioris regionem designet. Item pro externo habitu abdomi-
 „ nis ſumitur nomen hoc: & per ſynecdochen pro partibus in ab-
 „ domine contentis, vt part. 19. lib. 2. Prognost. ἡ κοιλίη λαπαρὴ ἢ
 „ εὐσχος legitur, id eſt, totum abdomen & aqualiculus. Et
 „ Galenus lib. ad Thraſybul. Venter præpinguis acutiem menti
 „ non affert, quo loco de athletis agit quibus venter ſaginata eſt.
 „ Et aphoriſmo 7. lib. 6. Aphor. Dolores ſublimēs χυ. τῆς κοιλίης
 „ vocat, qui peritonæo tunica diſtinguntur. Nam ſi partes ſuprà

peritonæon infestant, dicitur dolor μετέωρος : Sin ventriculū
 ipsum, aut intestina, aut profundiores partes, dolor profundus
 dicitur. Nomen autem κοιλίη, sine articulo omnem cavitatem
 significare potest, siue illa sit manifesta, siue soli rationi subiiciatur;
 id est, sola ratione comprehendatur. Quanquam Hippocrates
 Apho. 20. lib. 6. scribit cum articulo, si sanguis ἐκχορῇ εἰς τὴν κοί-
 λην ὡς ἐκ φύσιν, corrumpitur. Non est credibile tantū signi-
 ficari, aut alium inferiorem, aut superiorem, sed generaliter pro
 omni capacitate sumitur tamen si articulus additus sit. Quo in
 sensu nomen νηδὺς sumi potest. Vnde memorabilis est
 locus lib. de arte; Corpus non habet vnum ventriculū; Græcis
 μία νηδὺς, sed plures. Duo sunt qui cibum suscipiunt & dimit-
 tunt: præter hos duos alij plures. Nam quibuscumque membris
 caro est circumfusa, musculus appellari solita, hæc ventriculū ha-
 bent. Nam omne inconcretum & non coalescens, seu illud pelli-
 cula, seu caro circumtlexerit, cauum est. Dum sanum est statu,
 dum ægrum ichôre impletur. Quod notandum est. Et illud
 ipsum est quod Galenus demonstrat Com. in Aphor. 20. lib. 6.
 Aphorism. cum explicat locum inflammationis, & ἐκχυμώσεως, Phlegmone,
 ait, fit cum spargitur sanguis per minimas partes ad
 eas cavitates quæ sunt in musculis; quas solo rationis sensu con-
 templamur, in Ecchymosi autem effunditur in spatia quæ vasis
 ipsis circumiacent & circumponuntur.

TO. Z.

✱✱✱ H P O N apud Hippocratem multis tribuitur, maio-
 ✱✱✱ remque significationis vim habet quàm quis fortassis
 ✱✱✱ opinetur. Nam & ophthalmia sicca, & morbus ξηρὸς,
 ✱✱✱ & tabes ξηρὰ, & pleuritis ξηρὰ, & χολεξὰ ξηρὰ, &
 ✱✱✱ vlcus ξηρὸν, aliæque multa sicca dicuntur alio atque
 alio in sensu quorū explicatio non est prætermittenda in Apho.
 12. & 14. lib. 3. Aphorism. ξηρὰς ὀφθαλμίας, reperio quæ &
 φθινάδεις, dicuntur quæ ταῖς ὑγχαῖς opponuntur. Non quod
 idem φθινάδης, ophthalmia & ξηρὰ dicatur: cum ξηρὰ lon-
 gius largiùsque accipiat. Nam & ophthalmiæ siccæ in hu-
 morum acrium abundantia contingunt, & in squaloribus:
 tabidæ autem, Græcis φθινάδεις ophthalmiæ in squaloribus, con-
 sumptiôque oculorum contingit, vt paulò post dicetur. Cæte-

rum ophthalmiæ ῥοαίς καὶ ὑγροῖς opponuntur ophthalmiis ξηραῖς καὶ σκληραῖς, lib. de locis aëre & aquis, vt ξηρὸν καὶ σκληρὸν, idem significare videantur. Ait enim humiditas ophthalmias iis contingere qui loca calida & ventis calidis perflata incolunt: Duras & vehementes iis qui versantur in locis ventis frigidis perflatis. Sic sicca lippitudo bifariam potest intelligi, vel quod nihil aut paucū defluat, vel quod aliquid ad oculos acre, mordax, & tenue affluat non quantitate sed qualitate peccans. In humida autem humor aqueus defluit, non eo modo quo in Epiphora, sed cum inflammatione in oculos humor defluit quantitate molestant, humidam ophthalmiam describit Hipp. part. 48. sect. 3. lib. 3. Epid. In cōstitutione cal. humida austrinaque multis fiebant ophthalmiæ humidæ diurnæ palpebrarum, multis contingere tubercula. Quo docet vnum & eundem humorē duplicem habere substantiam, vnam tenuem qua efficit ophthalmiam humidam: alteram crassam qua Epiphyses & tubercula producit. Quod Gal. Com. in particulam illam exactè docet. Et cum tenuem humorem dico, non acrem & mordacem intelligo, nam hic siccam lippitudinem facit. Sed aqueus & liquidus humor multus humidam gignit. Quod Hippoc. demonstrat in lib. de locis & aquis, & Comm. in Ahor. 14. lib. 3. explicans quid contingat autumno sicco & aquilonio, quē æstas pariter sicca & aquilonia præcessit: Contingunt, ait, febres acutæ, diurnæ, lippitudines siccæ, quia quod in bile est humidissimū & liquidissimū absumptū est, quod crassius est, remansit. Itaque humidissima & maximè liquida pars humidam ophthalmiam peperisset. Quod crassum est de tenui humore reliquum; siccam ophthalmiam parit: quod crassum de humore crassiore ac glutinosiore, in palpebris tubercula gignit, vt ex Hippocratis interprete abundè patet. Dictum autem paulò ante siccam lippitudinem dici, vel quod nil excernatur, cum non desit fortè humor, sed supprimitur ab ambiente frigore vt ante ex libro de aëre & locis docuimus, & ea lippitudo sicca dici potest, cruda, dura: vel quod humor affluat quidem sed paucus, acer, nitrosus: Tertia accedit ea quam φθινώδης, diximus à squalore quodam & immodica siccitate. In squaloribus, Græcè αὐχμοῖς, omnes pullulant, sed maximè secunda, & tertia. Nam ad primam frigus boreale concurrit maximè. Aërius & Celsus composito nomine ξηροφθαλμίας, vocant eas in quibus oculi arent, squalent, non tument nec diffuunt, sed cum leui prurigine ingrauescunt

cunt, & palpebræ prægravi pituita inhærescunt. Et *ψωροφθαλμίας* similes constituunt in quibus oculorum asperitudo cernitur, scabrities, pruritus à nitroso salsoque humore. Et iis accidunt quibus humores biliosiores sunt cum nonnulla crassitie, aut quibus corpus pituita falsa putrique abundat. Ergo cum in aphorismorum lib. 3. Aphor. 16. Hippoc. dicit, *ἐν αὔχμοισι φθινώδες ὀφθαλμίας*, legendum sine distinctione, non cum additione, *καὶ*, vt quibusdam placet. Nec istos *αὔχμους* ita audire oportet, ac si nil humoris adsit. Humores enim adsunt ferini non tam quantitate quàm qualitate molesti. Quod tamen in Comm. Galeno non videtur, sed errat meo iudicio, vt alio loco à nobis est demonstratum. Et in lippitudine *φθινώδες* consumptio oculi sequitur aut ratione ipsius squaloris, aut ichoris *ἐν αὔχμῳ* geniti. Nomen tibi largè accipitur, vt Comm. in Aphorism. 10. lib. 3. Aphor. sumi posse docuit Galenus. *Νόσημα ξηρόν* dicitur ab Hipp. Comm. 1. part. 22. in lib. de Diæt. acut. Dum morbus, ait, siccus est, à pleniori cibatione abstinendum. Nomen *τῷ ξηρῷ*, non tantum morbis thoracis tribuit, sed omnium partium affectibus in quibus nil eorum quæ redundant excernitur. Vt cum in lippitudine nil refudat, in cerebri affectibus nil per nares palatumque extruditur. In affectibus ventris inferioris cum aluus sicca aridaque manet. Cum autem excretio fit morbus *ὕγραινασθαι* dicitur. Quo loco quæstio poni potest disputatione digna, an idem sit morbum siccum esse & crudum: vt idem coctum esse & humidum. Idem videntur esse. Nam in pleuritide cum madet os, expectoratumque iam procedit est quid *ἐπιφανόμενον* docens initio iam exacto breui morbum finitum coctumque iri, Aphor. 12. lib. 1. Si itaque cum nil excernitur aridumque os est pleuritis sicca dicitur, & cruda: madefcente ore humidus morbus dicetur & coctus. Itaque concludet quis, sed malè, ophthalmiam humidam, in qua multus diffluit humor eandem dici coctam eo modo quo & pleuritis. At res longè differt. Item cum quaquauersum ac vndique cerebrum diffluit liquidis excrementis morbus dicetur humidus & coctus. Sed hoc falsum est. Dicemus autem breuitatis quidem morbi indicium esse oris madorem & humectationem, non tamen idem esse humidum & coctum: nec siccum & incoctum. Nam cum liquidior prissana lib. 2. de Diæt. acuto. ad humectandum dari dicitur, non idem est, ac si dicas ad coquendum. Vnde lib. de Vetere Me-

dicina crysipelata, peripneumoniæ, defluxiones falsæ, acres, humidæ, incoctæ dicuntur, quæ cum coquantur, crassiores dicuntur: id est, dum crassiores redduntur iam coqui putantur. Et Hippocr. part. 23. lib. 1. de Diæt. acut. scribit. Si os ma-
 „ defiat, & qualia oportet è pulmone educuntur, sorbitionis
 „ quantitatem augebis: Nam quæ citiùs madent, celerioris
 criseos notam præ se ferunt. Si humidum esse idem esset ac
 coctum, siccum & incoctum idem, Hippoc. simpliciter dixisset; Si os madescat: nec adiecisset, Et qualia oportet educantur: Hæc enim particula, non, humiditatis meminit, quæ siccitati cōtraria est, sed coctionis ipsius tacitam mentionem iniicit. Alioquin cum Gal. & Hippoc. Aphor. 12. lib. 1. Aphorismo-
 rum, & Aphor. 50. lib. 2. Prognost. scribit in morbis thoracis sputa initio apparere debere, idem est ac si dicat, os humescere initio debere. Itaque aliud est humescere, aliud coctum esse. Et cum suprâ dixit Hippocr. Si qualia oportet educantur: Galenus in Comm. ait hoc esse signum & argumentum coctionis. Non autem dicit, os humidum, esse coctionis *γνώ-
 εσμα*. Præterea si idem esset coctum esse ac humidum esse, catarrhossæ dispositiones, cuiuscumque modi essent, è coctorum morborum numero, etiam dum incipiunt, dicerentur. Nec dubium est quin quibus in morbis excretio debet esse materiæ, si illa materia omnino supprimitur, morbus siccus dicetur, & crudus quatenus notæ coctionis non elucet. Cum autem de materia morbi educitur quippiam, *ὕγαινεα* morbus dicetur, & coqui si notæ argumentaque *πέπαιος* appareant. Sed si antè tempus excretio fiat materiæ, tametsi quippiam effluat, tamen crudus appellabitur morbus, *ὑγρός* autem *ξηρὰ* non dicetur. Apud Hippocratem *χολέρα ξηρὰ*, dicitur 4. acutorum *τῇ χολέ-
 ρα ὑγρῇ* opposita, à spiritu flatulento & acri turbationem seditionemque in corpore excitante siue sint tantum flatus, siue alia adsint quæ prohibeant quo minus flatus ipsi exeant. Ex sententiâ autem Galeni eos adoritur Comm. in particulam 103. lib. 4. acutor. qui cibos coctu difficiles sumpserunt transire nequeunt, quibus adiecti sunt cibi impensè calidi ac acres. Vnde tumultus excitatur, idque contingit quod Horatius in Satyris cecinit:

„ *Nam varia res,*

„ *Vt noceant homini credas :*

„ *Si simul asis*

„ *Miscueris elixa, simul conchyliis turdis,*

„ *Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum*

„ *Lenta feret pituita.*

Sic lazerpitij radix choleram morbum siccam facit si cum multo caseo & carne bubula sumatur. Sic 5. Epid. Quidam vorax ex haustu vini generosissimi, placentarumque esu in choleram siccam incidit. Ex eo autem sicca definitur cholera, quod excitata illa seditione in corpore omnia resistent, nullaque neque sursum, nec deorsum fiat euacuatio. Atque in humida plus est materiae praesertim biliosae corruptae liquidae, unde facultates ad omnimodam excretionem sollicitantur: & quatenus excretio fit, humida dicitur: In sicca cum plus crudae sit materiae & flatuum materiam illam subigere, mouere, agitareque studentium, diuelluntur membranae; immo disrumpuntur non sine atroci dolore à quo mors praecuntibus frigidis sudoribus contingit: siccaque ideo dicitur quod nil excernatur, sed conuolutio tantum intestinorum fiat, inflatioque ventris & omnium rerum conclusio quaedam. Qua in significatione τὸ ξηρὸν proprie sumitur. Ac illo quarto acutorum scriptum est. A cholera arida venter inflatur, strepitus fiunt, dolor laterum & lumborum, nilque aliud deiecit, sed astringitur. Astrictio illa τὸ ξηρὸν constituit, & in astrictione ista ξηρότης consistit. Et Galenus interpretans particul. illam non probat suppressionem istam flatuum ad hyperaxin constituendam cholerae aridae. Verba sunt haec: Cum flatus interdum exire possint, interdum retineri, aridam choleram ob retentionem flatuum generari asserere nequeo. Nam probabilius eos vocare cholera morbo laborantes in quibus flatus erumpant, quam in quibus retineantur. Contra tamen veritatem asserere videtur: hoc Hippocratis interpret Galenus, cum cholera sicca videas eos interire in quibus suppressio fit & flatuum & humorum. Idemque fit in ventre quod in eo surarum affectu qui à Græcis (συναλχὴ) dicitur, in quo ob prohibitum flatum

diuulsio contingit partium neruofarum, indèque dolor implacabilis. Sed obiiciat quis, cum in tympanite flatus cohibeatur, cur non æquè implacabiles dolores excitantur, & mors non æquè subito obueniat, ac in cholera sicca? In tympanite enim coërcetur flatus humoris comes inter membranas. Dicimus in cholera morbo conatum esse naturæ ad excretionem, & maiorem agitationem à spiritu flatulento & humoribus pituitosis, crudis ac tenacibus, quàm in tympanite. Nam in tympanite non tantus tumultus fit, sed sensim atque sensim flatus cumulantur & materia: In cholera sicca orgasmus est. Non quin in tympanite dolores adsint etiam qui vix remediis cedant, sed non adeo acres sunt & acuti ac in cholera ipsa dolores adesse in tympan. vix placabiles declarat aphorism. vndecim. lib. 4. Circa vmbilicum labores & tormina, nec medicationi, nec aliis remediis obediencia in tympanitem terminantur. Caterùm quod antè de distinctione ophthalmiæ humidæ ac siccæ dictum est, idem de angina dici potest. Nam si diligenter legatur lib. 4. acutorum duplex angina reperitur, vna à crassa viscosaque materia quæ in maioribus venis continetur, altera à subtili, acri, & hanc anginam Galen. Com. in part. 30. & 31. lib. 4. Acuto. explicans ait vocari posse *πικρόχολον & χολάδεα*, Hippocrates sic eam describit: Cum à capite tenuis fluxio est & nitrosa, mordet, vlcerat, & orthopnoëan parit & siccitatem multam: quæ hoc humore apparent sunt *ισχνά*, id est, minimè tumentia: sic enim illo loco & Com. in part. 54. lib. 2. Prorrhet. *ισχνόν* non pro gracili sumitur, sed pro humili, & non tumente. Quo loco anginam illam siccam videtur describere Hippoc. vt non tam quantitate humor infestet quam qualitate, vnde partes *ξηροτάται* quandam verbo vetusto, patiuntur: Et cum non sit tumor, ob siccitatem tamen difficilis est deglutitio: & spargitur humor in omnes partes iis dolorem inducens ac summam siccitatem & squalorem quandam vt partes quodammodo extenuatæ emaciatæque appareant; & ob emaciationem istam omnium ad collum & guttur partium attinentium vocis sequitur impedimentum per laryngis passionem, ait Galenus. Eandem anginam siccam, sed lethaliorem Hippocrates videtur explicasse lib. 4. Aphorismor. Apho. 35. Si à febre habito collum cōuertitur, & vix deuorare potest, sine vllto tumore, lethale. In altero aphorismo. Si à febre habito tumore non existente in faucibus strangulatio repente su-

peruenerit lethale. Loquendi formas Galenus animaduertit: Nam aliud est dicere; Vix potest deuorare: aliud, strangulatio adest in faucibus tumore non existente, necessario guttur & larynx afficitur. Ac quærit Galenus cur in descriptione anginae non meminit doloris vt in Prorrhethico dicens, Fauces dolêtes: Item, „ An angina absque dolore esse possit. Quod ad prius, tametsi doloris non meminit, tamen potest satis intelligi, de posteriore ita sentit, si cum inflammatione angina est, necesse est quoque & dolorem adesse. Sed si inflammatio non assit, strangulatio potest contingere tribus modis absque dolore: Vt oborto œdemate, vel resolutione laryngem mouentium musculorum, vel ab utrôque simul. Tertiò summa siccitas & squalor eorundem laryngis musculorum hoc efficere potest. Desiccati enim suprà modum extenduntur, & sic angustiam afferunt, præsertim si siccatio confertim fiat. Siccitas autem illa ab humore est nitroso vt dictum est. Sed alia quæstio difficilior oritur, cum strangulatio in angina repente contingat, an id à siccitate immodica id fieri potest, & quomodo? Videtur fieri non posse. Nam si intemperies sicca angustiae & strangulationis perinde causa est, non nisi longo tempore acquiritur, vt ex locis multis doceri potest, ac præsertim cap. 7. lib. 3. de loc. aff. vbi Galen. docet Epilepsiam non ideo ab intemperie sicca fieri, sed ab humore potius quod citò fiat ac soluat, quomodo ergo strangulatio repente continget? Cur non hæctici strangulantur? Nisi quis dicat siccitatem quidem tempore acquiri, sed illam non satis esse necando nisi febris maxima concurrat: quæ febris breui afferre potest ariditatem musculorum laryngis & tensionem præsertim si sit è genere *χρυσιδέων*. Quæstionem hanc Galenus resoluit Com. in Aphor. 35. lib. 4. cum Hippoc. scribit. „ Si cui à febre occupato collum inuertitur, & vix deuorat, sine tumore, lethale: vt illum aphorismum explicet affert similem sententiam lib. 2. Epid. quam apertè enarrat cap. 3. lib. 4. de loc. aff. „ Anginam patientium tales erant affectus, colli vertebrae intrò vergebant, extrâque apparebat collum habere cavitatem, & hoc tactum dolebat: In utrôque loco meminit Hippocrates de angina à contorsione Colli: In Epidemiorum secundo contorsio fit à tuberculo, hinc doloris meminit: In 4 aphorismorum contorsio fit in febre ingente, nec tamen doloris meminit: In 4. Apho. contorsio fit in febre ingente, nec tamen doloris meminit,

quia fortè non est, sed (inquit Gal. Com. in Apho. illū lib. 4.) ob ingentem sit contortio siccitatem, non tam ratione febris, quam peculiari etiam affectione ob affluxum humoris nitrosi colli, & omnium partium eò pertinentium. A siccitate enim repente inducta tensio fit, tractus, & euersio vertebræ: eò autem celerius strangulatus contingit, si febris ingens sit: nam iam peculiaris est affectio squalida colli & gutturis, & auctario accedit febris ingens quæ arefacit, liquat, fundit humores acuit & efferat, vsumque respirations auget, sic malum malo cumulatur. Patet ergo peculiarem quandā siccitatem colli & gutturis strangulationem contingere, quod non satis acutè, vt solet, Galenus explicauit: Quod ne adhuc alicui fictum videatur præter locos adductos ex aphorismis & 4. acutorum alius est manifestissimus part. 28. sectio. 1. lib. 1. Epid. Hippocrates enim illic animaduertit à ferina destillatione pharyngen esse vitiatum & tabefactum hinc retractio gutturis & strangulatio. Vide plura in voce *καταλῶσαι*. Nos autem quid in ægris obseruauerimus aperiemus in rigentissima hyeme cum *αὐχμὸς* esset (qui non tantum de immoderata æstate, sed etiam de hyeme rigidissima intelligitur) cum omnia:

„ *Penetrabile frigus adurit;*

Vt loquitur Poëta: A destillatione ferina ichoris cuiusdam residente crassiore humoris parte in cerebro, instar spongiolæ expressa medulla cerebri excussi vidimus iuuenis cuiusdam fauces, collum & guttur emacruisse ac contabuisse nec non magnam deglutiendi difficultatem: Tamen nullus erat tumor, nulla inflammatio, immoderata siccitas erat peculiaris illarum partium & veluti squalor. Sic species anginæ erat quam & in Aphor. explicat Hippocr. & 4. acutor. Et manifestissimè part. 28. sectio. 1. lib. 1. Epid. Sic quomodo in oculis visitur *ξηροφθαλμία*, sic in gutture sicca angina nullum apud Græcos nomen sortita, nisi quod *ὄναγρος χαλῶδης ἢ πικρόχολος*, ab Hippocr. 4. acutorum dicitur. Et acutiores medici eiusmodi anginam necessario habere aliquid *συντηκτικόν*, & ferinum, ἢ *θνεῖωδες*, & malignum autumant. Nec abs re. Nam incredibile dictu quàm miserè vexetur ægri: vt quid opis afferas ignores latente morbo, nihilque sub sensum medici cadente: vnde ægri colliquescunt, ac tabescunt sine vlla causa manifesta. Sed id Hipp. omnium bonarū

præceptionum author primus literis ad perpetuam memoriam
& miserorum ægrorum cladem cleuandam tradidit. Sed *ὡς*
ἐν *τῷ* *ὑποκρίσει*, præsertim quod ad morbos pertinet hæc suffi-
cient.

TO. Π.

ΑΡΑΚΡΟΥΣΙΣ ἀσφαῖς, ἢ ψιλαφάδης, apud
Hippocratem legitur particula penultima lib. 1.
Prorrhet. sectio. 1. obseruationeque dignissi-
mam habet significationem. Ac de nomine
Ἀρακρούσεως plura ascribere alienum est cum à
Gorræo distinctiones assignentur inter *μανίαν*, *Ἀρακρούσιν*, *πα-*
ρακρούσιν, *Ἀρακρούσιν*, *ἐκστασιν*, & cæteras id genus voces quæ
errorem alienationemque mentis significant. Cum autem
debita constitutio cerebri, siue vt organica pars, siue vt similis
consideretur, integrarum perfectarumque functionum autor exi-
stit, ita læsio eiusque offensa easdem functiones euertit atque
labefactat. Et vt læsionis gradus sunt, ita & causæ: & exaduer-
sum: variant quoque nomina, ne quis fortè iis temerè abutatur
idémque putet esse apud Hippocr. legi *μανίαν* ἢ *Ἀρακρούσιν*,
hinc *παρὰκρούσιν* ἢ *παρὰπαιδῶν*, pro mediocri quadam mentis
alienatione vsurpantur. Vnde *ἀσφαῖς παρὰκρούσιν* mentis error
desipientiæque obscura dicitur. Nec vox illa *ἀσφαῖς* additur ad
minuendam vim nominis *παρὰκρούσεως*, vt si quis dicat *ἐκστασις*
συμπρά. Posterior enim vox alterius vim diminuit. Quid ergo
illud est quod scribit Hippocrates *ἀσφαῖς παρὰκρούσιν* valdè phre-
niticam esse? Declarat occultam tacitamque sæpè mentis aliena-
tionem quæ sensus nostros lateat, & quæ plus in recessu quàm
in fronte promittat: Galenus vt in omnibus industrius est &
acutus, ita in explicanda rei huius veritate pro cæteris ingenij sui
aciem ostentat. Scribit nomine *Ἀρακρούσεως ἀσφαῖς* latens
vitium cerebri significari, pessimum & ægris perniciem creatu-
rum. Nam vt plurimum phrenitidem contingit esse conspi-
cuam, vt cum ægri ciulant, vociferantur, floccos carpunt, mor-
dunt, profligunt, apertèque delirant. Est & alia in qua delirij
quidem summa sunt omnia, sed manifestis illis notis sese pro-
dunt minimè. Et ea sæpè cum veternosa est affectione, quæ
si non adesset æquè petulantes vehemèntesque ægrorum
impetus forent. De eiusmodi affectione locum tertij Epid. 66

vult Commentario in illum locum 1. Prorrh. intelligi Galenus; Nullus phreniticorum vehementer insaniuit. Porro veternosa affectio bifariam adesse potest, vel pituita cerebrum occupante per se aut cum alio humore: vnde partic. 1. lib. 1. Prorrh. sect. 1. Dum ait malum esse si comatosi phrenitici quarto die exacerbentur, significat, ait Galenus; iam non à sanguine malum esse: quia si illud sanguis adduxisset, verisimile esset aut natura iuuante, aut medici ope copiam sanguinis detractam diminutamve esse: nunc autem cum quarto die, quo malum cessare debet, illud increfcat, dominantis pituitosi humoris argumentum est. Quo in loco phrenitis cum comate explicatur à complicatis humoribus. Secundo modo veternosa quodammodo phrenitis esse potest per alienationem temperamentum humidique absorptionem nouo quodam affectionum successu, cuiusmodi est illa affectio quam nomine ἀσθενὴς παραφρέσεως explicat Hippocrates. Itaque subindicat, obscurè tamen, delirium bifariam succedere posse, aut alterato tantum cerebro, aut alienato. Alienatio autem alteratione longè deterior est, & eam nomine τῆς ἐκπύης ἀφθέρσεως explicat in Comm. Gal. vt idem cerebro delirantis contingat, quod & febre hectica laboranti, vt progressu temporis cerebrum affectum ab humoribus labem affectionemq; contrahat quæ numquā eluatur. Quod lanis infectis contingit; vt ait Horat.

Neque suum deponit colorem lana

Assyrio medicata fuco,

Atque talem phrenitin cum paruo pulsu languido ac angusto existere asseuerat, oppressa nimirum, iacente, ac fatifcente facultate. Et qui assident ægris dum ægrum non dimouentem se vident ac taciturnum, breui cum eobenè actum iri credunt, cum mors tamen proxima instet. Adiecit, ἡλαφώδης, Vassæus vertit; Contrectabilis desipientia, alius, palpans, & melius. Ægris quippiam oculis obuersatum quod palpatione manuum assequi se posse putant. Delirij enim signum est contrectando velle quippiam præhendi cum nil adsit quod præhendi possit; Item frequenter desurgere velle ad desiderium. Sic παράφρεσις ἡλαφώδης dicitur, ac si dicat, παραφρεσίντες ἡλαφώδεις. Et miror Vassæum hominem alioqui eruditissimum malè vertisse in Aphorism. 16. sectio. 3. lib. 1. Prorrh.

Prorrh. *ἡλαφώδεις κοπιώδεις*, Contrectati fatigantur. Nam *ἡλαφώδης* non contrectatum, sed contrectantem palpatemque significat, ὡς *ἡρεμαίας ἡλαφίας ἀπόμενον*, contrectatione quadam subobscura aliquid præhendere volentem, ait Gal. Com. in part. penultimam 1. Prorrh. sect. 1. Item malè coniungit hæc, *ἡλαφώδεις κοπιώδεις*: Cum distinctè legi debeant; Palpantes, delassati ac fracti vt minimum appulsus non ferant. Sic bifariam Vassæus errauit, nam ad molestam ægrorum contrectationem, id est, cum blandæ etiam manus appulsu offenduntur non sequitur κόπος, sed ὀδύνη. Quanquam in Coacis legitur ὀδυρώδεις, non κοπιώδεις. Cæterum hoc addam quod pertinet ad illam obscuram latentemque mentis alienationem cum palpo iunctam, quæ magnæ phrenitidis signum est, obseruauit in nobili viro Altissidorenfi istam ἀσαφῆ παρέκκλισιν. Nam obdormiscebat, delirabat perpetuò, interrogatus respondebat, delirabat tamen: perpetuò mouebat manus, & contrectare aliquid velle videbatur: pulsus paruus, angustus, post longam ἐπίδρασιν interiit vndecimo morbi die. Cum modestè quietèque eum delirare videremus, omnium eramus securi. Sed longè nos opinio nostra fefellerat. Hæctica enim διάθωσις inerat cerebro.

ΠΕΛΙΔΑΝΟΝ ^{πῶς πρὸς τὸν πελιδνὸν χρομῶν} & μέλαν colorum differentiæ sunt in morbis ^{πῶς} obseruandæ. Πελιδνὸς quidem mentio iniicitur, non quatenus in morbis boni malive signi speciē portendit. Πελιδνὸς, liuens, medio ferè loco situm est inter nigrum & album absolute. Et cum de nigro aliquid decedit amittiturq; ad liuorem via sternitur. Colorum obseruatio primas in Arte medica tenet, quod illis tanquam certis notis humorum in corpore dominatus deprehendatur: modò non refluant intro motuque reciproco sensus nostros decipiant. Quod Galen. Comm. in Aphor. 2. lib. 1. annotauit citans Hippocrat. lib. περὶ χρομῶν: τὸ χροῖμα τῶν χρομῶν ὅτι, εἰ μὴ ἀμπατισ. Et lib. 6. Epid. sectio. 4. part. 29. Hippocrates scribit, *Διχρὸν ὡς ἂν ἔχῃ ἡ τροφή, ὅπου καὶ τὰ ἔξω ἔπαλσι*: consentaneum est talem in corpore colorationem esse & superficiem, qualis est materia, succus & alimentum in venis. Nam nomine τῆς τροφῆς, omnis in venis contentus succus comprehenditur. Nec abs re colorum differentias obseruauit Hippocrates cum color ad ea symptomata referatur quæ in corporum affectionibus consistunt vt in libris de symptom. causis abundè mon-

stratum est. Hippoc. initio lib. de mulier. natur. tria in hominibus spectantur; Numen, mulierum natura, & colores. Et Galenus cap. 7. lib. 5. de loc. aff. scribit ex coloris in superficie inspectione vitia & hepatis & lienis detexisse. Immo etiam si hepar nec obstructum, nec induratum, nec inflammatum, tamen ex colore mutationem in temperie factam insigniter intellexit. Atque inter colores τὸ πελιδνὸν καὶ μέλαν observauit senex, quod cum alteruter in corpore efflorescit, nihil boni significatur. Porro liuido niger omnino deterior est. Niger enim aut summum incendium, aut extinctionem mortificationemque significat, aut perfectam interceptionem facultatis vitalis quominus partes extimas corporis lustret. At liuor via tantum est πρὸς τὸ μέλαν. Tamen in Prognost. lib. 2. part. 9. locus est quo colligere possis in acutis (in quibus momenta inclinationesque morborum, ῥοπαὶ καὶ ἐφοδοὶ consideranda veniunt) nigritem liuiditate minus nialam esse. Textus hic est. Si digiti ac pedes omnino nigrescunt minus pestiferum, quàm si liueant. An nigror non deterior, νέκρωσις enim absolutam magna ex parte significat? Si enim ex Gal. Comm. in part. 8. lib. 2. Prognost. τὸ πελιδνὸν σημεῖον ὅτι ὁ σβέννυσται τὸ ἐμφυτον θερμασίαν, deterioris conditionis corpus esse nigrities significabit. Item si liuor cum infirmitate corporis non mortem simpliciter designet, sed in propinquo iam esse prædicat, multò magis & nigror. Videndum an hoc verum quod ab Hipp. dictum est. Galen. in Comm. prædicto ait minus propriè locutum fuisse Hippocrateni cum scripsit Nigrorem minus quàm liuorem malum esse; nam debuit potius dicere, vel quod in morbis nigrities omnino lethalis non est, vel quod extremè perniciofa. Sed quatenus nigror minus malus sit quam liuor contra quam communis ratio suadeat, paucis aperiendum. Cum Hippocrates liuorem ait mortem proximam designare, liuorem intelligit cum læsione omnium actionum quæ καὶ θεωρεῖσιν fiunt, ob facultatis infirmitatem aut potius casum, vt part. 7. lib. 2. Prognost. docet. Et si cum tali infirmitate iuncta esset nigrities quis dubitat quin pessimè appareret? Symptomaticὸς enim id fieret. At nigroris pedum & manuum cum mentit, adiecit, si malum facillè æger ferat, & signa alia adsint, salutaria. Ergo cum liuore iunxit, ruinam casumque facultatis animalis, quod symptomaticon est tantum, & pernicipi plenum: cum nigrities signa salutaria vult concurrere: ille enim nigror criticus est, significans ad extrema

materiam morbi fœmitem abscēssisse. Notandumque aliud, dixit, liuorem digitorū & vnguū, & nigrorem manuum & pedum, ac si dicat non sufficere nigrorem digitorum vt sit criticus, sed & pedum: alioqui pars tantū materiæ in partes extinas diuerteret, ac raperetur. Atque ita mortis metus est, vt de Critone legitur Histor. 9. sect. 3. lib. 1. Epid. qui obortis ad talum pustulis nigris interiit: parte alioqui materiæ totius incapace. Quod idem contingeret si aut digiti tantū manus, aut pedum nigrescerent. Contra in Erophantis historia part. 3. sectio. 3. lib. 3. Epid. probabile nigram materiam totam in crura abscēssisse: vnde tametsi nigra minxisset conualuit præter spem. Et apud Hippoc. sub finem lib. 1. de morbis πόν πελιδνόν, pus liuidum ait fieri cum sanguis modicus ad multam saliuam admiscetur: & non statim spuitur, sed semiputrefactum, & effœminatum manet.

ΠΕΡΙΠΡΟΙΑ à Latino interprete particula 7. sectio. 2.^æ flu lib. 1. Epid. vertitur offusio. Sed vt in plerisque grammaticum tantū agit, ita rem quæ ab autore proponitur non satis explicat. Περιρρεῖν circumfluere quidem significat, vnde περιρροια circum-effluxio verti posset. Nomen offusionis quidam referunt ad deiectiones alui confertim factas, spumantes quodāmodo à concluso in iis multo spiritu, quales in melancholia hypochondriaca laborantibusprehenduntur. Quo autore id dicant, non intelligo. Περιρροια ad excretionem vrinæ refertur. Nam cum meminisset Hippocrates excretionum per aluum, leienteriæ, dysenteriæ, tenasmi, iam de alio excretionis genere dicturus scribit, πολλοῖσι δὲ ἡ περιρροια μετὰ πόνος χολάδες, ζυματάδες, πυάδες ἡ γράγυριάδες, ἡ νεφριχῆς. Multis præterea contigere vrinæ effusiones biliosæ cæque cum dolore, &c. Refert autem ad περιρροιας, γράγυριάδες, ἡ νεφριχῆς. Ac si dicat, stranguriosæ, erant effusiones vrinæ, non tamen ob affectum renem tales erant: sed, vt ait Coni. in partic. 8. illius sectionis, fit διπράσις καὶ ἔκκρισις: repurgato nimirum toto corpore quod ob constitutionem anni pluuiosam multam vndique colluuiem in se se congefferat.

Χειρ manus

ΠΟΧΕΙΡΟΝ πνεῦμα apud Hippocr. part. 24. 1. Prorrh. idem est quod φαινόμενον πνεῦμα, & μετέωρον. Nam cum in meatibus respirationi destinatis angustia est, aut labefactum est neruorum principium vt sublimem elatúmque spiritum metu strangulatus ducere cogamur, id dicitur πνεῦμα ποχέρον ἢ μετέωρον. Quod vtrumque tametsi eodem pertineat, tamen ποχέρον eatenus dicitur, quod sensibus nostris appareat, coacto aegro nimirum scapulas respirando conspicuè mouere ad redimendam compensandamque frequentiam spiritus: non quin sit difficilis ea respiratio. Et quod aduerbium ποχέπως, per ἐπείμως, ἢ ῥαδίως explicet Galen. vt πνεῦμα ποχέρον ἔχει sit ποχέπως ἀναπνεῖν: Illud ποχέπως ἢ ἐπείμως, non refertur ad aegrum respirantem, sed ad eos qui adsunt, quique eum respirantem facillè vident, id est, magno conatu spiritum ducentem. Quod longè petítum videtur. Et apud Galenum eodem loco πὸ ποχέρον τῷ ἀπὸ χειρμένη, id est, occulto, contactoque opponitur.

ΠΥΡΕΤΟΣ εὐψυχθεὶς eleganter ab Hippocrate dicitur part. 7. lib. 1. Prorrh. Febris perfrigerata. Vt cum in leipyria febre, aut Causo vruntur interna, extimæ verò partes algent. Nec enim tametsi febris definitur per expansionem caloris alieni in corpus vniuersum, ex eo colligere est febrem propriè non esse, si in extimis partibus frigus adsit summum: Cum febris non tam ex eo sit æstimanda quod in corporis partibus conspicuis calor fusus sit, sed potius cum in internis maximèque in partibus nobilibus conceptus est. Quod apertè Gal. explicat Coni. in partic 29. sectio. 1. lib. 6. Epid. Et Comm. in part. 7. lib. 1. Prorrh.

T.O. P.

ΕΥΜΑΤΙΚΗ διάθεσις Latinis, dispositio rheumatica, nam nomen ρευματικὴν circuitione est explicandum. Et cum nomen hoc ambiguum sit, verbi homonymia est explicanda. Cum à partibus superis in inferas, aut validis in infirmas, aut continentibus in contentas fluxio sit, ρεύμα ἢ χαλάρωσις, Græcis id διάθεσις ρευματικὴ ἢ χαλάρωσις dici potest: Et peculiari nomine dicitur

Vide c.
14. & 15
lib. 2.
de diff.
feb.

cum humor à capite descendit qui varia inducit symptomata vt docet Galen. lib. 3. de Sympto. causis, cap. 4. Quo loco κατὰ ῥῆσιν, ad caput refert siue ab intemperie simplici, siue composita malum ortum sit. Et alio nomine τὸ ῥεῦμα dicitur τῆς κατὰ φύσιν. Nam in aliis partibus ῥεῦμα aliud partis nomen sibi adsciscit, vnde in Prognosticis animaduertit. Gorraeus ῥεῦμα γαστρὸς, dici pro alui profluuiio. Et nos fluxum aliquem hepaticum dicimus, lienosum, dysentericum, quæ omnia nomine τὸ ῥεῦματος includi possunt, cum partem aliquam principem autoremque sui agnoscant hi fluxus: Et accommodatè ad hæc quæ dicimus Gal. cap. 4. lib. 3. de Sympt. causis, ait analogiam esse inter caput & ventriculum in fluxionibus ipsis. Quo enim modo caput malè affectum sese exonerans in partes aut propinquas, aut remotas, varios morbos producit, vt tabem, inflammationes in hepate aut liene Galeno cap. 14. 2. de differ. feb. aut voluulos in intestinis Hippocrati lib. de Glandulis: Immo & lingua alui profluuia (nam horum caput autor est vt ait Hippoc. lib. περὶ παθῶν:) Ita malè coquens ventriculus diarrhoeas facit: Et tempore partes illæ imbecilliores factæ malum producant vt licet colligere ex Hippocr. lib. περὶ παθῶν. Nam ait venter inde fit ἀδενής & λεπτός. Aliam analogiam eamque elegantem scribit Gal. 2. de differ. febr. inter caput & ventriculum dum adumbrare vult (nusquam enim ratio causaque expressa est) cur certa periodo fluxiones sint reduces: Vt, inquit, ordo est excretionis in ventriculo ipsorum excrementorum, & tamen ignoratur, quia causa excretionis nescitur, ita quia ignoratur causa generationis, & excretionis excrementorum in capite, influxus proportio & ratio quoque nos latet. Ergo cum pars aliqua princeps; vt cerebrum, multum humoris accumularit, impatiens tanti oneris relegat in partes illas. Accumulat autem multum in se vel quod debilius sit, vel quod pituitæ sedes sit vt problematicè, non tamen sine ratione, scriptum est lib. 4. de morbis apud Hippocr. Nam quicumque eum lib. scripsit ab euentis remittitur, nec tam naturalium humorum rationem habet quàm non naturalium, cum nemo ignoret si quis humida frigidâque multa pituita abundet à qua aut tormina sentiat, aut dolores articulares, aut horrores sub cutè frequentes sentiat, quin horum malorum origo à cerebro sit. Ergo ab hoc pituitæ prouentus, cum itaque debile, & quatenus est eiusmodi cerebrum multum

pituitæ accruat in se colligitque, & quatenus cucurbitæ instar attrahit, Estque spongia, ad istam congeriem hoc facit plurimum, vt demonstrat Hippocr. 4. de morbis, & lib. de Glandul. sed incommodum hoc alia opportunitate compensat & redimit. Quia enim superum locum tenet tanquam in arce, & principatum quendam in corpore, eatenus sese expedit ea pituita quam suo Marte peperat, aut quia imbecillius, aut alia ratione. Horum omnium argumentum est, quia cum suam vim non potest exercere, & ab onere opprimitur, succumbit victum. Hinc Apoplexiæ, Epilepsiæ, comata, catochæ, quæ omnia pituitosi humoris cerebro familiares sunt soboles. Nam vt annotat. Gal. Comm. in particul. 20. lib. 1. Prorhet. Caloris est mouere, & non finire ea quibus inest quiescere, ita frigoris est ea immobilia reddere in quibus quoque inest. Et cum ita affectum est cerebrum vt mittat in has aut illas partes, id *πνευματικὴ διάθεσις* dici potest. Sed longè alia est harum vocum proprietas cuius gratia hæc conimentamur tanquam multum profutura. Nam propriè diathesis *πνευματικὴ*, ad partes fluxione tentatas eaque diuturnâ refertur, aut cum præ imbecillitate sua siue naturali, siue adscititia nata est, pars recipere humores aliunde influentes eosque corrumpere, quod non faceret, nisi iam malum habitum contraxisset, & iam in *πνευματικῇ* dispositionem deuenisset. Priorem modum, nempe quod pars fluxione multum tentata tandem in *πνευματικῇ* *διαθεσὶν* deueniat, explicat Galen. cap. 17. lib. 2. de differ. febr. cum ait: Si desinat fluxio (vt iam in partem imbecillam nil descendat) quia calor malus partis definit: & dispositio partis suscipientis fluxionem permoueat, idem suscipienti parti, quod & mittenti prius conueniebat, accidit. Nam excrementa colliget, & quia prauus in ea collectus sanguis, & quia debilis est. Adeo vt onus potius sit sanguis in ea contentus quàm alimentum. Et hoc est in *πνευματικῇ* *διαθεσὶν* deuenisse. Et corruptio quæ prius erat per modum fluxionis, nunc est per modum generationis in parte ipsa imbecilla reddita, & congestionis. Nec solum id ab excremento collecto fit, sed etiam ab alimento ipso quod corrumpitur ob vitium vetus contractum à diuturna defluxione. Idem plenius explicat Gal. cap. 14. lib. 2. de diff. feb. Per plethoram aut cacochymiâ partes infirmissimæ aut Erysipelate, aut herpete, aut alio morbo tentantur, aut habent illam quam dicunt *διάθεσιν πνευματικῇ*. Quod non significat sim-

pliciter partes ita comparatas esse vt aliunde recipiant, sed iam
 suo ingenio (licet nil mali aliunde adfit) alimenta excrementa;
 corrumpere quæ in alias partes secedant. Aliud enim est *ῥευματισμὸς*,
μαλινέειν, aliud *διαθεσις*, habere *ῥευματισμὸν*. Nam illud signi-
 cat tantum dilui partem imbecillam ab eo humore qui à parte
 forti onerata mittitur: hoc autem malum contraxisse habitum
 demonstrat. Ac iam de priore modo. Posteriorem modum
 nempe cum pars fortè imbecillitatem contraxit, non autem ra-
 tione diuturnæ fluxionis, vt in priore modo diximus, à qua im-
 becillitate, & alimentum, & ea quæ ab aliis sanis partibus mit-
 tuntur corrumpat, explicat Galen. cap. 4. lib. 1. de loc. aff. qui
 locus est admodum commemoratione dignus. Quidam à be-
 nignis succis offendebar, dolores sentiebat & tormina, Ga-
 leno roganti quid ita esset, respondit in eam se affectionem ve-
 nisse ob vsum medicamenti quod ad euacuandos acres humores
 sumpserat: Galenus, coniecit vitiatum esse intestinum, & iam in
 rheumaticam dispositionem deuenisse, propterea quæ faciliè ie-
 coris excrementa recipere in se, eaque corrumpere. Sic essentia
 & *διαθεσις ῥευματικὴς* in duobus consistit, vt promptitudo & fa-
 cilitas sit ad recipienda aliarum partium excrementa: præter
 id, vt ea corrumpat. Vtrumque autem contigit ob vitium à
 parte contractum. Et nisi istud esset vitium, & iam praua dispo-
 sitio faciliè admitteret excrementa hepatis intestinum, & ea nec
 corrumpere, nec ab eis læderetur. Nam cum sanum est intesti-
 num faciliè excrementa iecoris sustinet, cum ea non stimulent
 multum (nisi aut in propria sede vitium nata fuerint, aut id à
 parte in quam descendunt, & in qua morantur contraxerint.)
 Nec necesse illa excrementa mala esse per se, cum quod ieco-
 ris excrementum est, id alteri parti alimentum esse possit, vt ab
 eo fructum & voluptatem pars capiat. Sed cum pars malè
 affecta est, & præsertim cum incidit in *ῥευματισμὸν διαθεσιν*,
 proprium alimentum corrumpit, nedum partium aliarum ex-
 crementum: immò à re minima offenditur. Demonstratum
 enim ante ex 17. cap. lib. 2. de differ. feb. alimentum ita affectæ
 parti onus potius esse quàm nutrimentum. Nomen autem
 hoc *διαθεσις ῥευματικὴς*, apud Galenum sæpè legitur, nec satis
 apparet quid eo significetur. Non tam modum fluendi significat,
 vndeunque id fiat, quàm partis ipsius affectionē & *διαθεσιν*, siue
 sit imbecillitas in ea parte contracta, quod Galeno videtur, siue

fluendi quidam impetus: Item, an per venas & arterias fluxio fiat, an per inanes meatus. Vulgus medicorum; & ignarum quoque omnes à capite fluxiones esse censet. At antiquis contra videtur; id quod nomen *διαθέσεως πνευματικῆς* indicat. Nam & vndecumque & in quascumque partes deriuari. & à vasis, & ab inanibus spatiis in quaslibet partes humor potest. Et vt in infinitum nostra non prodeat oratio, satis erit locus designare in quibus istam *πνευματικὴν διάθεσιν* celebrat Galenus, vt ex locorum collatione intelligas quid hoc nomine significetur. Galenus

Cap. 4. lib. 1. de loc. aff. obseruat quempiam acre medicamentum sumpsisse, inde vitiatum est intestinum, inde in *διάθεσιν πνευματικὴν* deuenit, & facile iecoris in se excrementa recepit, & ea corrumpit. Hic *ὑπαρξίς τῆς διαθέσεως πνευματικῆς* explicatur. Et vix alio loco enucleatius id describitur.

Cap. ult. lib. 2. de diff. feb. Alius est locus vbi meminit ipsarum *πνευματικῶν διαθέσεων*; Imò & libr. in quo de istis affectionibus rheumaticis egit disputat de causis periodorum. Item qua ratione in affectionibus & inflammationibus externis contingit, vt in exacerbatione & dolor, & tumor augeatur, & venæ turgeant ob affluxum inutilis materiei: Idem quoque contingat in internis pulmonum affectionibus & thoracis, & in inflammationibus.

Illo loco meminit *πνευματικῶν διαθέσεων*. Item cum agit de menstuis immodicis, vt fiant humoribus à venis deriuatis, ad venas vteri sanguinem depelli, ait, *ὡς ἐν ταῖς διαθέσεσι πνευματικαῖς*; vide plura à nobis explicata in primo tomo Consiliorum meorum. Item *ἐν τῇ πνευματικῇ*, Galenus lib. de sang. missione, Cap. 8. cum de ea exoneratione sermo fit, quæ in habitum corporis fieri solet. Qui locus *πνευματικῆς*, non esse à capite repetendos, more vulgi, docet, sed ab interiore corpore robustiore in genus musculosum infirmius & imbecillius. Et pluribus id explicatū est in eo quem sic inscripsimus lib. Examen duorum morborum qui ab antiquis non sat abundè sunt explicati & definiti.

33 Horum prior *πνευματικὸς* affectus, & *σπληνίτις* ἐξω dicitur, alter pleuritis ex dorso: Et inter locos memorabiles occurrit vnus in quo agit de distinctione excrementi partium neruifarum & carnosarum: Caro (ait) non propria sui ratione fuit mucosa, aut alia pars sanguinea, sed proprium eius excrementum est quale ἐν ταῖς πνευματικαῖς διαθέσεσι & in iecorariis excretionibus. In membranis & ossibus facile apparet mucus, rarò in carnibus: Qui locus facile potest explicari ex lib. 1. locor. affect. cap. 4.

Pluribus

Pluribus id definiti posse, sed satis erit Lectori locos annotasse, ut ex lectione & comparatione huius rei verum germanumque sensum eliciat.

ῥῆξις τῆς φλέβης ἢ τῆς ἀρτηρίας

ΡΗΞΙΣ καὶ ῥήξις pro venarum rptione accipitur apud Galen. Et διαπιδίσεις, ἢ ῥῆξις, ἀναστόμωσις, ἢ ἀνάδρωσις, ad αἰμορραγίας referuntur. Quamquam αἰμορραγίην ad narium fluxum propriè refertur. Galenus verbo composito eoque prisco vocat part. 86. lib. 4. acutorum φλεβορραγίας. Dicemus autem quibus signis ῥῆξις ἢ ἀναστόμωσις, & aliæ differentiæ distinguantur: quod id non minimum conferre videatur. Ρῆξις apud Galen. Com. in Aphor. 78. lib. 4. Ρῆξις, ἀκριβὲς αἵματος ἐργάζεται κένωσιν. Ruptio est cum meraci purique sanguinis excretio fit: Malè in vetere Leonicieni interpretatione: Disruptio, ait, puris sanguinis facit euacuationem, locus corruptus planè. Item ἀθρόως fieri debet in rptione euacuatio, & repentè Græcis ἐξαίφνης. Vt ea ratione scripserit Hippocrates; Qui sponte euacuationem meum, iis à renibus ruptio venæ significatur. Et vox ἀπὸ ταυτομάτης, duo significare potest, sine causa manifesta, & repentè. Et excretio purioris sanguinis repentè, cum nihil præcesserit quod hoc afferat, fieri potest & ob nimiam venarum repletionem (vnde talis ruptio ad causam non manifestam refertur) & ob saltum æquitationemque: & hæc ad causam manifestam pertinet. Itaque placet Galeno in Com. τὸ ἀπὸ ταυτομάτης potius, ἐξαίφνης, significare: Hæmorrhoidôn fluxus cum fit, non debet fieri, αἰμορραγικὸν πτόπον, ac si ruptio aliqua esset, id est, non ἀθρόως, sed χυβραχὺ, ait Gal. Com. in Apho. 25. lib. 4. Quo ex loco modum fluentis sanguinis in ῥήξει, & ἐν ἀναστομώσει facillè colligere est. At in anastomosi non fit κένωσις ἀθρόα, sed χυβραχὺ: vnde ῥήξιν ἢ ἀναστομώσιν, differentia patere potest, quod ἐν τῇ ῥήξει, fit euacuatio ἀθρόως ἐν τῇ ἀναστομώσει, paulatim fiat, præsertim si paucus sanguis. Leonicienus vertit, præsertim si parua sit apertio. Quem errorem ut omnes animaduertant verba Græca fidem facient. ἢ δὲ ἀναστομώσιν suppl. γίνεται ἐν ἀθρόον αἷμα περὶ χέουσαι, ἢ μάλισθ' ὅταν ἢ βραχὺ. Anastomosis non confertim sanguinem fundit, præsertim cum paucus exiguisque fuerit. Adiectivum βραχὺ, an ad αἷμα, an ad dictionem, ἀναστόμωσις, refertur? si ad illud, & sensus constat, & sollicitissimus non est, si ad anastomosin, sen-

sus quidem stare potest, sed non ita proprius, at solœcis mus non potest euitari. Αναβρώσεως signa alia sunt, nam & dolores præcesserunt, & puris nonnulla fit excretio. Plura Comm. in Aphor. 78. lib. 4.

πρωτο προειρη-
ναι
πρωτος iactatio
confutatio.

ΠΙΠΤΑΣΜΟΣ ἀπὸ τῆς πίπτει, quod verbum ad egros Celsus refert qui in lecto consistant sese: Proprie Latine dicitur. corporis disiectio, proiectio, inquietudo, dum aut affecto superiore orificio ventriculi, aut maligna vi morbi ita affectus est æger, ut ignoret quo situ corpus collocare debeat. Atque idem πίπτεισιν nomen significare videtur, quod ἄσθα, ἡ ἀλυσμός, cum subinde decubitus mutat æger: Vide Comm. in part. 22. sectio. 2. lib. de Dieta ἡ δ' ὁξείων. Porro quod omisit Gorræus ἀλυσμός, apud Hippocratem duplex est, ναυπιάδης ἡ ἀνέμετος: plura aliàs.

Τ Ο. Σ.

Τελος, ἁβύσος
πίπτειν liquidum
excretionem

ΠΑΤΙΑΗ Galeno Comm. in particulam 22. lib. 2. de Diæta acutor. significat liquidam alui excretionem, ut cum malè pransis cœnativæ (si quid nimirum peccatur aut in tempore, aut ordine, aut qualitate rerum assumptarum) calor ventriculi afficitur. Ita enim chylosis vitiosa fit, & ciborum non coctorum excretio fit. Interpretes Hippocratis malè vertit πᾶν alui læuorem. Aliud enim est alui læuor, aliud verò πᾶν: quanquam affinitatis nonnihil inter sese habent.

σπῆλαι, ὑψηλοὶ, ὑψηλὸς
σπῆλαι, ὑψηλὸς, ὑψηλὸς
σπῆλαι, ὑψηλὸς, ὑψηλὸς

ΣΠΑΔΩΝ, aut melius πᾶδων (quoniam nomen πᾶδων, significat) apud Hippocratem lib. 1. de morbis peculiarem habet significationem, eamque non negligendam. Cum illo loco de empyematis causis disputat, inter eas recenset rupturam venarum in pulmonibus, Item & earundem venarum πᾶδων. Ruptura autem & πᾶδων differunt, ferè ἡ πᾶδων ἡ μᾶλλον. Potè cum quis inmodicum laborem sustinuit, aut vomuit, sæpè in pulmonibus rumpitur vena: ob sanguinis motum rapidumque violentum, unde purulenta sequitur excretio vlcusculo facta: Sin autem præeunte motu isto violento sanguis targeat & vena non rumpatur: Idem contingit venis pulmo-

num quod & venis quæ à Medicis varicosæ dicuntur. In pulmone vena δ χιρσὶς fit, id est; dilatatio venæ à sanguine ibi coacto & stagnante. Nam & dilatatio ista autore Aëtio in omnibus partibus contingere potest, quæ venas habent, præsertim si à fonte caloris sint diffusæ. Sed hoc ab Aëtio dictum est, quia nouit bifariam dilatari venas, vel ob sanguinis pigritiem tarditatemque cum crassior est, fœculentiore, & à calore spiritûque influente non illustratur: eoque modo varices propriè fiunt. Alio modo cum per incitationem violentumque motum fit; Infilit enim sanguis, & sibi velut iter præcludens dum conferim mouetur, venæ dilatandæ occasio est. Quod in pulmone τ χιρσὶς, aut χιρσὶς δὲς π, Hippocr. 1. de morbis vocat, & τ ἀσπιδῶνα. Ait enim in pulmone ab exercitatione velut χιρσὶς fieri, quem ἀσπιδῶνα vocare possis, interpretis satis malè; Acutum tractum, vertit. Et paulò post de venis in lateribus positis loquens ita scribit; Eodem modo venæ in latere afficiuntur, quæ intus in superficie positæ sunt. Et cum sic affectæ fuerint, χιρσιδῆ γίνεσθαι & μετέωρα εἶναι, varicosæ fiunt venæ & intus in molem aliquam attolluntur: Ac si diuellerentur vasa ipsa vt intumescant. Et propter eam diuulsionem solutionemque continuitatis τὸ ἀσπιδῶνος, nomen ἀπὸ τῶ ἀσπί & σπιδῶν deriuatum imponitur.

Σ ΠΥΡΑΤΩΔΕΣ ἀγγεῖσματα, ἀπὸ τῆς πυρεθῶν, id est ab excrementis caprarum quæ globulorum instar rotunda sunt, & sua circumscriptione circumducta. In dictione, πυρεθῶν, docuimus in resiccatis à calore arefactisque maximam partem sicca, arida, rotundaque ac globulosa reddi excrementa. Nam calor exugit exiccaturque. Nec tamen necesse esse illic demonstrauius quoties aut hepar, aut interna ardent spyrathoden esse excretionem. Etenim Hippocr. part. 4. lib. 4. de Diæta acutor. Dum historiam febrium ardentium explicat, ait in illis liquidas esse excretionem & pallidas. Galenus hoc contingere ait, quod humores serosi sint ac crudi, ideoque tenues quod coctio omnis crassefaciat. Idem Hipp. partic. 30. sectio. 2. lib. 1. Ep. in febribus continuis quas πυρεθῶν vocat, excretionem multarum per aluum humiditatum obseruauit, cum tamen æstus ingens esset. Et partic. 40. lib. 4. acutor. duabus de causis aluum in febribus liquidiores esse

posse contendit, aut propter ventris phlegmonem, aut propter colliquationem, sic diuersa ratione phlogosis ventris aluum lubricat, & astringit. Inter cæteros verò locos de siccis aut liquidis excrementis hepate aut simpliciter inflammato, aut imbecilliore reddito, aut ventre affecto, occurrit vnus ad particul. 17. lib. 4. acutor. Vbi notabis vim verbi τὸ κεχλῶσθαι. Sæpè tamen σπυρεαλδὸς excrementū est, & agrè egrediens (quod πρὸς ἀνάκλην vocat Hippocr. 2. Prognost. & in Prorrhethico) inflammato aut incalescente plurimum fit hepate, vt pote tenuem humoris partem exugente & alliciente. Quod 3. Epid. Histor. 2. notum est de Hermocrate, cui cum inflammatum hepar esset, ab aluo combusta, dura non paucæque exibant. Idem & in Prognosticis annot. Hippocrates de Hydropicis loquens. Nam hydrops aut affecto primariò hepate fit, aut secundariò tantum. Secundariò ob inflammationem quandam lactium, mesenterij & primarum venarum. Primariò ob inflammationem in ipso hepate conceptam. Quanquam ab aliis causis esse potest. Sed posita hypothesi hâc, nimirum & in hepate inflammationem esse, & aliàs in mesenterio: non minus ab hoc, quàm ab illo sequitur hydrops. Sed Hippocrates distinctionis notas assignat. Si mente eas velis assequi, sciendum primum hydropi ab inflammatis ilibus & mesenterio nato profluuium alui adesse socium: Contrà hydropi nato ab inflammatione hepatis aluum siccam dura excernentem agrè (quod excretionem spyrrathodeni designat) coniungi. Sed eius rei causas tres assignat Galenus in Comm. in partic. illan. 2. lib. 2. Prognost. Prima est quia inflammatio lactes debilitat, vnde non amplius attractioni hepatis subseruiunt. Hinc non remanet in tenuibus intestinis χλὸς, sed rapitur, & pellitur. Secundò alimentum corrumpitur hinc facultas ad excretionem excitatur. Tertiò ob loci calorem impensè auctum multa bilis generatur, hinc ἐρεθισμός. Quo loco quæstio proponi potest cuius cognitio plurimum vtilitatis ad diagnosin, & affectuum therapian est allatura. Cur non eadem ratione inflammato hepate fluor alui contingat, ac cum mesenterium ardet? Primum demonstratum est ante in biliosis, continuis & adurentibus febribus, in quibus hepatis æstus est, profusorem aluum esse ex Hippocr. & hoc signum esse πυρεσθέν, nonnihil accedens ad παρρηγιανόν, quod calor febrilis auctus omnia cruda faciat

ac corrumpat. Secundò si ex Galeno illa inflammata siue mesenterium, siue lactes vocaueris ideo fluorem afferunt, quod multum bilis generent, ideoque aluum citent, multò magis id præstabit hepar bilis officina. Cur non generabit ichores & bilem quibus aluus citabitur, quemadmodum & iidem ichores singulum faciunt inflammato hepate? Præterea, si mesenterium inflammatum corruptionem cibi affert floris causam, cur non & hepar? Immo potior ratio videtur. Item si inflammatio hæc in mesenterio angustiam affert, unde ἀνάδωσις impeditur, cur non & in hepate, & per consensum in mesenterio? Et si hepar exassat, adurit, exsiccat, cur non & mesenterium? Cuilibet enim parti inflammata datum est oblatam rem calfacere, ac quoad potest, siccare. At dices, si hepar inflammatum est, exassat, torret non solum quæ in se habet, sed quæ in venis melaëicis continentur & deuehuntur; Immò faci sanguinis simile reddit excrementum (quod ideo Græcis dicitur *ὑποερσινώμενον* Galeno cap. 7. lib. 5. de loc. aff.) sed si cum inflammatione iuncta sit imbecillitas, tunc adest liquidior aluus: at numquid intemperies calida & phlogosis hepar imbecillum reddit, proinde fluorem hepaticum accersit? Non est necesse. Ideo aliud est inflammari hepar, aliud mesenterium. Nam cum illud ardet, saltem deuectio fit alimenti, illudque alimentum moram trahit circum hepar. Oportet autem agens ei quod patitur vicinum esse: at cum mesenterium ardet impeditur illa alimenti ἀνάδωσις, & non moram trahit alimentum, sed quia non subit præterlabitur. Impedita autem ἀνάδωσις maximè aluum liquidiorē facit. Rationes tamen in vtrāque partem allatæ, ac confictæ multum probabilitatis habent, & plerisque negotium sunt daturæ.

ΣΥΝΑΓΜΑ ἀπὸ τῆς *ἑνωμένης*, apud Hippocr. particul. 15^a *ὑποερσινώμενον* sectio. 3. lib. 6. Epid. coagmentationem concretionemque lapidis significat. Galenus multis in locis cum Hippocrate utitur nomine *ὑποερσινώμενον*. Et in 3 Aphorismorum *ὑποερσινώμενον* dicit. Illo loco sexti Epid. Hippocr. meminit *ὑποερσινώμενον* μετ' ὕδατος, ut distinguatur à synagmate *ὑποερσινώμενον*. Ut *ὑποερσινώμενον* dicatur μετ' ὕδατος post collectionem vrinæ in vesica, à renibus in hanc percolatæ. Nec enim ὕδατος mictum significat, sed collectionem vrinæ in vesica post secretionem factam,

ἔρσις Latinè quidem, Miſtus, reddi poteſt, ſed non vt nomen, Miſtus, actum meiendi ſignificet. Quidam per nomen τῆς Συναſματος μετὰ ἔρσις leuem horrorem qui præhendit ſub dio meientes, intellexere. Sed hac interpretatione ſuam inſcitiam apertè declarauerunt, vt nos in libello de lapide à nobis conſcripto aperuimus abundè.

τρεφω
nutrio.

^{connutritus.}
ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ἄστος, morbus vnà nutritus, vel ad verbum, connutritus dici poteſt. Is autem Συτροφος dicitur qui longo tempore corpus detinuit ac exercuit, ac ſi principiis ipſius naturæ primis inhæſiſſet ac cū materno lacte ſuctus fuiſſet. Non videntur autem planè morbi connutriti idem eſſe cum diuturnis, de quibus Hippocrates in Aphoriſmīs cum eorum crīſin, aut ſolutionem potius explicat, vt Aphoriſm. 28. lib. 3. plurimi affectus diuturni (nam vocem λεόνειον addit Galenus) pueris iudicantur, nonnulli in 40. diebus, alij in menſibus, alij in annis ſeptem quidam cum puberes anni inſtant. Qui permāſerint, nec pubere ætate deſſerint pueris, nec cum menſtrua incipit purgatio, εἰωθεν λεονίζειν durare, ac perſeuerare conſueuerunt. Leoniceus vertit, Commori conſueuerunt: ad rem quidem aptè ſatis, ſed non ad verbum. Melius autem durare verteretur, nec enim eos affectus neceſſe eſt ad mortem comitari, ſed durare quidem fas eſt. Si autem iam præcipitis decrepitæque ætatis homines præhenderint, confeſcunt quidem ac commoriuntur. Qua in ſententia fuit Hippocr. Aphor. 39. lib. 2. Aphoriſmorum: Senes, præſertim qui in prima parte ſenectutis degunt, maximam partem minùs ægrotant quam iuuenes, qui verò morbi diuturni eos adoriuntur, τὰ πολλὰ ξυμποθήσκουσι. Maxima ex parte commoriuntur. Non dixit, χρονίζουσι. Quod notandum, vt detegatur error Leoniceſis qui τὸ λεονίζειν commoriendi verbo explicauit. Omnes quidem Σύντροφοι, morbi diuturni ſunt, vnde diuturnitatis verbo à Galeno deſcribuntur; ſed non contra diuturnis omnibus Συντροφος nomen rationemque attribues. Vt Connutritus morbus ſuæ originis primordia à primis elementis igne & aqua, quæ Hippocr. in generationem ſufficere abundèque eſſe eleganter lib. 1. de Diætâ tradidit, videatur repetere ac arceſſere. Vt ſi plus aquæ cuiſiam inſit, in humidiores morbos præceps magis ruct: ſi plus ignis æſtiorum

morborum procellis facilius tentabitur, eosque fouebit, ut
 enim temperies natua morborum parens existit, sic & con-
 seruatrix. Et ut Galen. Commen. in Aphorismum 39. lib.
 scribit, πάντες τοῖς οἰκείοις νοσήμασιν ἐν ἀλωτότεροι εἰσι, corripun-
 tur facilius morbis congeneribus. Connutritorum morborum
 in classem vocabuntur hemicrania, podagra, calculus, tabes,
 præsertim cum aut à semine ipso labes contracta est, aut à nu-
 tritu quem à matre in utero cœpit fœtus. Sic Hippocrat.
 in lib. de Aëre, locis & aquis conuincit ex eo semen à toto cor-
 pore decidi, quod ex macrocephalis macrocephali, ex sanis sa-
 ni nascantur. Præterea Hippocr. lib. de sacro morbo, quem
 planè non reiicit Galen. ex numero Germanorum librorum
 Hippocratis Com. in partic. 4. lib. 1. Prognost. aliam rationem
 astruit illius contractæ ab initio imbecillitatis: Purgatur & flo-
 rescit cerebrum pueri in utero sicut & aliæ partes priusquam
 gignantur. In hac purgatione si probè purgatum fuerit, & nec
 plus nec minus defluerit, fœtus maximè sanum caput est ha-
 biturus. Sin amplior colliquatio à cerebro fiat, dum augetur
 fœtus morbosum caput habebit, & sonitu plenum, nec solem,
 nec lumen, nec frigus tolerabit. Aliæque illo loci, scribuntur
 digna intellectu. Sic ea infirmitas à primordiis ortus nostri de-
 riuatur, & ὀνιτις dicitur, siue mala διάθεσις, siue morbus,
 siue impotentia, seu infirmitas vocitetur. Ex præcedentibus
 liquidò constat κατὰ χροῖαν quidem omnes morbos diu nos
 exercentes ὤντες dici vocarique posse. Sed aut ὀνιτιοί,
 dicuntur qui nobiscum nascuntur in principiis ipsis velati siti
 latentesque, & qui tempore enicent ac in lucem promittantur.
 Iique aluntur clementumque capiunt ac roborantur, nisi mu-
 tatione ætatis quæ ex libro 3. Aphorismorum iuuare plurimum
 solet, aut euacuatione aliqua naturali aliquid aliud contingat.
 Item ὀνιτιοί dicuntur morbi qui nos quasi demum natos non
 inuadunt, sed peculiari aliquo Diætæ vitio, aut excrementorum
 prouentu nos corripunt, qui si iam ætate grandes ceperint
 vna cum fato ipso concedunt. Posteriorem modum explicat in
 Aphorismo 39. lib. 2. Qui morbi senibus accidunt diurni
 magna ex parte comitantur ad mortem & consenscunt. Item
 Aphorismo 40. illius libri, raucedines in valdè senibus costio-
 nem non admittunt. Galen. in Comm. ait non solum illum
 morbum senes ad mortem comitari, sed nephritin, podagram,

& omne morbi genus à frigidis humoribus natum: quod diuturnum est, Galeno scribente Com. in Aphor. 39. lib. 3. omnes morbos diuturnos frigidos esse. Sed vt propriè loquamur qui iam senes factos præhendunt morbi ratione præsertim imbecillitatis, temperamenti, & congeriei succorum crudorum, dicuntur οἰκῆτοι, congeneres non autem σύντροφοι. Sed de morbis nobiscum natis & in sinu nostro veluti positis aliud est, cum ὁ σωφρονισμὸς nomen illis propriè addicatur. De his Hippocrat. part. 6. sectio. 5. libri 6. Epid. scribit; Morbi σύντροφοι in senectâ relinquunt, per coctionem, solutionem, aut rarefactionem.

Galenus valdè laborat in explicatione illius Aphorism. Nam si omnes morbi diuturni frigidi sunt, vt paulò antè dictum est, syntrophî morbi diuturni in senectâ vires acquirunt, nedum soluentur. Omnes autem frigidi senes comitantur ad extremum vsque diem, vt etiam demonstratum est, & vt Galenus Comm. in Aphorism. 41. lib. 7. scribit; Senioribus omnia mala peiora fiunt ratione imbecillitatis sic σύντροφοι, & diuturni morbi aduentante senio deteriores euadent. Quod & Comm. in Aphorismum 6. lib. 6. abundè explicat, dum rationem reddit, cur renum & vesicæ vitia in senibus non curentur. Nam est virtutis magna imbecillitas quæ tamen variat pro variis senectutis temporibus, cum crudi senes viridèsque sint, alij præcipitati & capulares, vt Galenus in libris de sanitate tuenda pluribus explicat. Nunc cum ista sese ita habeant, videndum an verum sit quod Hippocrates scribit, τῶν σωτρώφων, nomine morbos intelligens qui nos ferè ab initio comitati sunt peculiarem temperamenti rationem consequentes. An de frigidis, an verò de calidis intelligit Hippoc. Non de frigidis, quia adaugerentur potius ætate senili & nouo excrementorum prouentu fouerentur. Minus verò de calidis Aphorismus est audiendus, cum suprâ positum sit omnes affectus diuturnos frigus parens agnoscere. Accedit quod cum Hippocrates dicat morbos in senio λίσσιν, cessare ac quiescere, λύσις autem nomen ad morbos frigidos & diuturnos pertineat, 1. cap. 1. de Crisibus. Mirum non est si de frigidis morbis intelligatur. Nec enim audire oportet veterum interpretum aniles nugæ qui morbos in senectâ relinquere aiunt, animi quidem morbos iracundiam, avaritiam, superstitionem, Græcè, δεισιδαιμονίας: corporis autem,

amatorias perturbationes. Hæc tanquam commentitia & inania reiiicit Galenus. Vt ad rem redeamus. Morbi in senectâ relinquunt, præsertim qui in intemperie calida positi sunt, vel potius morborum ἀσθενείας quædam, & intemperaturæ quædam morborum parentes, quandiu ætatis feruor viget, parua occasione morbos propriè dictos suscitant, sed ætatis flexu cum iam deserbuit calor acer à temperamento senili potè frigidior temperationem moderationemque habent. Galenus meminit in Comm. de articularibus morbis ab intemperie calida, de cephalæis, & nephriticis doloribus ab eadem intemperie natis. Quorum morborum dispositiones, & vt ita dicam in eos inclinationes & propensitates sunt nobis congenitæ & συγγενοί. Et ætatis senilis temperies ad frigiditatem deueigens earum dispositionum est tanquam medela, & remedium, vt Comm. in hanc particulam pluribus explicat Galenus. His consentiunt quæ ab Hippoc. scribuntur cap. de Erysipelate lib. 2. de Morbis quod Erysipelas, id est calida dispositio diu manens in corpore, senescentes relinquit, id est, senectus est tanquam remedium. Græcè τὸ ἐρύσιπελος τῆς ἀσθενείας ἀποκρίσις ἀπὸ λείπης. Sic obseruati sunt quidam ab intemperie calida serosi biliosique humoris procreatice articulari labore implicari, qui aduentu senilis ætatis ab eo ferè immunes extiterunt. Vetus enim illa infirmitas & intemperies veluti contemperatione quadam correctâ est ac emendata. Qua in re demonstratio Aphorismi 20. lib. 2. Aphorismorum consistit; Quibus iuuenibus aluus humidior est, iis senescentibus reliccat. Vt si in iuuentute intemperies calida erat acerrimæ bilis procreatrix, à qua intestina diluta fluidiora fient, illa intemperie cessante dum adest senectus, iam alui fluxilitas cessat, & per causæ efficientis absentiam durities restrictioque succedit. Idem de raritate, de frigore, de siccitate, quæ aut liberioris alui causæ esse possunt, aut contrarij effectus, intelligendum. Si veteres intemperies ætatis cursu cessant ac obliterantur. Quæ causa impulit Hippocratem vt senectute aduentante morbos connutritos cessare scriptis traderet. Obscurius quidem sed meliùs quàm quisquam alius, idem autor lib. 1. de Dieta earum rerum rationem reddit. Cum enim comminiscitur duo prima rerum omnium principia ignem & aquam, idonea & efficacia per sese ad omnium rerum propagationem, alias ex

igne fingit partem tenuiorem sumi ac elici ad huius aut illius generationem, alias ex aqua, alias debiliorem partem, alias robustiorem. Et ut ab illis elementis partes hoc illove modo affectæ deciduntur, desecanturque, ita varietas in animantibus existit ac surgit. Ut, inquit, si quod in igne fortissimum est, tenuissimum vero in aqua in temperamentum cuiusdam coit ac conspirat, calidam siccamque necesse est quæ hinc resultat, temperiem. Atque hæc facile a morbis calidis æstuante cœlo capitur ac exercetur. Et morbi scaturiunt in ignis ac-
 cessionibus, in aquæ vero prouentu, sanitas. Deinde subdit; Et hi, qui illam temperiem fortiuntur, ætate vigente ad bonum corporis statum maxime morborum inualidique existunt, senes autem facti sanitatis beneficio maximo perfruntur. Quo loco abunde apparet veteri intemperiei corporis ætatem postremam afferre nonnihil medelæ ac præsidij. Quod est intelligendum si cætera consentiant ac paria sint. Nam senex genio indulgens, ac immodico lyæi usu voluptuari solitus non defungetur illa vetere intemperie morborum connutritorum parente ac faultrice. Immo antiqui mali semina vigeant ac corroborabuntur. Nunc autem id quod multum negotij Galeno dedit mentem Hippocratis de coctione, solutione, & raritate explicare instituenti, obiter a nobis est discutiendum. Si intemperies calida est, & velut morbus connutritus, quorum meminit Hippocrates rarefactionis, & solutionis? Nam & rarefactio & solutio de morbis intelliguntur qui sensim decreſcunt & diminuantur, ut de morborum frigidorum materia & de tumoribus. Quod si humores sunt frigidi aut tumores tanquam morbo connutriti aut morborum connutritorum autores augebuntur in senectute, nedum discutientur. Quinetiam cum in senibus corpus sit *δυσχρόνιον* & siccum & frigidum, nec ratione corporis habitus, nec ratione caloris qui imbecillus est *ἀνάσσει* continget. De coctione minus mirum esse debet, cum quoties intemperies aliqua immutatur, corrigitur, temperatur moderationemque accipit, large *πεταπύος*, matura Latinis, dici potest, *πύος* propriè non diceretur. Sic biliosorum humorum *πετασμός* dicitur, cum eorum ferocia refrænatur reprimitur ac hebetatur. Sic *λύσις ἢ ἀραίωσις* non possunt ad morbos connutritos pertinere, præſertim si fiat mutatio in senectute. Nisi dicamus partes in quibus olim intemperies illa concepta erat.

morborū parens contabescere, collabi, macrescere, genuinūmque calorem exardescere nequaquam, & ita morbi, id est, antiquæ διαθέσεως solutionem, seu dissolutionem, Græcè λύσις ἢ διάλυσιν (quam posteriorem vocem Gal. in Com. usurpat) contingere. Vt fiat partium διάλυσιν quædam, & ex euentu ipsius diatheseos dissolutio. Hinc Hippoc. lib. de Aëre & locis ait in senibus esse raritatem venarum & colliquationem quod amplius explicat lib. 1. de morbis loquens cur senes minus a pulmonum morbis laborent quàm iuuenes. Præterea nomen ἀραιώσεως improprie sumi potest, non pro illa occulta foraminum Iliade quæ corpori iuuenili adest, sed pro quadam extenuatione & marcore rei: vt denso opponatur rarum, id est, depressum, consumptum, ἐκτετακώς, extenuatum, vt quod de superficie qualitate dicitur ad profunditatem ipsam referatur. Sic nimirū verba Hippocratis non sunt ad vnguem exquirenda præsertim in libris in subsidium memoriæ ab Hippocrate conscriptis: cum proprietatem verborum in Germanis libris maxima ex parte seruare consueuerit, & vt verbo absolua nomen ἀραιώσεως ἀπὸ τῆ ἀναλώσεως ἢ τριψίος, Hippocr. potuit usurpare, quæ verba leguntur partic. 1. sectio. 3. lib. 6. Epid.

ΣΦΑΚΕΛΙΖΕΙΝ αἰτὶ τῆ διαφθείρεσθαι apud Hippocratem sumitur ἐν τῷ περὶ ἀκμῶν, vt annotat Gal. Comm. in Aphor. 50. lib. 7. Et præter omnes significationes assignatas aliud designat in lib. 7. Aphorismorum, cum Hippocrates scribit, ὁκόσοι σφακελιῶν ὁ ἐγκέφαλος: Quibus sphacellatum, id est, corruptum fuerit cerebrum; ita enim Leoniceus, in tribus diebus pereunt, hos si euaserint, super sunt. Archigenes lib. 2. De locis aff. cap. 7. vocabat ἐρεσκρανίας σφακελάδας, quas ὁδυνην διαίωσθαι, id est, dolorem turgentem habere asserbat: Fortè in eo sensu nomen τῶ σφακέλις sumpsit quo & Hippocrates. Multas illius nominis significationes illo loco ex aliorum sententia refert non negligendas. An hic σφακελος, aut gangrænam, aut corruptionem substantiæ partis eius quæ dicitur σφακελίζειν, aut νέκρωσιν eiusdem significat? An dices corruptionem significari quam διαφθερῆν vocant? An verisimile ad sphacelum adacto cerebro, seu perfecta mortificatio affectu significetur, seu rudis & inchoata tantum, ita restitui posse ægrum? Nequaquam verò. Magni

enim momenti adeo est cerebrum vt tantum mali non ferat impune: mors siquidem in propinquo est. Vt ea ratione erroris conuincendus sit Leonicenus, qui το σφακελιδεον vertit, corruptum. Si enim, corruptum, significet, nulla vitæ salus sperabilis est. Plantius Hippocratis interpres σφακελισμον ingentem cerebri quassum ictumve significari putat: vt illius quassus occasione inflammatio cerebrum adoriatur, aut potius, vt propriè cum Galeno loquamur Comm. in Aphor. 42. lib. 2. διατρησις φλεγμονώδης, quæ vna ex causis apoplexiæ censetur: Itaque σφακελίζειν ἀπὸ τῆς ἀποπληξίας, id est, attonitum cadere, conculci, syderarique sumeretur. Non enim dubium quin à casu, concussu, ictuque ἐκπληξίς ἢ ἀποπληξία consequatur, hinc Aphorismus 14. lib. 7. ἐπὶ τῇ πληγῇ, ἐς κεφαλὴν ἐκπληξίς, κεκόν. Hoc loco vocat τῆς κεφαλῆς πληγῇ: primo de morbis vocat τὴν πείσιν. Etsi Plantij coniectura veri aliquid simile exhibeat, tamen aliud quid videtur Hippocrates nomine τῆς σφακέλης voluisse indicare. Nam de attonita affectione, seu aphonia, seu apoplexia (siquidem obscure Hippocrates τῆς σφακέλης nomine, aut ἐκπληξίς, aut ἀποπληκτικὸν πάθος subindicaret) dictum est in Aphorismis præcedentibus. Cui enim scribit;

Quibus sanis capitis dolores repente oboriuntur, subindèque obmutescunt stertuntve, septem intra dies fato concedunt, Aphor. 51. lib. 6. Aphorism. Apoplexiam subindicat vt placet Galeno in Comm. τῆς enim ἀφανίας, nomine per quamdam ἐξοχίαν, intelligit labem affectionemque omnium quæ à voluntatis nostræ arbitrio pendent actionum: plura illo Comm. videre possis, & in Aphorism. 5. lib. 5. & Aphorism. 58. lib. 6. Item cum ait, ἐπὶ πληγῇ ἐκπληξίς, illam apoplexiam à casu aut potius percussu satis indicabit. Vt non probabile sit hunc solennem de sphacelo cerebri aphorismum, idem sonare quod & illi à nobis citati Aphorismi, Galenus interpretans quid significet hic sphacelus, admodum ambigit qua in sententia standum sit. Nequit enim propria in significatione accipi: Itaque cum gangræna confundit ductus veterum opinione præsertim Græcorum. Nam Medici carnis νεκρωσιν, ex ingenti inflammatione secutam gangrænam propriè vocabant: & Græci qui proprietatem verborum cuiusque artis non satis intelligunt. σφακελον, quod citata Herodoti verba declarant. Quo insensu σφακελον ἀπὸ τῆς γαστρίδος ab Hippocrate sumi suspiciatur. Sit

ita sanè. An gangræna in cerebrò sanabilis? Quod Galenus contingere posse vult, si incipiat tantum. Sed cum cerebrum vix propter dignitatem principatùmque ferat inflammationem citra perniciem ægri, nedum, cum eo veniatur vt iam gangrænæ metus adsit. Aliis sua fuit opinio & coniectura, nos quid sentiamus, explicabimus. Aristot. Problem. 9. & 10. lib. 1. in constitutione frigida & sicca agnouit non cerebri, sed totius corporis aut vteri potius σφακέλου, ac si syderationem dicas, Gaza, crudorem Latinè vertit, Galli dicunt, *Morfondu*; Et interpretatur idem Aristoteles nomen crudoris, seu σφακέλης; Crudor est quem committit frigida siccaque impensè tempestas, impatiens omnino excernendi humoris. Sed Problemate 10. meminit syderationis sphaceli & crudoris cerebri, cum ait, si præeunte tempestate sicca & aquilonia æstiuo tempore, sequatur autumnus austrinus & pluuius, quem hyems proximè excipiat, quia multum simul materiei excipit, & sua frigiditate non potest humorem cogere, densare, coquere, & in pituitam saltem vertere, si in capite non ita multus, grauitatem affert, si nimius frigidusque fuerit, sphacelum affert, crudorem vertit. An eo in sensu sphaceli nomen sumi possit, vt quibusdam placet? Probabile aliquid habet. Tamen sphacelos pro crudore potius intelligi posset Aphorismo illo; Quibus sanis dolores capitis repente oriuntur: subindèque aphoni fiunt, in septem diebus pereunt, nisi febris succedat. Duplici nos coniecturâ nitimur: priore quidem quod non ita breue tempus descripserit vt illo Aphorismo in quo de cerebrò sphacelon patiente agit. Nam si crudor tantum esset, aut tanquam sola intemperies, aut cum admixtione frigida materiae, non tam citam mortem afferret, sed ad septimum diem promitteret: Posteriore verò, quia meminit, Febris; hæc enim digerit ac coquit cruditates, & quæ coryzæ sunt cum febre minus relabuntur, quam si febris abesset part. 10. sectio. 3. lib. 6. Epid. Contraria tamen ratione quis niti posset vt doceat Aphor. de aphonis repente factis intelligi non posse de crudore cerebri, quia si humor in cerebrò collectus esset vix abesset dolor: Si ita sit, dolor capitis repente non oboriretur, quod tamen vult Hippocrates. Nisi quis dicat quod experientia sæpè depræhenditur, multis sæpè aut capitis grauitates aut dolores non ita esse molestos ob collectas in cerebro cruditates quæ eos respi-

*Domini
Duresii
opinio
probabilior.*

rare sinunt nec ab opere auocant. Scitum enim illud Galeni

Comm. in Aphor. 38. sect. 2. lib. 6. Epid. Humore pituitoso

& eius sero hoc inesse vt non dolores, sed torporem quandam

inferat, nisi vitio aliquo pituita aut acefcat, aut falsa reddatur, qui locus notandus est. Itaque ex cruditates quæ aliquo tempore inducias dant, aut auctæ, aut concepto vitio deteriores factæ ventres cerebri occupare possunt, aut totum cerebrum veluti efferato motu inuadere, vnde aut apoplectici cadunt, aut citò moriuntur, aut paraplegiæ saltem implicantur. Quod

Histo-
ria.

nuper contigit cuidam illustri viro, qui cum mediocriter caput doleret per decem dies (in ima tamen aure satis erat vehemens dolor) & ὀφθαλμοῖς ageret, repente concidit, & conuulsus intra breue tempus interiit. Quem euentum annotauit Hipp.

part. 15. lib. 3. Prognost. cum de doloribus aurium acutis agit;

Periculum delirij adest & interitus: Galenus in Comm. scribit

Nonnulli eorū qui acuto dolore capiuntur delirant, & repente

moriuntur tanquam syderati (ἀποπληκτες vocat) cum in cere-

brum ἀθρόως fluxio dolorem auris efficiens eruperit. His ita positis videtur potius Gal. assentiendum vt sphacelum pro aliqua gangræna incipiente inflammationis alicuius sequace sumi dicamus. Nec hic nomina ἡ γαστήρις καὶ ὁ σφακέλος, ad vnguem exquirenda sunt. Quod tamen res sit in præcipiti, trium

tantum dierum meminit. Nam pars princeps non diu fert vehementem aliquem affectum, Galen. Comm. in Aphorism. 51.

lib. 6. Sic sphacelus non tam ab humore est quam praua cere-

bri dispositione. Cum ab humore est, plurium dierum vsura

conceditur. Hinc Aphorism. 51. lib. 6. septem dierum memi-

nit, quod Galen. Tamen non probat cum sit πῆλχος, signum

fortis apoplexiæ. Non sine ratione septem dierum meminit,

quod tempus suum est: nam vitam nostram 7. dierum esse de-

monstrat Hippocr. lib. de Carnibus. Alia coniectura de spha-

celo cerebri est. Possunt dolores capitis adesse, quos aut hæ-

morrhagia, aut puris excretio soluat, aut per aures aut nares si

frontem aut tempora occupent. Cum pus in cerebro, aut cir-

cum membranas adest vel quod sit inflammatio vel intempe-

ries, fieri potest vt pars liuescat, & ita syderetur. Quod & lateri

purulento euenit vt fiat βλητόν, id est, liuens, syderatum Com.

in part. 35. 1. de Diæt. acut. in hoc sensu cerebrum σφακέλι-

ζον καὶ βλητόν dici potest; & si pus non exeat breui mors. Cere-

brum autem βληπὲν legimus, lib. 2. de morbis, vbi idem agit Hippocr. quod & Aphorism. 50. lib. 7. de quo hīc disputatur. Porro non aliundē τὸ βληπὲν, petitur quā a succrescentia humorum maiorum, quorum excretionē cerebrum fit immune ab omni affectione: Vid. part. 15. lib. 3. Progn. Quibus post dolores capitis sanguis aut pus non eruperit lata in cerebrum materia moriuntur ὅτι τὸ ποτὶ ἀποπληκτοί. Vnde Aphorism. 10. lib. 6. Caput dolenti, & omni ex parte dolenti nisi pus aut aqua aut sanguis erumpat, bonum. Inter ceteros locos occurrat notandus lib. 2. de morbis vbi αἰσθητικὸν cerebri agit: Causas illius corruptionis assignat, signa, & curationem. Atque inter cetera animaduertit & a calore, & a nimio frigore istum sphacelum posse contingere. Tamen initio lib. 3. de morbis etiam a magna vasorum imputitate id fieri ait.

T O. T.

ΕΚΜΑΡΣΙΣ ἀπὸ τῆ τεκμῆρις: Τεκμήριον ^{finis, scilicet rei} ^{conjecturæ} ^{τεκμῆρις} res appellarunt σημεῖον συλλογιστικόν, ἀπὸ τῆ συλλογιστικῆς. Τεκμαρσις, coniecturalis cognitio, vertitur. Sed id malè & Grammaticè tantum: erronea enim versio est cum τεκμήριον redditur, coniectura: cum signum sit syllogisticum & necessarium, desumptum a propria cuiusque rei indicatione, quam natura supeditat. Galen. Com. in partic. 2. lib. 1. de Diæta ὀξέων, τεκμαρσιν, interpretatur τὸ διὰ τῆ τεκμῆρις γνώσιν. Nec alium huius vocis interpretem quærere oportet, quam ipsum Hippocratem, illius meo iudicio, autorem quatenus in arte medendi vsuuenit. Vt enim illius autor est, ita propriè vsucapit, energiamque illius exprimit: Τεκμαρσις, est ratio cuique conuenienter medendi. Nec enim satis esse putat Hippocrates confusam animo tenere medendi effigiem, nisi quā ratione huic aut illi medicina sit faciunda, intelligatur. Itaque cum veteres Θεραπείαν confectati essent, quæ artis scopus est ad quē collimare oporteat, necesse quoque fuit eos τὴ διάγνωσιν, in numero habere, & ἀεὶ γνῶσιν: Quæ tria veteres attigisse credibile est. Quid ergo illud est in quo errauerint, & erroris ab Hippocrate conuincantur? Quoniam τέκμαρσιν neglexerint: puta se medicos palam profitentes, quod generales animo de

Arte Medica notiones retinerent, nec infra sese demittentes, rationem cuique faciundæ medicinæ adhibendæque singulis operæ consecrarentur. In hoc τέχμαρτος ratio omnis vertitur. Cum non homini sed Calliæ & Socrati Medicina fieri debeat. Variam aliorum de Tecmarsii sententiam in Com. adducit Galenus: Partim τῆς τέχμαρτος nominis ambitu, & diagnosis & prognosin comprehendebant: alij Therapian. Atque ita Græca vox hæc aliter atque aliter explicatur, vt docet Galenus. Dicam quod sentio. Si veteres Therapian coluerint, nec adeo ignari atque minus fuerint, vt & diagnosis & prognosin (quod vtrumque ad τὸ θεραπευτικὸν μέρος, vt loquitur Galenus pertinet) prætermitterent, non eo consilio credendum veteres ab Hippocrate accusari quod imminuti in nonnullis essent, id est, τέχμαρτον neglexissent, ac si dicat, diagnosis & prognosin (vt quidam interpretati sunt) sed quod cum præclarè in omnibus Medicæ Artis partibus excellerent, rationem cuique accommodatè medendi sumpta indicatione à peculiari cuiusque natura, missam fecissent: Hoc autem est τέχμαρτον, haud esse consecutos, quæ tamen in primis tenenda est. Hippocrates autem illam τέχμαρτον consequendi viam aperit contra Gnidios medendi magistros, & alios omnes qui in generalioribus Artis præceptis præclarè versati, particularia prætermitterent, quæ tamen in primis Medicum commendant ac ostendunt. In libris de Diæta proponit exempla quorum explicatio ad instruendam explicandamque τέχμαρτος vim pertinebit: Nam quando, quo morbi tempore, quo in subiecto, quo habitu, hoc vel illud vsurpandum sit, abundè explicat. Exempli gratia, inter edulia præstantissima ptisana alimenti iuxta ac medicamenti facultate insignita est; tamen nisi hac aut illa preparatione, hoc vel illo morbi tempore, hac aut illa ægri natura, exhibeatur, ægri damnis plurimis obruuntur ac cumulantur. Hæc est τέχμαρτος ratio medendi couenienter cuique ex perspicientia peculiaris & communis cuiusque naturæ per τὰ τεχνία, id est, signa syllogistica. Itaque nulla vox Latina est quæ verè τέχμαρτος nomen referat atque exprimat.

τρίταιος πυρετός febris quæ tertianæ imitatur

ΤΡΙΤΑΙΟΦΥΕΣ ἢ τριταίου πυρετός, Latine reddi potest, febris ad tertianæ naturam accedens: aut ad verbum, febris tertiumgena. Quidam hæmitritæon cum ea febre, quæ τριταίου dicitur videntur confudisse, at longè discrepant. Et eorum opinio roborari potest auctoritate Hippocratis huius si exactè verba considerentur, eadem ferè natura, conditio, ingenium & mores, item symptomata febris τριταίουφύας, & ἡμίτριταις videntur: Nam particul. 23. sectio. 1. lib. 1. Epid. scribit loquens de febribus semi-tertianis; *Ἰνέσταβαν πύρετοι φεμάδες*, Continuae, non intermittentes: ὁ πρῶτος ἡμίτριταιός, ἢ μίαν καφτέρην, τῇ δὲ ἐτέρῃ ὀπιπαροζωόμενοι: Id est, modus erat febrium semitertianarum, vno quidem die leuior erat febris, altero acerbior. Et idem Hippocrates partic. 25. sect. 2. lib. 1. Epid. scribit; Febres erant continuæ, non intermittentes, *ἰνυαδὲβαν τριταίουφύας*, in modum febris tertianam referentis, *μία μὲν ὑποχρῖζοντες*, ἢ *μία παροζωόμενοι*, vno die temperatiores leuiorèque existerant, altero acerbiores; deinde subdit, *ὅλα πάντες ἀτακτοί, ἢ πεπλανημένοι ἐγένοντο*, ἐλάττω ἢ ἥκιστα τέλειοι, ἀλλ' ὅτι τῷ ἄλλῳ μείζω: Rigores erant sine ordine omnibus, & erraticè, minimi quidem in his febribus fuerunt, in aliis maiores. Quæ verba si conferas vtramque febrem idem esse colligere possis. Nam & vtraque continua, & vtraque tertio quoque die acerbior, diebus interiectis leuior. In vtraque sunt rigores & horrores, vt fortè nomen horroris & rigoris non sicutè sumptum idem hoc loco significet. Nec est quod obiicias in hæmitritæo secundum diem deteriorem esse secundo die in ea febre, quæ τριταίου dicitur, quod in hæmitritæo secunda sit accessio autòre Galeno passim, sed præcipuè cap. 2. lib. 2. de differ. febr. in τριταίουφύας autem non est secunda accessio, sed tantum continuas febris, vnde secundus dies omnino leuior est. Nam Galenus Com. in particul. 25. sectio. 2. lib. 1. Epid. Explicans quid sit ὑποχρῖζεσθαι (quo verbo vtitur Hippocr. dum disputat de secundo die febris τριταίουφύας) ait Hippocratem moderatam tantum remissionem intelligere in secundo die febris τριταίουφύας. At hæc moderata quoque remissio est in febre ἡμίτριταιῳ, si conferatur secundus dies cum tertio. Vnde eadem verba sunt & idem sensus, *ὑποχρῖζεσθαι, & μία ἡμέρη καφτέρην ἔχει*: qui-

bus vsus est verbis explicans, & febrem *πενταμερής*, *ἡμικτεταίον*. Sed tamen cum longè vna febris & motu, & specie, & more, & causa, ab altera discrepet, tamen si doctissimus Hippocr. rerum distinctiones & *διαφορὰς*, maximè & diligentissimè obseruans, vnā cum altera videatur confundere, ea de re paulò plenius sub finem huius Commentarij disputabimus, facta diligenter vnus cum altera comparatione. Nunc de ea quæ *πενταμερής* dicitur, differamus febris hæc ex continuarum genere est Hippocratis auctoritate in partic. 25. sect. 2. lib. 1. Epid. Et tamen exacerbationes habet tertio quoque die non quod in *ἀνταρξίαν* desinat (alioqui è continuarum numero eximeretur) sed *ᾤδυμιν* quandam habet, Galeni auctoritate cap. 2. lib. 2. de differ. febr. Nec rigor est aliquis typicus, tanquam nouæ accessionis paranympus, sed criticus esse potest. Tamen ex part. 25. sectio. 2. lib. 1. Epid. In febribus *πενταμερῶν* obseruat Hippocrates *ρίγας*, rigores inordinatos & vagabundos. Quod notandum est diligenter, ne eos rigores obseruantes temerè febrem semitertianam esse putemus, aut intermittentem aliquam. Sed quod tertio die febris exasperetur, id *παροξυσμός* dici potest, reduplicatio, vnde Hippocrates vocat tertio die *ἐπιιδόναι*, *ἐπιπαροξύνεσθαι*, & in aphorismis, *ἂν τῆς ἰσχυρότερον πορὲν γίνεσθαι*, scribit. Galenus 2. de differ. febres *συνεχῆς*, in duo genera diuidit, in *συνόχης*, & alias generis nomine insignitas & ambiguo *συνεχῆς*. Harum posteriorum ratio in iis præsertim febribus spectatur, in quarum continuitate peculiaris humoris motus obseruatur, vt cum vel tertio quoque die exacerbatio aliqua obseruari digna animaduertitur, ita vt nonnulla periodi sit ratio: sic quædam continua est quotidiana, quædam tertiana, quædam quartana, sed hæc rariùs. Si tertio quoque die exacerbatio contingit *πενταμερής* dicitur eidem Galeno. Si secundo die noua fit accessio, & tertio quoque die exacerbatio fit, *ἡμικτεταίος* dici potest. Quanquam nomen hoc reiicit Galen. cap. 2. lib. 2. de differ. febrium, & Commen. in particul. 5. sectio. 3. lib. 1. Epid. Docens Hippocratem adieciisse *ἡμικτεταίον καλεόμενον*, quod nomenclatio hæc Hippocrati non placeat: eandem tamen probat Galen. cap. 7. lib. 2. de differ. febrium. Sed non abs re primum febrem continuam tertio quoque die deteriore factam, & die secundo nouam accessionem habentem appellari non

Aph. 43.
lib. 4.
Aphor.

vult ἡμικελῶν, quod & continua quotidiana die medio paroxysmum habeat, & tertiana duplex continua, & duplex, siue triplex quartana continua. In Epidemiis partic. 23. sectio. 2. lib. 6. planè negat semitertianam ullam esse intermittentem lib. de typis cap. 4. contrarium planè asserit. Et nullo vnquam loco tam sui est oblitus. Galenus. Sed longè hæc inter se differunt cum in continua quotidiana idem sit humor & eodem loco inclusus qui accessiones faciat, in duplici tertiana continua non idem est humor, nec locus ideo prudenter monebat, Galenus cap. 11. lib. 1. de different. febrium, in æstimandis febribus non considerandas accessionum inuasiones & periodos, sed considerandam cuiusque proprietatem & ingenium. Quod censuit Hippocr. Aphor. 12. lib. 1. cum ait, Accessiones, & constitutiones morbi iudicabunt. Cæterum tametsi febres omnes continuæ sint tamen has exacerbationes, annotationes, & ἐξ ἐπιπρόσθετος ἐπίδοιν quandam, vt ex Hippocr. particul. 25. sectio. 3. lib. 1. Epid. patet, immò Galenus vocat περιόδους. Nam de illis febribus continuis homonymos vocatis ita scribit, ταῖς πολλαῖς καὶ χεῖρος περιόδους ἀεὶ ἐρχονται: Id est, aliàs atque aliàs velut quibusdam circuitionibus insiliunt, & ac repetunt. Quod mirum est, cum περίοδος non sit febrium continuarum, sed intermittentium, & diuidatur in παροξυσμὸν καὶ ἀνάπαυσιν. Παροξυσμὸς autem καὶ ἀνάπαυσιν ad febres typicas maximè refertur, sed præsertim ipsa ἀνάπαυσιν, cuius loco in continuis, si quando concedunt remittunturque ἀδυναμία dicitur. Tamen in continuis etiam si exacerbationum similis quædam recursio animaduertitur, vt si tertio quoque die, aut quarto, aut singulis diebus, tunc licebit in illis febribus περίοδον statuere, sed minùs propriè si ad vnguem res exigatur, vt ex definitione τῆς περιόδου, colligere licet assignata à Galeno lib. de totius morbi temporibus. Sed his relictis tria videre oportet. Primum quid videatur Galeno de triætophyis febribus: Secundò an sint ἐνέντην continuarum. Deinde, an sit quidpiam commemorabile quod hæc febres tertio quoque die moueantur, cum generaliter hoc etiam ad omnes febres biliosas extendatur. Denique an ἡμικελῶν καὶ τετρακεφαλὴν ποιεῖ, confundat Hippocrates quæstione dignum est. Ac primum ἀπὸ τετρακεφαλῶν hoc Galeno videtur, vt non significant, aut ἡμικελῶν, aut tertianam aliquam intermittentem. Quanquam ex initio Com. in par-

ticular, 23. sectio. 2. lib. 6. Epid. nomine hoc includitur & semi-
 tertiana, & producta tertiana; Verba Galeni hæc sunt, Quas
 22 autem febres *τριαιόφους* vocet, abundè dictum est, semiter-
 23 tianas videlicet, & productas tertianas. Quod absurdè di-
 ctum est eum sapè contendat aliis locis Galen. magnum esse
 discrimen inter *τριαιόφους* & *ημιτριαιός*. Sed puto interpre-
 tem Latinum malè vertisse vocem *δόν*: ipse videre possis.
 Quod autem nomen *τριαιόφους*, longam tertianam non signi-
 ficet duabus id rationibus consequi possumus. Priore quidem,
 24 Cum Hippocr. part. 23. sectio. 2. lib. 6. Epidem. scribit; Omni-
 25 bus febribus *τριαιόφους*, nox ante accessionem molesta est, in
 26 Comm. Galenus: Proprium est, ait, febrium *τριαιόφους*, ut
 27 noctem ante accessionem molestiorem habeant, extensis autem
 28 tertianis omnibus non proprium. Itaque aliud extensa tertiana
 est, aliud *τριαιόφους*, alioqui hoc Galenus Comm. in part. 5.
 sectio. 3. lib. 1. Epid. ait, Cum duodecim horis finitur accessio,
 29 exquisita tertiana est, si hæc longior sit, simpliciter tertiana
 30 vocatur, cui præterea longior accessio est, tertiana producta
 nuncupatur. Quæ autem *αέρις ἀπορροή* non venit, si horri-
 ficas primo die accessiones habet, secundum autem diem le-
 uiorem, *ημιτριαιός* dicitur, si simpliciter sine horroribus ter-
 tio quoque die acerbior est, ea *τριαιόφους* dicenda est. Hinc
 patet è continuatum genere esse, & propterea longam tertia-
 nam *τριαιόφους* non dici. Nam & in Aphorism. 43. lib. 4.
 31 cum Hippocr. scribit; Quæcumque febres tertia die exaspe-
 32 rantur, hoc de tritæphysis intelligitur: periodus autem hæc;
 Quocumque modo intermiserint, de longis tertianis. An au-
 tem *ημιτριαιός* & *τριαιόφους* idem sit, longè magis ambiguum
 est. Tamen, & causa, & motu differunt. Nam Galeno Com.
 in part. sectio. 3. lib. 1. Epid. semi-tertiana à primo insultu ad
 incrementum horrorem habet, item cum longius progreditur.
 Et in periodica accessione rursus horrorem habet & *συναλω*, &
 rursus eundem horrorem, & contractionem. Quod cap. 9.
 & 10. lib. 2. de differ. febrium explicat. Et Comm. in partic.
 23. sectio. 2. lib. 1. Epid. *καὶ ἐξ ὅλης περιόδου σπινώδης* dicitur,
 quod per omne tempus accessionis symptoma horroris pro-
 ducatur. Et bifariam fit, aut cum intensio (Græcis *ἐντάσις*)
 facit reduplicaciones, aut cum ascensum tantum facit inæqua-
 lem. Sic in hemitritæo est inæqualitas in accessione particu-

lari, & in vniuersali statu, quod in dies febris augeſcat more
 τριταίου ἐπιμαχῶν, Galeno autore Comm. in particul. 23.
 ſectio. 2. lib. 1. Epid. Sed τριταίου, vnum & continuum,
 & æquale ab inuaſione ad vigorem habet incrementum, & ca-
 ret acceſſione ſecundo die: Item horrore caret. Et cum
 dicimus habere æquale incrementum, id debet intelligi de par-
 ticulari acceſſione non de vniuerſali. Nam partic. 23. ſectio.
 2. lib. 1. Epid. loquens ex profeſſo τριταίου ait illas ἐξ
 ἐπιμαχῶν vehementius exacerbari, & in dies increſcere. Sed
 hoc de vniuerſali acceſſione intelligendum, alioqui falſa opinio
 Galeni foret. Sic motus ratione ἡμιτρίαιος & τριταίου di-
 ſtinguntur. Cauſa quoque longè inter ſe differunt. Nam
 Galeno Comm. in partic. 5. ſectio. 3. lib. 1. Epid. ἡμιτρίαιος fit
 à bilioſo & pituitoſo humore ſimul mixto, τριταίου à bilio-
 ſo humore quidem, ſed ἐξ ἀσπιχνοτέρῳ & ἀσπικτινέῳ, id eſt,
 qui lentior tardiſorque eſt, & coctu difficiliſor: deinde addit,
 Et hanc febrem τριταίου, partium principum phlegmonem
 eſſe dicunt. Quod notandum. Itaque nomine hemitritæi,
 & productæ tertianæ aliud quid ſignificatur quàm τριταί-
 ούς. Quod confundebant veteres inducentes paruum hemi-
 tritæon & magnum hemitritæon, & nullam ſimplicem tertia-
 nam aut longam conſtituentes, quos ridet Galen. Commen. in
 partic. 23. ſectio. 2. lib. 6. Epid. & nono & decimo cap. lib. 2.
 de differ. febr. Et maximè quod ſi hemitritæus ex intermit-
 tentium genere foret, non eſſet pernicioſus ſecundum Hippoc.
 dictum Aphor. 43. lib. 4. Aphoriſm. At contra eidem Hippoc.
 partic. 5. ſectio. 3. lib. 1. Epid. Hemitritæus omninò pernicioſus
 eſt. Τριταίου autem hemitritæon non compræhendit, niſi
 generaliùs nomen ſumatur. Vnde Galen. Comm. in partic.
 23. ſectio. 2. lib. 6. Epid. ait; Si quis omnes acutas febres τρι-
 ταίου appellet non abs re fecerit. Non tamen vlla febris
 ad integritatem definens ἡμιτρίαιος dicitur. Quare hac cor-
 rectione vtitur Galenus, quaſi vero hemitritæus nomine τρι-
 ταίου, non rectè contineatur, cum vtraque ſit febris acuta
 & continua. Hoc dictum eſt vt omnis errandi tollatur occaſio.
 Quia enim in tritæophyea febre eſt maius argumentum inter-
 miſſionis, aut potius remiſſionis & ὀξυμῆς, quàm in hemi-
 tritæo, ſi dicamus hemitritæon eſſe τριταίου, ad intermitten-
 tium genus ſophiſtæ hemitritæon reuocarent. Galenus enim

de tritæophyea ita scribit, *μόνος πυρετός τριταίου φυῆς ὁ πλεῖστος ἀπυρεξίας ἀφικόμενος*: Interpres, ferè in integritatem remittitur. Nos ita vertemus, Accedit ad vacuitatem febris. Et paulò ante de eadem loquens dixerat; Si qua febris tertio quoque die fortior fit, nec intermissionem minimam afferat, ut æger ad synceram integritatem accedere videatur, ea febris acuta vocabitur. Sic *τριταίου φυῆς* acuta est febris, proinde intermissione caret, remissionem habet, & quoad sensum, ad *ἀπυρεξίας* videtur accedere; vnde accommodatè ad hæc Comm. in partic. 23. sectionis 2. lib. 1. Epid. ait; Acutæ autem & continuæ febres dicuntur ab Hippocr. quæ *παρὰ χρόνον* quidem manifestam habebunt, sed nullam *ἀπυρεξίαν* sortiuntur, & numquã hominem relinquunt, ut loquitur Comm. in part. 25. sectio. 2. lib. 1. Epid. Quoniam autem ista *παρὰ χρόνον*, & veluti ad *ἀπυρεξίας*, vicinitas maximè in febribus *τριταίου φυῆς* spectatur, ideò non vult in *τριταίου φυῆς*, nomine includere *ἡμιτρίαις*. Quamquam si largiùs nomen sumitur, contineri potest, cum vtrique febris continua sit, acuta, tertio quoque die exacerbationem habens, necnon remissiozem secundum diem habeat. At id diuersa ratione. ut dictum est. Quod autem ad huius loci intelligentiam spectat maximè, Galeno placet Comm. in particul. 23. sectio. 2. lib. 6. Epid. *τριταίου φυῆς*, siue *παρὰ χρόνον* (sic enim vocant) in ratione periculi medias esse inter hemitritæas, & tertianas intermittentes, siue simplices, siue longas. Sic cum Hippocr. Aphor. 43. lib. 4. ait: Quæcumque febres tertia die fortiores fiunt, *μᾶλλον ἐπικίνδυναι*: Illud *ἐπικίνδυναι* bifariam referri potest, vel ut intermittentes conferantur cum continuis in quibus remissio est aliqua, aut latens, aut manifesta, sed intermissio nulla est, quod vocat *ὁ βεβηχὸς ἀφελείμα ποιῶν*: nam illæ vacant periculo, hæ periculi sunt plenæ: vel comparantur *τριταίου φυῆς* cum hemitritæis, quod in illis manifesta est *παρὰ χρόνον*, ut etiam ferè intermittere dicas: in his nullo tale. Ideo addit; Quocumque modo intermiserint, ac si dicat, vel ut manifestum sit *ἀφελείμα*, vel *βεβηχὸς*, vel tantum ad sensum cum tamen reapse non sit.

Quæri potest, an febris *τριταίου φυῆς* nouum genus febris sit cum omnes febres & synochi putres, & imputres tertio quoque die exasperentur, ideòque *τριταίου φυῆς* genere contineri posse videntur. Nam & illud patet ex Galeno Comm. in

Aphorismum 12. lib. 1. & passim ex libris de Crisibus & pleuriti-
ridi, & peripneumoniæ, & omni morbo à bile nato motus
quosdam esse tertianos & vt ita loquar *τρίημερους*: vt & mor-
bi à pituita de nocte mouentur, Vt aliquid obiter dicatur, &
peripneumoniæ & pleuritides, & causi & id genus morbi ha-
bent aliquid *τρίημερος* & *ήμισήμερος*, sed tamen febris *τρίημο-*
ρος aliquid peculiare significat, vt paulò post dicemus. Ma-
gna quæ hoc loco sese obtulit difficultas est de vera distinctio-
ne hemitritæi, & *τρίημερος*, quanquam disertè Galenus do-
cet *τρίημερον πυρετον*, medium quid esse inter hæmitritæon &
tertianam intermittentem, tamen idem mores, ingenium, cau-
sa, motus, natura eadem esse videtur. Primum vtraque est
continua. Sed dices, hemitritæus *καὶ ἐξόχως φρικώδης* dicitur;
quæ differentia magna est; sed *τρίημερος* non dicitur horri-
fica. Tamen contrarium legitur: Nam Hippocrates loquens de
iis quæ *τρίημερος* dicuntur, ait; Omnibus rigores erant inor-
dinati & erratici, & quidem parui. At ait Galenus, parui ri-
gores ab horrore non differunt: sic *τρίημερος*, sunt *φρικώδεις*.
Quod si dicas non propterea horrificam esse *τρίημερον*, aut si
horriffica sit parum est, sed *ήμισήμερος* necessariò est horrificus
tertio quoque die, & per omnia febris tempora. Nisi fortè
quis obiiciat quod à Galeno scribitur Comm. in part. 5. sectio.
3. lib. 1. Epid. de semitertiana loquente; Si tabidis, aut aliter
diu ægrotantibus semitertiana adest, fortè licet horrore careat,
semitertianam etiamnum vocabis. Quod si verum est dabi-
tur semitertiana, quæ non erit *φρικώδης*. Quod autem attinet
ad locum superiorem, in quo Hippocrates febrì *τρίημερον* attri-
buit Horrorem præter rationem; Galenus acutè interpretatur
hoc, vt vitetur confusio hemitritæi & *ήμισήμερος*, primum Hip-
pocrates dicit, *ρίγη σιμπερὰ ἀτάκτος*, ac si dicat, rigores esse
inordinatos, nec necessariò adfuisse vt contingit in hemitritæo:
Deinde alia adduntur quæ ad distinctionem istam pertinent.
Sic in multis ita consentiunt *ήμισήμερος* & *τρίημερος*, vt idem
esse videantur. Accedit quod cum hemitritæus funestus sit,
non minus fortè & tritæophyes calamitosus existat. Nam ex
Comm. in partic. 25. sectio. 2. lib. 1. Epid. ait proprium esse
februm *τρίημερον*, vti & morborum malignorum exacerbari
diebus criticis: quo loco patet ad malignorum morborum na-
turam accedere. Præterea Comm. in partic. 5. sectio. 3. lib. 1.

Epid. Galenus subscribit eorum opinioni qui existimant *ἡπει-
 λαιόφυν* sequi ad inflammationem partium internarum : quod si
 verum est specie ipsa pessima febris est. Accedit quod ex
 sententia Galeni Comm. in Aphorism. 43. lib. 4. Febres quæ
 tertia die fortiores fiunt, aut sequantur malignam humorum
 putredinem, aut inflammationem partium internarum. Quod
 maximè *πυρετός ἡπειλαιόφυν* accommodatur. Inter cætera hoc
 vrget maximè quod idem sit tritaephyes & hemitritæus, cum
 materia eadem sit. Quod ne cui mirum sit legatur Galen.
 Comm. in partic. 25. sectio. 2. lib. 1. Epid. de tritaephyis fe-
 bribus loquens : scribit enim febres has non ex vno succo ge-
 nerari sed pluribus, cum calidior febrem acutam succendit sta-
 timque discutitur : Quæ dum corpus tenet, contingit frigi-
 dioribus corrumpi ac putrescere : & sic accendi ex illa remis-
 sione, quod est veluti requie & imminutione febris : Et paulò
 ante dixit tritaephyea ex crudis pituitosisque putrescentibus
 accedere, flaua bile concurrente : semitertiana autem fit cum
 par biliosus humor adest : Item scribit in febre tritaephyea
 secundum diem leuiorem esse, tertium grauiorem quod vires
 à priore accessione fractas offendat. At hæc verba omnia
 quid aliud quam hemitritæon declarant, & tamen de tritaep-
 hyea agitur. Sic vno loco in tritaephyis vnum & æqualem
 motum agnoscit ; in alio loco de iisdem agens scribit *ὅτι καὶ
 διακρίθεται ἐν τῇ ἐξ ἐπιτοχίας παρὰ τὴν ἑαυτοῦ* : quæ verba inæ-
 qualem motum *ἡπειλαιόφυν* significant. Itaque sui longè dissimi-
 lis est Galenus, aliàs in tritaephyis vnum tantum humorem sta-
 tuens & æqualem motum, aliàs planè dissidentia asserens.
 Nam dum *ἡπειλαιόφυν* explicat, & Galen. & Hippocr. *ἡμικε-
 λεύς* adumbrat, animis que nostris tenebras offundit. Sed vt
 sibi Hippocrates congruat hoc dicam : omninè *ἡπειλαιόφυν* me-
 dium tenet inter hemitritæon & tertianam intermittentem, nam
 illo decernitur mitior, hac verò deterior verus *ἡπειλαιόφυν* fit
 ab vno humore bilioso, sed lentiore & coctu difficiliore, vnde
 secundus dies leuior, tertius autem acerbior existit, ac maxi-
 mè phlogosin partium internarum sequitur. Sed est alius *ἡπει-
 λαιόφυν* quodammodo hemitritæi naturam sortiens, in quo &
 biliosus & pituitosus humor abundat, cumque facilè digeratur
 biliosus, pituitosus moram trahit. Aut fortè idem humor est,
 sed duplicem habet substantiam, vnam tenuem, crassam alte-
 ram.

ram. Hoc enim vni etiam humori accidere ait Galenus Com. in partic. 48. sectio. 3. li. 3. Epid. vt tenuem crassiāque sui partem habeat, quod ad hunc locum maximè pertinebit. Nam tenuior pars febriles accessiones dissipabiles affert, crassior autem fouet aliam accessionem & continuitatem febris. Sed in semitertiana, præsertim si exquisita est par est humor crudus & biliosus, & pituitosus: Itaque quæ ab Hippocrate vno in loco febris describitur *πειταμοφυής*, præsertim particul. 25. sectio. 2. lib. 1. Epid. accedit ad hæmitritæon, & verè media est inter *πειταμοφύα* propriè dictum & hæmitritæon propriè quoque dictum. Et nisi ita res intelligatur non potest excusari Galenus quin confuderit & hæmitritæon, & tritaephyca febri. Febrium *τριταμοφύαν*, Hippoc. in Coacis passim meminit, vt cum scribit febres *πειταμοφύεις*, cum anxietate malignæ sunt: Item, febres *τριταμοφύας* erraticæ in dies pares translapse sunt *δύσκολοι*. Et alio loco *ρίγες τριταμοφύα*, maligna esse ait si in media inordinata febre exacerbentur: quo loco de rigoribus hæmitritæi agere videtur malens dicere *ρίγες τριταμοφύα*, quàm *ρίγες ήμίτριταις*, quod nomen *ήμειτριταις*, Hippocrati non placeat. Præterea ibidem legere est *αλγήματα τριταμοφύα* & *αλγήματα τριταμογενώς παροξυνόμενα*: quod genus dolorum tertiano more redeuntium & in febre, & sine febre videmus. Nam sæpè in tertianis febribus videas dolores die paroxysmi reduces aut in ventrem, aut coxendicem qui sæpè Medicis admirationi fuere, & quos primus Hippocrates obseruauit, hi autem abscessum minantur: Item & sine febre sæpè redeunt, præsertim si febris tertiana aut quartana præcesserit, & dolorem colicum mentiuntur, eundemque repetitionis typum habent, quem & febris cui succedunt. Istos dolores *πειταμογενείς* gummosi sanguinis excretionem solui scriptis quoque mandauit Hippocr. in Coacis. Sed in immensum nimis oratio nostra excurrit.

TO. X.

*Χαλῶν laxo, nullo,
subducto, sano et
remittit*

ΑΛΑΝ à quo τὸ χαλαστικὸν à Gorrao explicatum desumitur, apud Hippocratem pro deiectione, aluūque soluere sumitur. Ita enim partic. 6. sectio. 3. Prorrh. κοιλίη dicitur τὸ ὑγρὰ χαλῶσαι, alius dicitur humiditates & serosa deiciens τὰ ὑγρὰ χαλῶν, id est, τοῖς ὑγροῖς ἀναχρῆν, cum alius liquidis serosisque humoribus ducitur ac fertur. Et partic. 7. eiusdem libri, τὴν κοιλίην περιέχουσι ὑγρὰ χαλῶσαι dicitur, id est, ad verbum re expressa, Ventris circumtentio dicitur humiditates eiciens & excernens. Nam χαλῶν, ἐκκρίνεν significat. Improprie autem dicitur circumtentio deicere, cum ipsius alui proprium sit excernere ac exonerare sese. Sed loquendi forma Hippocratis est, κοιλίης περιέχουσι, ac si dicat, ἡ κοιλία περιέχουμένη τὰ ὑγρὰ χαλῶν, Circumtensa alius liquida excernit.

TO. Ψ.

friabilis

ΑΘΥΡΑ & ὑποψάθυρα διαχρήματα leguntur apud Hippocratem partic. 24. lib. 3. Prorrh. quorum excrementorum observatio non est omittenda ad diagnosin & prognosin. Nam sæpè æstuantibus intimis temperatisque extimis alius liquidior est ex intervallis excrementa reddens arenulenta, siue arenosa, siue friabilia, & in minimas partes suoptè ferè nutu dissolubilia, vnde colligas securum esse morbum, cum contra statuendum esse videatur. Ista enim friabilitas excrementorum declarat partium internarum æstum summum à quo partim liquidior fit alius, partim arenulentorum excretio contingit. ὑποψάθυρα διαχρήματα, Dureto dicuntur deiectiones in quibus quæ excernuntur in modum carnis minutim conceptæ friantur. Nec admittit interpretationem τὸ ὑποψάθυρον, vt arenulentum dicatur. Hippocr. lib. de Glandulis, & vocat glandulas σαρκία ψαφαρά, quod frustulatim secari facillè possint & friari corpora glandularum. Apud Hippocratem in summo æstu reperio excrementa reddi σπυγθάρια, partic. 6. lib. 1. Prorrh. quæ non nisi πρὸς ἀνάγκην redduntur. Eos autem

quibus excretionēs hæ contingunt vocat χαλὰ ἐνεαυθέντας, exiccatos, arefactosque idque ab æstu febrili. Hos insignem vacuationem ferre non posse, nec parotidas, nec rigorem testis est Galen. Com. in illam part. 6. lib. 2. Prorrh. Alij etiam reperiuntur exiccari emaciatique, sed non ab æstu illo febrili, vt quos lib. 9. Method. med. & lib. 2. de Diata acuto, περιχυνέντας vocat, nimirum ab inedia triduana quatríduanaue à diatritariis præscriptâ, emaciatos. Porro illa σπυρατώδεια excrementa non nisi vi excerni solita, non eadem sunt cum arenulentis, nisi quod vtrâque sunt sicca, sed σπυρατώδεια habent aliquid compactum ob reliquam quandam, sed exiguam viscositatem, sed ψαθυρά, nihil glutinis habent, proptereaque minimo manuum affrictu friantur dissoluunturque. Fortè hoc contingit, quia cum arenulentæ sunt excretionēs aluus iam liquidior est; vnde dicit Hippocrates: Arenidæ & liquidæ deiectiones: hinc omnis compactionis & glutinis tollitur occasio. Nec enim credibile eandem numero deiectionem liquidam esse & arenosam: pugnant siquidem secum: sed aluo liberiore existente excretio fit τῷ ψαθυρῶν. Sed cum spyratodea exeruntur τοῖς ἀνάκλιω alui est quædam σπόληψις, vt scribit Hippocrates. Nec enim est necesse quoties vi & coactò educitur stercus aluum esse adstrictam. Nam reperio apud Hippocr. aluum etiam liquidam, quam Hippocrates ὑγρὰ χαλῶσαν vocat etiamnum τοῖς ἀνάκλιω reddere. Ita enim partic. 7. sectio. 3. Prorrh. Ventris circumtentio liquida ad necessitatem reddens. Item & partic. 6. eiusdem sectionis: Ex ceruicis dolore & sudore venter inflatus si liquida ad necessitatem dimittat. Quod plerisque vsuuenire vidimus quibus crassioris humoris pars mesenterio intrinsecus inculcata non patet excretioni, liquida verò proluuies parum admodum adiuuans excernitur. Id præsertim obseruatum est in morbis anni 1573. qui in vulgus passim sæuierunt. Febres erant τριταγοφύεις de noctæ exasperatæ, in quibus aluus liquidior fuit, sed symptomata non minuebantur. Quibus autem crassiores humores exacti sunt foras, ij citius euaserunt. Cæterum existimo liquidiorē aluum esse quod facultas naturalis à calore febrili plurimum afficiatur, vt quod excernitur sit symptomatum, idē autem ψαθυρά esse excrementa ob conclusum summum æstum in partibus imis corporis. Vnde aut (ὡπνῆς

sequitur, aut absumptio crassioris cuiusdam muccotis qui excrementis loco glutinis esset. Itaque talis excretio ut causa & ut signum mala est. Nec nouum est æstuantibus intimis aluum liquidiorum esse, quod in morbis prædictis huius anni obseruauimus. Nam duabus de causis oriri potest, & propter corruptionem alimenti à calore febrili, à qua corruptione facultas irritatur ad excretionem: Et propter biliosi humoris à calore impensè aucto generationem, aut alterius humoris qui biliosi naturam sit relaturus. Tertium accedit non negligendum, nimirum quod in isto æstu interno partes mesenterij quodammodo exardent & conuiuent. Inde obstructionis species oboritur à qua *ἀράδωσις* impeditur. Quartò accedit quod in isto æstu omnia cruda sunt, nec à calore naturali victo coquantur. Vnde Hippocr. 4. acut. partic. 4. in ardentibus febribus deiectiones illas liquidas obseruat. Has causas alui liquidioris assignat Galen. Comm. in partic. 2. lib. 2. Prognost. dum explicat qua ratione fluor alui hydropi nato ab ilibus comes adsit.

F I N I S.

I N D E X

RERVM ET VOCVM MEMORIA

scitūque dignarum qua in hoc libro Definitionum

Medicarum G. BALLONII continentur.

Numerus paginam designat.

A

BDOMEN, Aquali-	& totum in quo differunt.	1.2
culus, pag. 62.	Græc. ἀλγος, ὃ ἀλγος.	
Abcessus. 40	Affectuum Therapia.	84
Accessio periodi-	Alimentum & eius mora.	85
ca. 100	Aluus liquida & circumtensa.	85.
Accessio exquisitæ	106. 107	
febris tertianæ finitur horis xii.	Alui excretio, fluor, signa causæ,	
100	profluitum, proprium.	31. 37. 82.
Accessio febris & paranympus.	83. 84	
87. 98	Analogia partium corporis.	77
Accessio vniuersalis.	Anastomosis vel ostiorum venarum	
Acutus tractus quid. 87.	apertio.	81
Acuti morbi passim.	Angina quotuplex.	68
Ægri & sani quomodo debent de-	Angina sicca, ferina, biliosa, de ea-	
cumbere. 42	dem variz quæstiones.	57. 68.
Ægri & sani à faciei colore digno-	69	
scuntur. 42	Angustus pulsus.	73
Ægri plurimis obruuntur damnis. 46	Animi morbi quot.	88
Æquale & continuum tempus in fe-	Anni constitutiones & obseruation-	
bribus. 101	nes temporum.	75. 86
Equalitas in rebus naturalibus lau-	Aphoni συρρατοι, cum dolore mo-	
dabilis. 10	riuntur muti, quare.	21. 93
Equitatio causa ruptionis. 81	Aphonia sine voce, quibusnam	
Ætus præcordiorum. 11	contingit.	21
Ætates, illarum differentia, sym-	Apoplectici citò moriuntur.	94
ptomata, morbi. 86. 89. 90	Apoplexia & eiusdem causa.	91
Affatum, acernatum, agminatum	Aqua Elementum primum.	86
confertim, citò, multum, simul	Aquilonia & sicca tempestas.	93

I N D E X

Arenulentorum excretio vnde.	106	Calor foris intro reuocatus quid.	11.
Arte & naturâ fiunt omnia.	46	hyeme intro.	25
Arthritidis & Ischiadis causâ.	51	Calor dissipat, frigus congregat.	28
Articularis morbi dolores vnde.	51	Calor mouet, frigus verò non.	78
Astrictiocui succedit, quid.	67. 89	Calor spiritûsque influens.	83
Athletarum euexia, seu bonus habitus.	42	Caloris effectus.	29. 83. 90
Athletarum venter est saginatus.	62	Capitis affectus effectus.	77. 92
Attractio hepatis.	84	Capitis grauitas. 93. ab humoribus.	58
Auium volatus cum ægri affectionibus comparatio.	53	Capitis cum ventriculo sympathia & affinitas.	77
Aurium dolor.	94	Cardiogmus & Nausea.	22
Auruginosi calidi, biliosi, venosi, hypochondriaci & iracundi, flauis, icterici.	49	Causa manifesta.	81
B		Cautica.	61
Bilis distinctio & colores. 6. 8. & 9. quid indicet.	ibid.	Causus, Καῖσος.	103
Bilis sit crassior per vitionem & deterior seri defectu.	9	Cephalalgia, capitis dolor.	20. 89
Bilis raptus ad cerebrum, cuius procreatrix est intemperies calida.	89	Cerebrum pars princeps.	78
Bilis excrementitiæ quæstio.	29	Cerebri affectio & diathesis. 22. 77. 78	
Biliosus humor & biliosæ deiectiones & spumantes vnde.	30. 104	Cerebri crudor & diathesis hæctica.	73. 93
Breuis vita, & celeris breuis fati homines βραχύβιοι, ἐπιτοχόνοι, perbreue, & perparum inter se discrepant.	2. & 4	Cerebri vëtres 94. symptomata.	77
Bombus.	16	Chronici morbi.	86
Borborygmus est quidam sonus à bombo distinctus.	12. 14. 15. 16	Cholera morbus & Cholera sicca.	67
Bullæ & spuma fiunt à calore.	29	Coagmentatio, Concretio lapidis <i>Στέφανος</i> .	85
C		Coctio. 38. distinctio.	101
Cacochymia.	39	Coctionis & Cruditatis signa & differentie.	66
Calamitosus & funestus hemitritæus.	103	Cælo æstuante calidus fit humor.	90
Calida intemperies.	85. 89. 90	Collectio vrinæ.	85
Calido vëtre sunt <i>μεσάζοντες</i> quare.	48	Colli contortionis causâ.	69. 70
Calor quotuplex.	49	Colliquatio & raritas venarum.	90
Calor febrilis.	84	Colliquatio vrinarum pendet ab inferioribus aut superioribus partibus.	2
		Colici dolores.	11. 18. 105
		Color talis qualis humor in corpore apparet.	40. 73
		Coloris squalitas in facie laudabilis.	41. 42
		Color indicat affectus & morbos.	73. 74

Congeneres humores <i>συγγενεῖς</i> .	88
Congeries humorum.	88
Coniectura certa vel potius signum evidentissimum & certissimum argumentum.	95. Gal. <i>παραίεσις</i> .
Consistentia <i>συστοιχία</i> .	6
Contractio ab horrore.	97. 100
Contraria contrariis.	3. 4.
Continua febris cum intermittente differentia.	100
Contorsio colli.	69
Convulsio omnis dolorifica.	18. & 21
Convulsionum causæ.	19
Cor dissectione apertum habet in se ichores seu tenuem substantiam aqueam.	50
Corpus quare non proficit.	39
Corpus quo situ collocandum.	82
Corporis proiectio, disiectio, in- quietudo <i>σπιντασις</i> .	82.
etiam <i>σπορσία</i> .	
Corruptio alimenti à qua fit, signa, causæ, num à calore febrili.	78.
84. 95. 108	
Coryzæ & Catarrhi in valde seni- bus coctionem non admittunt.	38.
58. 93	
Crisis definitio & diuissio.	46

D

D ecubitus compositio indecora à medico obseruanda dili- genter.	54
Decubitus in sanis causa, in ægris signum est.	54. ratio. ibid.
Decubitus corpore inflexo cur iu- uat.	55. differentia. ibid.
Decubitus quando censetur malus.	56
Defluxiones coctæ & incoctæ quan- do.	66
Deglutitio difficilis quare.	68
Delirium succedit dupliciter.	72
Delirij signum.	72

Deuolutionis & iactationis corpo- ris cum animi anxietate causa.	56
Diagnosıs, vnus è tribus artis Me- dicæ scopus.	5. 95
Diathesis rheumatica.	78
Dies quartus, indicatorius.	72
Differentia secundum magis & mi- nus.	39. 82
Distensio intestinorum & abdomi- nis.	15. 16.
Distillatio ferina à capite.	58
Distinctio excrementi partium ner- uolarum & carnosarum.	80
Dolor est tristis sensatio, hinc passio præter naturam vi facta & affatim <i>ἀσπός</i> .	4
Dolor recurrens sese reuoluens ve- lut orgasmo quodam.	19
Dolor implacabilis.	19
Doloris causa alteratio.	4
Doloris differentiæ.	19. 63
Dulcia in bilem facillimè vertuntur & amarescunt.	67
Dysenteria torminibus laborantibus, eidem superuenit lienteria.	26. 60

E

E mpyicis tenasmus, dysenteria &c.	51
Ephialtes.	54
Epistasis vrinæ consistentia colliqua- tio, pinguedo.	2
Essentia rheumatici affectus.	79
Etymon, in variatione accentuum variatur vocum significationes.	5
Excrementa arenosa friabilia & car- nium frustis similia.	106
Excrementorum spuma, & diffe- rentiæ.	107
Excreta intestinorum.	2
Excretiones quid pariant.	75

F

- F**acies index passionum & humorum prædominantium. 42
 Facies bene colorata aliquando fallit. 43
 Fauces dolentes. 69
 Febris quid. 76. Causus. 69
 Febres vertiginosæ periculosæ. 22
 Februm differentiar. 103
 Februm accessiones cur. breues vel longæ. 105
 Ficus ubi contingit. 39
 Ficatio in oculis. 40
 Flatus definitio & distinctio. 16. 47
 Flatus unde generantur. 48. 49
 Flatulenta natura & flatuosus spiritus. 12. 31
 Fluxio à capite & eiusdem effectus. 77. 78. quotuplex. ibid.
 Fluxiones habent suas periodos. 77
 effectus. 80
 Fluxus alui triplex. 77
 Fluxus hæmorrhoidon quomodo fit. 3
 Fluxus per quid fiat quæstio. 80
 Formæ impressio quomodo fit. 46
 Frigus adurit. 70
 Fuschi in vocibus sæpius fallitur. 21

G

- G**Aleni locus excusatus. 45
 Gargareonis affectus & causa. 59
 Gangræna est perfecta carnis mortificatio. 91
 Genæ purulentis rubent, earum varius item color. 41
 Glandulæ. 18
 Grammaticæ nota, diuersa lectio vocum. 26. 57

H

- H**Abitus optimus in quibus consistat. 13
 Habitus athleticus an bonus. 42
 Hæctica dispositio intestinorum à borborygmo. 15
 Hæctici cur non strangulantur. 69
 Hæmorrhagia fit confertim & repente. 3
 Hæmorrhoides ab atra bile bonæ. 36
 Hepar affectum primaria est dolorum & morborum causa. 17. & 20
 Hepatis inflammatio quomodo dignoscitur. 15
 Herpetis & Erysipelatis causa. 78
 Homonymum. 3. 32
 Humor morà fit deterior & parit conuulsiones. 19
 Humor à pulmone ebibitur. 10
 Humores naturales & non naturales, peccant qualitate vel quantitate. 77. 65. 68.
 Humor colorum comparatio. 74
 Humor spontanea & meraca euacuatio. 7
 Hydropis ab hepate affecto & eius atonia. 15. 33. 60
 Hydrops origo, species symptoma & signum pathognomonicum. 34
 Hydropi coctio difficilis. 48
 Hypallage Hippocrati familiaris. 6. 24
 Hyparxis quid. 4
 Hypochondria, eorum dolores & affectus. 12. 14. 16
 Hypochondriorum eleuationis causa. 14

I

- I**Chor quid, effectus, & Ichores crudi & incocti. 52. 53
 Isterus, illius causæ, & symptomata.

R E R V M.

mata.	24. 47. 48. 49	Metastasis humorum.	18. 36
Ictერი an biliosi, an flatuosi.	47.	Meteorismus.	15
48		Metonymia.	61
Iliaca passio unde, & symptoma.		Microcosmi cum Megalocosmo comparatio.	53
18. 20. 22		Milui volatus cum musculi actione comparatio.	53
Ileon intestinum.	22	Morbus siccus humidus.	65. 66
Illius nomen proprium.	ibid.	Morbo incognito ars Medica errat andabatharum more.	70
Ilei causa, affectus an Chronicus, an acutus.	20. 21.	Morbi omnes non semper vultus colorem mutant.	42
Imbecillitas & virium robur.	39	Motus effectus.	29
Imbecillitas in parte contracta.	79	Mucus quibus inhæret partibus.	80
Intestinorum affectus, Conuolutio, Oeconomia.	20. 22. 60. 67	Mulsa liberalior ac meracior.	12
Inquietudo quotuplex, eiusdem causa.	11	Musculi actio.	44
Iucundum est quod ad suam naturam redit.	4		

L

Laryngis & colli passio.	63
Læuor intestिनorum.	60
Leipyria febris.	76
Leucophlegmatia.	14
Lippitudo oculorum.	64. 65
Liur est via ad nigrum. 3 qui in partibus corporibus malus est, nigredine peior.	74. 75
Lumborum dolores cur breues.	17.
18. 26	

M

Malum malo cumulatur.	70
Malorum origo & præcipue fluxionum à cerebro.	70. 77
Materia vaga, fixa.	19. 26
Mediocritas in crassitie & extenuatione.	13
Melancholia hypochondriaca.	31.
49	
Melancholia legitur in vultu.	42
Melancholicus succus.	53
Menstruor ū immodicorum causa.	80

Definit.

N

Natura inuenit vias & ἐπεὶ, in morbis expellendis auxiliatrix.	45. 46
Naturæ vis à nullo edocta omnia bene facit, eiusdem motus & impetus Crisin accelerat.	43. 46
Nausea & vomitus.	11
Niger color, aut liur quid iudicet.	74
Nigrities liure minus perniciofa.	74
Nigror criticus est.	74
Nota & cognitio morbi cocti & crudi.	40
Nutritio facta simul & semel.	3

O

Obbormiendo decubitus obseruandus.	54
Oculorum motus & morbus.	44
Ophthalmiæ qualitates differentia causa, sicca humidæ, & cum squalore.	40. 63. 64
Orthopnææ causa.	68

P

INDEX

Orgasmus materia.	18	& crustâ, obducta.	16
Osteæ partes an vrendæ, & quomodo.	61	Pulmonia & phthysi raro laborat qui sunt alati, id est, lato pectore, qui verò angusto & stricto nostra.	50
P		Pulsus phrenitici qualis.	72
P alpantes delassati ac fracti, quomodo dicuntur apud Hippocr.	73	Purgationis à medicamento symptomata, item quæstio de purgatione.	8. 79
Palpebræ pituita prægravi inhaerescunt, & earum eminentia.	40. 65	Pustulæ nigræ.	75
Parens morborum est intemperies.	89	Pus liuidum vnde fit.	75
Parotis.	47	Pus è pulmonibus excretum.	23
Pars princeps affecta alias afficit.	77	Puris mictio.	23
Partium extenuatio à siccitate.	68	R	
Peripneumonia eiusque signa in lingua.	17	R eciprocii dolores.	20
Periodus in fluxionibus.	77	Refrigeratio partiû extrema.	17
Phlyctenæ papulæ.	25	Regiones ventriculi.	62
Phlogosis.	48	Renum affectio vnde dignoscitur.	2
Phrasis Hippocratis varia cum Galeni reprehensione.	57	Respirationis meatus angustia.	76
Phrenitis & eius signa symptomata, historia.	71. 73	Rheumatis & Catarrhi explicatio.	76. 77
Phrenitici comatosi.	72	Rheumatismus paritsensibus familiaris & frequens.	80
Pleuritici non spumosi, raro peripneumonici.	28	Rigoris insultus.	23
Pituita humida & frigida, illius sedes, differentia producit varia symptomata.	31. 51. 72. 77	Rotundum sputum quid.	10
Poetæ addunt vel demunt sic Medic.	57. 58	Rubor oculorum.	42
Præcipuæ iactationis causæ.	11	Ruptio venarum quot modis fit, & quomodo.	3. 50
Primo & per & secundariò affici.	34	S	
Profluuium alui.	77	S alsa pituita.	94
Pruritus & pustulæ.	51	Saliva.	31
Pisana humectat & refrigerat.	65	Sanitas in quo consistit, athletica.	39. 42. 43
Pisanae alimenti & medicamenti inest facultas.	96	Sanguificationis parens hepar.	60
Pulmonis inflammationi est copia fuliginis, lingua aspera & sicca,		Sanguis eius colores, qualitas consistentia, prognosticon.	7. 47. 51
		Sanguinis crassitudo fit exhausto sero.	9
		Scirrhus.	15
		Scopi Artis Medicæ, Therapia, Prognosis & Dragnosis.	95

Screatio biliosa, glutinosa ac rotunda à quibus humoribus.	16	Sympathiæ ratio.	36
Senibus alius sicca cur senum.	90	Symptoma.	18. 60
temperamentum.	ibid.	Synceræ deiectiones malæ.	6. 7. 27
Serum lactis vt dicitur sic & sanguinis.	52	Syncerus sanguis ἀπατον ἀμικτον purus putus αἷμα non mixtus.	5
Seri differentia, illius absentia crascescunt humores.	9. 51	Synonyma seu eandem significationem habentia.	18
Siccitas seu fictum quibus inest affectibus.	65	T	
Significans significato debet attribui.	38	Tabidi quid patiuntur.	14
Signa superuenientia, epiphainomena, pathognomonica, epigenomena, pestifera, bona mala.	32. 36. 65. 74	Tempora morborum.	99
Signum syllogisticum, certissimum τὸ σφαιρικόν.	95	Temperamentum humorum.	48
Singultus superueniens vnde.	36	Temperies calida sicca.	90
Sonus euacuatus.	52	Tertianæ febres.	105
Sperma cur spumofum.	28	Translatio humorum.	19
Sphacelatum cerebrum.	91	Tuberculum & epiphysis, apophysis, protuberantia.	39
Sphacelus fit cerebro affecto.	94	Tumores frigidi.	90
Spiritus flatulentus quotuplex.	14. 15. 16. 22	Turgent quando venæ.	80
Spirituosa substantia quid.	29	Tussis signa, causæ, quotuplex.	33. 34
Spirandi difficultas, oppressio.	33	Tussiendi cupiditas, & difficultas.	45
Sporadici morbi quando.	52	Tympanites, eius differentia.	15. 49. 68
Spuma vnde fugax, permanens flatuosa, efflorescens.	26. 27. 29. 30. 31	V	
Spumæ causa, differentia, signa, comparatio, materia.	27. 28. 30	Varia ægrorum & sanorum decumbendi forma.	55
Spumosæ excretionis sursum deorsum.	30	Vassæi errores.	14. 19. 73
Sputa initio morbi quid indicent, syncera, rotunda.	10. 16	Vehiculum humorum & nutritionis ὄργανον.	6
Sputi hominis sani & ægri collatio.	10	Ventres hyeme calidissimi.	62
Sputum quid, quale, color, differentia, causæ.	10. 29	Ventres plures in corpore.	50. 63
Strangulatio repentina cur.	69	Ventriculi os, quo affecto fit vomitus.	22
Superueniens tussis hydropi malâ, vt morbus sæpius morbo.	32. 33.	Ventris inflatio vnde.	67
		Vertebræ & earum dislocatio.	69
		Vertigo, & eius causæ.	22
		Vinum celeriter & confertim nutrit.	3
		Vis Consilij & facultatis naturæ &c.	

INDEX RERVM.

morbi.	43	ctus.	21. 22
Viscosa materia spumam generat.	28	Vomitum quando bonus, quando malus.	8. 11. 22
Ulcus excrementum quale & quo- tuplex.	50	Urinæ sedimenta, iudicia, pingues, purulentæ grumosa.	2. 23. 48
Umbilici tormina & dolores in tympanitem vertuntur.	15. 68	Vitio quomodo & quando facien- da, & in quibus corporis parti- bus.	61
Umbilicus terminus est empyema- tis.	62	Vox vitiosa, unde & clangosa & rauca.	38. 39
Vocis difficultas unde.	59		
Voluulus quotuplex, causæ, effe-			

F I N I S.

